

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Olomouc 2022

Bc. Lenka Matušová

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

**Srovnávací analýza dvou
překladových verzí knihy *Hra o trůny*
od George R.R. Martina**

Bc. Lenka Matušová

Katedra anglistiky a amerikanistiky

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Zehnalová, PhD

Studijní program: Angličtina se zaměřením na tlumočení a překlad

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Srovnávací analýza dvou překladových verzí knihy *Hra o trůny* od George R.R. Martina vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Olomouci dne:.....

Podpis:.....

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce Mgr. Jitce Zehnalové, Dr. za její odborné vedení a také Michale Markové, za poskytnutí rozhovoru, který byl zdrojem cenných informací.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá srovnávací analýzou dvou překladových verzí knihy *Hra o trůny*. Srovnávám překlad Hany Březákové vydaný v roce 2011 a novou verzi Michaly Markové z roku 2017. Práce je rozdělena na šest kapitol, které obsahují seznámení s autorem a překladatelkami, vybrané teoretické aspekty kritiky a hodnocení překladu, metodologii, analýzu zdrojů kritiky a srovnávací analýzu vybraných rysů a v poslední kapitole zapojení fanoušků do překladatelského procesu.

Klíčová slova: srovnávací analýza, Hra o Trůny, kritika a hodnocení překladu, síť spolupráce

Annotation

The subject of this diploma thesis is a comparative analysis of two translation versions of the book *Game of Thrones*. I compare the translation by Hana Březáková published in 2011 and the new version by Michal Marková from 2017. The thesis is divided into six chapters, which contain information about the author and the translators, some theoretical aspects of translation criticism and evaluation, methodology, an analysis of sources of translation criticism, a comparative analysis of selected problematic features and finally involvement of fans in translation process.

Keywords: comparative analysis, *Game of Thrones*, translation criticism and evaluation, collaborative networks

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

VT – výchozí text

CT1 – cílový text 1 (překlad Březákové)

CT2 – cílový text 2 (překlad Markové)

např. – například

atd. – a tak dále

OBSAH

Úvod	10
1 Seznámení s autorem a překladatelkami	12
1.1 George R. R. Martin	12
1.1.1 Hra o trůny	13
1.2 Hana Březáková	15
1.2.1 Podmínky vzniku prvního překladu	16
1.3 Michala Marková	17
1.3.1 Podmínky vzniku nového překladu	17
2 Kritika a hodnocení překladu	19
2.1 Vymezení pojmů	19
2.2 Subjektivita hodnocení	20
2.3 Vývoj hodnocení překladu	21
2.3.1 Rané úvahy o překladu	21
2.3.2 První teoretici	22
2.3.3 Lingvistický přístup – teorie ekvivalence	23
2.3.4 Překlad jako komunikace a součást kultury	24
2.3.5 Současné směry – nová média	28
2.4 Hodnocení kvality překladu podle Newmarka	28
2.5 Žánr fantasy a hodnocení překladu	30
3 Metodologie a výzkumný vzorek	32
4 Analýza zdrojů kritiky	35
4.1 Kritika překladu Březákové (CT1)	35
4.2 Kritika překladu Markové (CT2)	39
4.3 Shrnutí	42
5 Srovnávací analýza vybraných problematických rysů	44
5.1 Překlad přivlastňovacích zájmen	44
5.1.1 Analýza překladu přivlastňovacích zájmen	46
5.1.1.1 Přivlastňovací zájmena	46

5.1.1.2	Zvratná přivlastňovací zájmena	48
5.1.1.3	Zvratné zájmeno <i>si</i>	50
5.1.1.4	Dativ posesivní	51
5.1.1.5	Vynechání prostředku posesivity	52
5.1.1.6	Jiná řešení	53
5.1.2	Shrnutí	55
5.2	Polovětné vazby	56
5.2.1	Participium přítomné	58
5.2.1.1	Hlavní věta	58
5.2.1.2	Přídavné jméno slovesné	59
5.2.1.3	Věta vedlejší	61
5.2.1.4	Deverbalizace	62
5.2.1.5	Syntéza sloves	62
5.2.1.6	Shrnutí	63
5.2.2	Participium minulé	64
5.2.2.1	Hlavní věta	65
5.2.2.2	Vedlejší věta	65
5.2.2.3	Přídavné jméno slovesné	66
5.2.2.4	Deverbalizace	66
5.2.2.5	Shrnutí	67
5.2.3	Vazby s infinitivem	68
5.2.3.1	Vedlejší věta	68
5.2.3.2	Hlavní věta	69
5.2.3.3	Infinitiv	70
5.2.3.4	Deverbalizace	71
5.2.3.5	Shrnutí	72

6	Zapojení fanoušků do překladatelského procesu	73
6.1	Dosavadní výzkum	73
6.2	Zapojení fanoušků do překladatelského procesu	76
6.2.1	Cíle spolupráce	76
6.2.2	Průběh spolupráce	77
6.2.3	Výsledky spolupráce	79
6.2.4	Klasifikace spolupráce	79
	Závěr	81
	Summary	83
	Použitá literatura a zdroje	85
	Přílohy	94

Úvod

Fantasy sága *Píseň ledu a ohně* se stala kultovní záležitostí, zejména díky seriálu z produkce HBO, který pomohl knihy George R. R. Martina zpopularizovat. V České republice byl úvodní díl s názvem *Hra o trůny* poprvé vydán nakladatelstvím Talpress, a to v překladu Hany Březákové. Pouhých šest let od publikování druhé, opravené verze překladu Březákové (2011) však byl nakladatelstvím Argo vydán nový překlad od Michaly Markové (2017). Je poměrně neobvyklé, aby vznikla nová verze překladu literárního díla s tak krátkým časovým odstupem, a ještě v době, kdy sága není dokončena. Důvodem byla podmínka, kterou nakladatelství Argo muselo splnit, aby mohlo začít ságu vydávat, a tou byl právě nový překlad. Podle Martinova literárního agenta totiž původní česká verze již nedosahuje nynějších kvalitativních standardů (Fiala, 2017). Reakce čtenářů byly smíšené, řada z nich novou verzi uvítala, ale zazněly také ohlasy, které zpochybňovaly potřebu jiného překladu a kritizovaly některé změny.

Prvním cílem práce je tedy vyhodnotit kritické ohlasy na obě překladové verze a na základě tohoto vyhodnocení je porovnat. Parametry analýzy jsou rozepsány v metodologii. Ve fázi zkoumání kritiky překladů je kromě recenzí a příspěvků čtenářů důležitým zdrojem polostrukturovaný rozhovor s překladatelkou Markovou, kde uvádí, které aspekty dle její zkušenosti čtenáři kritizovali nejvíce a také popisuje specifické okolnosti vzniku nového překladu. Nový překlad je totiž provázen také dalším neobvyklým faktorem, a to zapojením fanoušků do překladatelského procesu.

Hodnocení literárního překladu má svá úskalí a jedním z nich je subjektivita kritika. Dva překladatelé mohou zvolit pro stejný text odlišné strategie a stejně tak se mohou různit názory několika kritiků na jeden překlad. Určité míře subjektivity se kritik tedy nevyhne, měl by však usilovat o to, aby bylo jeho hodnocení odůvodněno a podloženo příklady. Má-li kritik snahu zaujmout spíše empatický postoj ke kritice překladu, podobně jako například Peter Newmark, je důležité pochopit strategii překladatele a co jej k dané volbě motivovalo (1988, s. 187).

Druhým cílem práce je tedy identifikovat překladatelské strategie obou překladatelek a popsat proces vzniku druhého překladu se zahrnutím informací od překladatelky o spolupráci s fanoušky.

Výzkumné otázky práce jsou následující:

- 1) Které rysy dvou překladových verzí čtenáři kritizovali?
- 2) Vyskytují se vybrané problematické rysy v překladech a jestli ano, v jaké míře?
- 3) Jaké strategie si překladatelky zvolily?

Potenciálním přínosem práce je příspěví do diskuze ohledně kvality uvedených překladů, a to prostřednictvím translatologických argumentů, které nejsou tak subjektivní, jako například recenze většiny čtenářů, jelikož jsou podloženy analýzou. Dále je možným přínosem skutečnost, že v kritice se zajímám také o překladatelský proces a specifické podmínky vzniku překladů.

1 Seznámení s autorem a překladatelkami

1.1 George R. R. Martin

Autorem zkoumaného výchozího textu je americký spisovatel George R. R. Martin, který se narodil 20. září 1948 ve městě Bayonne. Jeho dílem jsou především fantasy a sci-fi příběhy, mezi něž patří také známá série fantasy románů s názvem *A song of Ice and Fire*, kterou se proslavil nejvíce.

Začal psát už jako chlapec, a to příběhy o příšerách, které prodával dětem ze sousedství. Na střední škole psal beletrii pro amatérské komiksové časopisy. Ve věku 21 let prodal svou první profesionální povídku *Hero* časopisu *Galaxy*. Vystudoval žurnalistiku, kterou později přednášel na univerzitě Clarke a psaní beletrie se věnoval zprvu jen na částečný úvazek. V 80. letech se stal scénáristou televizní stanice CBS, kde působil také jako výkonný producent (*Life and Times*, 2020).¹

Řada Martinových děl získala významná ocenění, například povídka *Písečníci* (1979) autorovi přinesla cenu Nebula a Hugo. Příběh zasazený do budoucnosti vypráví o nezodpovědném konání člověka a jeho následcích, který se námětem podobá příběhu o Frankensteinovi. Cenu Daikon, tedy japonskou obdobu ceny Hugo, obdržel autor za povídku *Nightflyers* (1982), což je strašidelný příběh odehrávající se na palubě vesmírného korábu (George R. R. Martin, 2020).² Noveleta *Portréty dětí* (1985) o útěku z reality k imaginárním hrdinům zajistila Martinovi další cenu Nebula. Ohlas světového rozměru mu přinesl již zmíněný rozsáhlý fantasy epos *Píseň ledu a ohně*, v současnosti jeho nejznámější dílo, na jehož fiktivní svět i události autor navazuje v dalších knihách, jako je například *Rytíř sedmi království* (2015) nebo kniha *Oheň a krev* (2018), která vypráví příběhy z historie rodu Targaryenů.

Tato práce zkoumá první díl cyklu *Píseň ohně a ledu*, jenž nese název *Hra o trůny*, v originále *Game of Thrones*, a byl poprvé vydán v roce 1996 ve Velké

¹ Dostupné z: <https://georgerrmartin.com/about-george/life-and-times/>

² Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/george-r-r-martin-1703>

Británii. Epické vyprávění se soustřeďuje kolem mocenských bojů desítek postav žijících ve smyšleném světě *Západozemí*, který připomíná historické období středověku, avšak s fantasy aspekty, jako jsou nadpřirození tvorové a magické síly.

1.1.1 Hra o trůny

Tato epická sága spadá do žánru fantasy – děj se odehrává v alternativním světě, který je detailně propracovaný a zasazen do období, které je výrazně inspirováno středověkem, jedná se tedy o subžánr *historická fantasy*. V příběhu se vyskytují nadpřirozené bytosti, jako jsou draci, nemrtví, obři, zlovcí či lidé ovládající magii.

Každá kapitola je vyprávěna z pohledu jedné z postav, mezi které v prvním dílu patří čestný lord Eddard Stark ze severu, jeho žena Catelyn, jejich syn Bran, nemanželský syn Eddarda Jon, dcery Sansa a Arya, dále poslední žena z dříve vládnoucího rodu Targaryenů jménem Daenerys a také Tyrion Lannister, pocházející z nejbohatšího rodu v *Západozemí*. Mimo zmíněné postavy se v příběhu vyskytují desítky dalších postav, které ovlivňují vývoj událostí v tomto fiktivním světě. Na zmíněném kontinentě se nachází *Sedm království*, kde léto trvá několik dekád a zima ještě déle. Žije zde několik mocných rodů, jejichž zástupci splétají všemožné intriky, aby se dostali na Železný trůn.

Dílo se vyznačuje množstvím prolínajících se témat, přičemž mezi hlavní patří mocenské boje, oddanost, čest, msta, konflikt mezi povinností a city, zkorumpovaná politika, nutnost čelit tvrdým skutečnostem, gender či přechod z dětství do dospělosti.

Touha po moci je jedním z ústředních témat celé ságy a promítá se i do samotného názvu úvodního dílu, neboť řada postav hraje pomyslnou hru o Železný trůn. Například někteří příslušníci rodu Lannisterů jsou přesvědčeni o svém nároku na vládnoucí post, protože jsou nejbohatším rodem v *Západozemí*. Jde především o Tywina Lannistera a jeho dceru Cersei, která se strategicky provdala za Roberta Baratheona s cílem stát se královnou. Mocichtivost charakterizuje také Viseryse Targaryena, bratra Daenerys, který chce získat vládu v *Západozemí* a je přesvědčen, že Robert Baratheon, Targaryeny označovaný jako Uchvatitel, sedí na trůně neprávem, jelikož se ho zmocnil silou. Veškerá rozhodnutí Viseryse vychází ze snahy dostat se na trůn.

Téma oddanosti se projevuje nejvíce ve chvíli, kdy vypukne válka mezi Starky a Lannistery. Obě strany jsou posíleny o vojska sousedních rodů a z konfliktu dvou rodů se tak stane válka mezi skupinami severních a jižních rodů. Oddanost je důležitá také v rámci členů jednotlivých rodin, protože právě věrnost rodině motivuje mnohé činy hlavních postav, jako je tomu např. u Jona Sněha.

Vstup do dospělosti začíná u postav ve světě *Hry o trůny* již v období puberty, podobně jako tomu bylo v období středověku. Postavy jsou často donuceny zaujmout roli dospělého náhle, vlivem vývoje událostí. Například Robb Stark se chopil role obránce rodiny ve 14 letech, kdy vyjel s vojskem na záchranu svého otce do Králova přístaviště, kde byl jeho otec zajat. Také Daenerys Targaryen musela dospět dříve, již ve věku 13 let, kdy ji její bratr provdal za vůdce kmenu Dothraki, aby získal pomoc jejich mužů při boji o Železný trůn.

Gender neboli sociální pohlaví je v této fiktivní společnosti velmi omezující. Role žen a mužů jsou dané a úzce definované, podobně jako tomu bylo ve středověku. Ženy by měly být jemné a krásné a muži silní a bojovní, avšak postavy jako například Arya nebo Samwell těmto kritériím nevyhovují. Ženy jsou pro děj *Hry o trůny* velmi důležité, přestože jejich postavení ovlivňují faktory, jako je např. rodová příslušnost, uzavření výhodného sňatku či schopnost plodit potomky. Touto problematikou se zabývá Elin Sandqvistová (2012)³, která provedla intersekcionalní analýzu⁴ zaměřenou na postavení žen v knize *Hra o trůny* a došla k závěru, že muži jsou celkově ve společnosti *Západozemí* více opěvováni než ženy a totéž platí i v jednotlivých rodech. Zjistila také, že pro ženské postavy je téměř nemožné samostatně dosáhnout moci bez podpory mužských postav. Jedná se např. o zlepšení společenské pozice prostřednictvím sňatku, který však nemusí zajistit moc, pokud muž s vlivnější rolí ženy nesouhlasí. Sandqvistová také uvádí, že žena v této fiktivní společnosti je charakterizována především schopností plodit potomky (ibid., s. 24–25).

Důležitým prvkem jsou také smyšlená náboženství, která se v mnohém podobají náboženstvím reálným a působí tak autenticky. Přestože se může zdát, že

³ Dostupné z: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1028601/FULLTEXT02.pdf>

⁴ Intersekcionalní analýza zkoumá mnohé kategorie diskriminace, které se překrývají a společně způsobují sociální nerovnosti.

Martin čerpá hlavně z pohanských prvků keltské a norské mytologie, ale při vytváření náboženství a mýtů používá také prvky starověkých perských náboženství, křesťanství a také šintoismu (Orávik 2018, s. 14).

Symbolismus je v díle zastoupen ve velké míře, provází dílo od samotného názvu ságy přes jména postav po specifické události příběhu. Jedním z hlavních symbolů je železný trůn, který je vytvořen z tisíce roztavených mečů a představuje moc, po které řada postav ze světa *Západozemí* touží. Tento neobvyklý typ trůnu symbolizuje, že vládnutí není pohodlné a je s ním spojeno mnoho úskalí i prolité krve.

Symbole představují také erby vznešených rodů fiktivního světa. Jak je pro heraldiku typické, prostřednictvím vyobrazení zvířat a předmětů i použitím barev vyjadřuje typické vlastnosti rodu, jeho bohatství, krajinu původu, historické události a další. Erby nejsou symbolem pouze pro čtenáře, představují také, jak rody vnímají samy sebe. Dalšími symboly jsou např. roční období, běžná i mýtická zvířata jako draci či zlovci nebo čarovné stromy.

V knize je použita narace v er-formě prostřednictvím personálního vypravěče. Každá kapitola je psána z pohledu jedné z osmi hlavních postav, výjimkou je prolog vyprávěný vedlejší postavou Willa, která ve zbytku knihy nevystupuje. Narativní rovina vypravěče je tedy intradiegetická. Hledisko je subjektivní, vypravěč popisuje a komentuje myšlenky a pocity postavy. Tón narace se u postav liší, např. vyprávění Tyriona bývá pronášeno v humorném tónu, kdežto kapitoly Neda mají tón vážný až pochmurný.

1.2 Hana Březáková

Překladatelka první verze, Hana Březáková, se věnuje překladům z angličtiny, a to zejména pro nakladatelství Talpress a Slovart. Je autorkou více než 100 překladů, jako jsou fantasy romány, dystopie, knihy pro mládež i biografická díla.

Její nejznámějším překladem je právě překlad ságy *Píseň ohně a ledu*, který je zároveň první českou verzí daného díla. Hana Březáková přeložila těchto pět dílů ze série: *Hra o trůny*, *Střet králů*, *Bouře mečů*, *Hostina pro vrány* a *Tanec s draky*. První díl byl u nás vydán v roce 2000, později byl revidován a opět vydán v roce 2011. Překlad čtvrté knihy, tedy *Hostina pro vrány*, vyvolal negativní ohlasy řady

čtenářů, protože došlo ke změně překladu jmen některých postav. Překladatelka ponechávala v předchozích dílech jména ve výchozí podobě, ale ve čtvrtém změnila strategii a začala překládat některá již zavedená příjmení do češtiny. Březáková vycházela z úvahy, že čtenářům, kteří neovládají anglický jazyk, by zůstal skryt význam příjmení, který může obsahovat informace podstatné pro příběh (Březáková, 2010)⁵. Překlad prvního dílu, tedy *Hry o trůny*, je méně kontroverzní, přesto bývá často také kritizován. Zavřelová (2018)⁶ zmiňuje mezi nejčastější důvody „nekonzistentnost, zaměňování pojmů, kostrbatá souvětí, nepřírozený slovosled a poangličťování českých frází.“ Navzdory těmto výtkám má verze Březákové i své zastánce, kteří jsou přesvědčeni, že starý překlad byl obecně v pořádku.

1.2.1 Podmínky vzniku prvního překladu

Březáková měla složitější podmínky překladu než Marková již kvůli faktu, že překládala díly postupně jak vycházely. Sága ještě nebyla ucelena a překladatelka nemohla vědět, jaký bude vývoj a význam událostí či postav. Tuto skutečnost uznává v rozhovoru i Marková (2019a), kde uvádí: „Nasadíte nějaký rejstřík, nějaký tón a pak zjistíte, že z toho dotyčného, z původně hezké, kladné postavy se vyvine největší parchant a zpětně už se to moc nedá upravit, první díl už nepřepíšete. Takže ona (pozn. Březáková) to oproti nám měla strašně těžký.“ V době vzniku prvního překladu nebyla kniha tolik známá ani ve světě. Březáková tedy neměla k dispozici tak podrobné informační servery, jako je např. internetová encyklopedie *A Wiki of Ice and Fire*⁷, které mohla využívat Marková.

Na druhou stranu reakce některých čtenářů ukazují, že prvenství Březákové představuje i určitou výhodu. Je to právě její překlad, který uvedl dílo do českého kontextu a řada čtenářů, kteří se seznámili s *Hrou o trůny* prostřednictvím jejího překladu, tak může právě z tohoto důvodu její verzi preferovat.

⁵ Dostupné z: <http://www.icefire.cz/forum/discussion/9/vyjadreni-hany-brezakove-k-prekladu-hostiny-pro-vrany>

⁶ Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/pisen-ledu-a-ohne-george-r-r-martin-hra-o-truny.A180810_121441_literatura_kiz

⁷ Dostupné z: https://awoiaf.westeros.org/index.php/Main_Page

1.3 Michala Marková

Druhá verze překladu *Hry o trůny* byla vydána v roce 2017 a vytvořila ji Michala Marková, která překládá z angličtiny a francouzštiny a spolupracuje především s nakladatelstvím Argo. Mezi její nejdůležitější překlady patří knihy známého spisovatele Dana Browna (*Andělé a démoni*, *Počátek*, *Inferno* a další), George R. R. Martina (kromě *Hry o Trůny* také *Hostina pro vrány*, *Oheň a krev*) a dále knihy pro mládež, jako například *Jak být holkou* od Hayley Longové a *Jak být klukem* od Jamese Dawsona, za které získala v roce 2016 ocenění Zlatá stuha. Mimoto získala také cenu Josefa Jungmanna v kategorii tvůrčí ocenění, a to v roce 2003 za překlad knihy *Dáma, která měla ráda čisté záchodky* od J. P. Donleavy.

Vydání nového překladu *Hry o trůny* také zpočátku vyvolalo poměrně rozporuplné reakce, ačkoliv ze strany širší veřejnosti a médií byly převážně pozitivní. Řada fanoušků ságy však věří, že nový překlad nebyl potřeba a odchyly v terminologii mohou být pro čtenáře zvyklé na první verzi matoucí. Například jeden z čtenářů (Příspěvek č. 1)⁸ komentuje nový překlad takto: „Tento překlad se [...] od překladu prvního vydání liší ve své podstatě jen v pár slůvkách...Bohužel se jedná o vcelku podstatná označení.“

1.3.1 Podmínky vzniku nového překladu

Jak vyplývá z podkapitoly 1.1.2., Marková byla do určité míry znevýhodněna skutečností, že její překlad vznikl jako druhá verze, odlišná od již zažitého překladu Březákové. Naopak proti Březákové pracovala s příběhem, který sice nebyl dokončený, ale byl již ucelený a zároveň slavný díky seriálu z produkce HBO, což znamenalo dostupnost velkého množství nápomocných informací na internetu. Marková také zmiňuje, že zachovala řadu prvků, které již před ní Březáková vyřešila, jako je např. část terminologie (2019a).

Navíc měl překladatelský proces svá netradiční specifika. Na překladu nepracovala pouze překladatelka spolu s editorem, ale byli zapojeni také fanoušci ságy. Kromě toho spolupracovala ještě se dvěma etablovanými překladateli, kteří přeložili další díly ságy, tedy s Dominikou Křesťanovou (*Střet králů* a *Tanec*

⁸ Dostupné z: <https://argo.cz/knihy/hra-o-truny/>

s draky) a Petrem Kotrlem (*Bouře mečů*). Marková (ibid.) uvádí: „Měli jsme v nakladatelství strašně dobré podmínky, tím že vznikl ten tým a měli jsme na to docela dost času.“ Další podmínky spolupráce překladatelky s fanoušky jsou rozebrány v kapitole Zapojení fanoušků do překladatelského procesu.

2 Kritika a hodnocení překladu

Tato práce srovnává a posuzuje určité aspekty překladu, kritika a hodnocení jsou tedy ústředními pojmy. Druhá kapitola proto nahlíží na vybrané aspekty teorie kritiky překladu. Nejdříve je nutné definovat termíny hodnocení a kritika překladu a případný rozdíl mezi nimi. Jak bylo zmíněno v úvodu práce, kritika překladu je ovlivněna subjektivními faktory, hlavní z nich jsou uvedeny v podkapitole 2.2. Třetí podkapitola udává přehled hlavních vývojových směrů teorie překladu ve spojitosti s hodnocením překladu. Čtvrtá část kapitoly se věnuje problematice hodnocení překladu podle Petera Newmarka a poslední část nahlíží na problematiku překladu žánru fantasy.

2.1 Vymezení pojmů

Pojem *hodnocení* můžeme chápat jako činnost, produkt nebo jako obor v rámci translatoologie. Australský filozof Michael Scriven, který se mimo jiné zabývá teorií a praxí hodnocení, definuje jakékoliv hodnocení ve smyslu činnosti jako určování ceny, hodnoty či významu⁹ (2007, s. 1)¹⁰. Hodnocení překladu probíhá například v rámci přípravy studentů překladatelství či jako recenze publikovaných překladů literárních děl. Vynášení hodnotících soudů probíhá nejčastěji na základě srovnávací jazykové analýzy VT a CT, případně pouze na základě analýzy CT. Hodnocení na základě CT navrhuje např. Gideon Toury nebo Luise Brunettová a používá se spíše u pragmatických textů, u kterých je důležitá jejich komunikační funkce, nikoliv trvalá hodnota VT.

Hodnocení jako produkt představuje podle Antona Popoviče „zformulovanou aktuální hodnotu textu překladu“ (1975, s. 274). Slovo „aktuální“ je v definici klíčové, protože stejně jako se vyvíjí teorie překladu, mění se i normy, podle kterých překladové texty hodnotíme. Hodnocení určitého překladu tedy vypovídá o jeho kvalitě, tak jak je vnímána v danou dobu. Tato problematika je blíže popsána v podkapitole 2.3. Vývoj hodnocení překladu.

⁹ “Evaluation is taken to mean the determination of merit, worth, or significance.”

¹⁰ Dostupné z:

<https://wmich.edu/sites/default/files/attachments/u350/2014/key%20evaluation%20checklist.pdf>

Hodnocení a kritika jako obor podle Luka van Doorslaera spadají v rámci translologie do oblasti Aplikovaná překladatelská studia (Munday 2016, s. 21). Tradičně se používal pojem kritika překladu, která se jako obor zaměřuje zejména na literární texty. Vlivem zvyšujícího se zájmu o pragmatické texty se začal používat také pojem *Hodnocení kvality překladu* (Zehnalová 2015, s. 43). Někteří translologové, např. Basil Hatim, Jeremy Munday nebo Juliane Houseová, s pojmy *kritika* a *hodnocení* překladu zacházejí jako se synonymy. Najdeme ale také autory, jako Williams, Secarā či Hewson, kteří považují hodnocení za koncept obecnější, než je pojem kritika (ibid., s. 44).

Zehnalová ve svém třístupňovém modelu definuje pojem hodnocení kvality překladu jako název celého oboru a kritiku překladu považuje za součást tohoto oboru. Uvádí, že kritika překladu „používá specifickou metodologii a terminologii a zaměřuje se na texty trvalé hodnoty“ (ibid., s. 45). Tento koncept tedy vychází z tradičního pojetí kritiky překladu, která souvisí především s literárními texty, a hodnocení kvality používá jako obecnější termín, kam mohou spadat jak umělecké, tak pragmatické texty.

2.2 Subjektivita hodnocení

Překladatelský proces i kritika překladu inherentně závisí na osobách, které je provádí, tudíž nelze u těchto činností vyloučit subjektivitu. Hodnocení překladu však může mít dopad na překladatele či agentury a je důležité o objektivitu usilovat alespoň do té míry, do jaké je realizovatelná. Ačkoliv v současnosti existují mezinárodní standardy¹¹ překladu, nejsou k dispozici žádná obecně uznávaná objektivní kritéria pro jeho hodnocení (Williams 2009, s. 3)¹².

Katharina Reissová vymezuje objektivitu jako ověřitelnost, v kontrastu s nahodilostí a nedostatečností. Kritika proto podle ní musí být jasně definována a podložena konkrétními příklady (2000, s. 4). I takováto kritika však do jisté míry podléhá faktorům osobním poznatkům a preferencím. Reissová uvádí, že překlad je ovlivněn subjektivními vlivy, tedy subjektivními podmínkami hermeneutického

¹¹ Norma kvality ISO 17100

¹² Dostupné z: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5012668.pdf>

procesu a osobností překladatele, které působí také na kritika. Hodnocení je objektivní jen do té míry, že tyto subjektivní vlivy zohledňuje (ibid., s. 114). Peter Newmark také připouští, každé hodnocení je do jisté míry subjektivní, ale to podle jeho názoru neznamena, že je kritika méně důležitá či významná (1992, s. 23).

Vliv na hodnocení má samozřejmě i teoretické zázemí kritika. Tuto skutečnost popisuje Juliane Houseová, která uvádí, že různé názory na překlad vedou k odlišným konceptům kvality překladu, a tudíž i k jiným závěrům hodnocení (House 2015, s. 1). Je tedy důležité, aby kritik explicitně stanovil svá východiska a byl si vědom, že překladatelské problémy mohou mít více správných řešení. Ačkoliv naprosto objektivní kritika literárního překladu není možná, splněním těchto kritérií lze zajistit, aby byla informativní a racionální.

2.3 Vývoj hodnocení překladu

Tato část práce uvádí vybrané vývojové etapy teorie překladu podle Jeremy Mundayho (2016), přičemž mezi hlavní patří období do 20. století, teorie ekvivalence a ekvivalentního účinku, funkcionalistické teorie, teorie zaměřené na diskurs a analýzu registru, kulturní a ideologický zlom a sociologické přístupy. Přehled vývojových etap čerpá také z poznatků o hodnocení překladu Juliane Houseové (2015, s. 1–27), která popisuje tři základní směry: nesystematické a esejistické, behavioristické (např. dynamická ekvivalence) a přístupy zaměřené na text a diskurz. Do této kategorie Houseová řadí deskriptivní překladatelská studia, postmodernistické a dekonstruktivistické přístupy a také lingvistické přístupy ke kritice překladu.

2.3.1 Rané úvahy o překladu

První úvahy vycházely z dělení překladu na dvě kategorie, tedy *věrný* (někdy označován jako překlad typu *slovo za slovo*) a *volný* (označován také jako *význam za význam*). Preferovaná strategie překladu závisela nejen na konkrétní době, ale i na typu textu a teoretici postupně poskytovali exaktnější definice a označení těchto strategií. Přístup označovaný jako „slovo za slovo“ vedl k textům, které sice formálně zachovaly věrnost VT, ale neodpovídaly úzu cílového jazyka. Mezi nejznámější rané odpůrce překladu typu „slovo za slovo“ patří římský řečník

Cicero, římský básník Horatius či teolog a autor Vulgáty, překladu bible do mluvené latiny, svatý Jeroným. Tyto osobnosti se při překladu snažily o zachování celého obsahu VT, ale usilovali o jeho reprodukci v jazyce, který by byl pro cílové čtenáře srozumitelný a přirozený. Nejednalo se však o univerzálně akceptovaný přístup. Překladatel musel vyhovět dobovým normám a požadavkům určitého typu textu, jinak mu hrozily vážné následky. Například nedoslovný překlad Bible či jiných náboženských textů, který byl vyhodnocen jako neadekvátní, znamenal pro některé překladatele pronásledování či dokonce smrt. Mimo specifické texty, jako je Bible, došlo během humanismu k odklonu od doslovnosti a často docházelo k tak výrazným změnám oproti VT, že bychom výsledný text v současnosti označili spíše jako adaptaci. Za dobrý překlad byl považován ten, který byl srozumitelný pro cílového čtenáře. Kritika překladu tedy měla preskriptivní charakter, který dominoval až do konce 17. a začátku 18. století.

2.3.2 První teoretici

Jedny z prvních pokusů o teorii překladu se objevovaly zejména formou esejistických úvah, např. jako předmluvy k překladům knih, a obsahovaly neurčité pojmy typu „duch díla“ či věrnost originálu. Jednotliví autoři se rozcházeli v chápání těchto konceptů a chybělo také vymezení samotného pojmu překlad (Munday, s. 41). Houseová označuje úvahy z tohoto období jako psychosociální směr, tedy nesystematické přístupy, kde kvalita překladu je hodnocena na základě intuitivních kritérií, jako je zachování ducha, zachycení atmosféry originálu či přirozenost CT (2015, s. 8–9). Tato kritéria jsou nevyhnutelně velmi subjektivní a neurčitá.

První snahy o systematictější teorii překladu jsou spojovány zejména s Georgem Chapmanem (1559–1634) či Étienneem Doletem (1509–1546), kteří navrhovali principy dobrého překladu, jako je zásada nepřekládat slovo od slova, dobře pochopit význam originálu a zachovat jeho ducha a tón, vyhnout se příliš volnému překladu či ovládat dobře výchozí i cílový jazyk. Alexander Tytler (1747–1813) navrhuje pravidla tři, a to, že překlad má obsahovat všechny myšlenky originálu, měl by být zachován styl původního textu a překlad by měl být stejně přirozený jako originál (Munday 2016, s. 46). Pravidla jsou řazena hierarchicky, což mělo

význam pro překladatele i pro kritika, aby věděl, kterým aspektům by měl přisuzovat větší důležitost. John Dryden (1631–1700) pak vymezil tři kategorie překladu, kdy doslovný překlad označil jako *metafrázi*, překlad typu význam za význam jako *parafrázi* a velmi volný překlad, tedy adaptaci, jako *imitaci*.

V 18. století se teoretici odklonili od volnějšího překladu a začali preferovat takové překlady, které by cílovému čtenáři zprostředkovaly výchozí kulturu. Friedrich Schleiermacher (1768–1834) metodu přiblížení čtenáře autorovi označil za *odcizovací* a naopak způsob, kdy překladatel přizpůsobí text čtenáři a přiblíží mu autora pojmenoval *naturalizační*. Schleiermacher preferuje odcizovací strategii, která by měla vytvořit dojem, jaký by čtenář získal při čtení díla v původním jazyce (ibid., s. 48–49). Stejně tak i v hodnocení překladu byla jedním z hlavních aspektů míra zachování cizosti VT, na rozdíl od předchozí etapy.

Dalšími významnými autory teoretických úvah o překladu z prelingvistického období byli Ezra Pound a Walter Benjamin, kteří jsou považováni za jedny z hlavních teoretiků první poloviny 20. století. V této době byl ve středu pozornosti literární překlad, a to v rámci studia srovnávací literatury (Zehnalová 2015, s. 22). Pound uplatňoval experimentální přístup k překladu, usiloval o zachycení energie zobrazované věci či události a snažil se oživit formu CT, například pomocí rytmu či zvучnosti. Benjamin pak tvrdí, že překladatel by měl být co nejvěrnější VT a to tak, že bude překládat na úrovni slov, nikoliv celých vět. Tento přístup metodou slovo za slovo má prodloužit život originálům a zabránit tomu, aby byly zapomenuty (2002, s. 253).

2.3.3 Lingvistický přístup – teorie ekvivalence

Literárně estetický pohled na překlad začal ztrácet svou převahu v 50. letech 20. století, kdy se do popředí dostal lingvistický přístup. Teoretici překladu se v rámci tohoto směru zabývali systémovým pozadím jazyka a důležitou otázkou byla *ekvivalence*. Významným představitelem je Roman Jakobson, který se mimo jiné zabýval jazykovými rozdíly, problémem nepřeložitelnosti či funkcemi jazyka. Jakobson říká, že běžně mezi základními jednotkami různých jazyků neexistuje naprostá ekvivalence (Jakobson 1959, s. 233). Má-li tedy být překlad na úrovni celkového sdělení ekvivalentní, jednotky budou odlišné, protože patří do různých

jazykových systémů. Lingvisticky orientovaní teoretici však často opomíjeli mimojazykové aspekty. Například francouzští lingvisté Jean-Paul Vinay a Jean Darbelnet porovnávali různé jazyky a snažili se najít ekvivalenty mezi nimi, při svém zaměření na jazykovou strukturu ale nebrali v potaz pragmatickou složku.

Důležitým typem ekvivalence byla *funkční ekvivalence*, která znamená snahu vytvořit takový překlad, který je psán jazykem přirozeným pro daný úzus a má stejný účinek na čtenáře v cílové kultuře, jako měl VT na své příjemce. Hlavním průkopníkem této teorie je jeden ze zakladatelů moderní translatologie, Eugene Nida, který používá termín *dynamická ekvivalence*. Druhý Nidův pojem je *formální ekvivalence*, kdy je důraz kladen na sdělení a přesný převod jeho formy a obsahu. Houseová (2015, s. 10) uvádí, že hodnocení překladu založené na dynamické ekvivalenci spadá mezi behavioristické směry a je subjektivní, jelikož se orientuje na lidské aktéry, navíc není jasné, jak by měl kritik „měřit“ účinek na čtenáře. Termín ekvivalence je v translatologii nadále důležitým pojmem, bývá však kritizován, např. proto, že je nemožné dosáhnout naprosto stejného účinku jako u VT, nebo kvůli faktu, že není jasně vymezeno, do jaké míry může překladatel měnit formální stránku textu, aby se co nejvíce přiblížil ekvivalentnímu účinku. V ideálním případě by překlad měl plnit stejnou funkci po všech stránkách, tedy významové, věcné (denotační, referenční), konotační (expresivní, asociační) i pragmatické (Knittlová 2010, s. 7).

2.3.4 Překlad jako komunikace a součást kultury

Během 70. a 80. let se začalo upouštět od striktně lingvistického pohledu a vznikaly přístupy, které se více soustředily na překlad jako typ komunikace a součást kultury. Nejvýznamnějšími příspěvky byla textová typologie, teorie skoposu, teorie polysystému a analýza registru.

Hlavní představitelkou **textové typologie** v 70. letech byla Katharina Reissová, která navázala na dělení textů podle Schleiermachera.¹³ Určovala typy textů na základě jejich funkce, přičemž vycházela z jazykového modelu Karla Bühlera, který představuje funkci zpodobnění, výrazovou a apelativní. Z těchto funkcí

¹³ *komerční „business“ texty, akademické a umělecké*

jazyka vyvodila tři typy textů, a to *informativní*, *expresivní* a *operativní* (Reiss 1981, s. 124)¹⁴. Důležitou změnou byl fakt, že pro určení typu textu brala v potaz také mimojazykové aspekty, jako je komunikační situace, doba, charakteristika dané kultury, autor textu, příjemce a další (Munday 2016, s. 118). Německá translatoložka také uznává, že ne vždy se funkce VT shoduje se zamýšlenou funkcí CT (Reiss 1981, s. 131). Ačkoliv Reissova zahrnuje ke každému ze tří typů příklady žánrů, které pod ně spadají, její klasifikace byla vystavena kritice kvůli nedostatečnému množství textových typů.

Reissova se podílela také na formování funkcionalistické **teorie skoposu**, kterou uvedli spolu s Hansem Vermeerem v 70. letech. Podle nich by se překlad měl naprosto podřítit zamýšlenému účelu (skoposu) a VT je spíše jen jakousi nabídkou informací. Toto bagatelizování originálu bylo kontroverzní, protože naznačovalo, že překladatel si může dovolit cokoli, pokud CT splní svůj účel. Christiane Nordová teorii rozvedla o princip loajality, a to jak vůči aktérům na straně VT, tak i CT (Munday 2016, s. 129). Hodnocení překladu na základě teorie skoposu je nevyhovující především pro literární texty, protože ty nemají obvykle daný účel a bývají stylisticky komplexnější. Kritik by v takovém případě nebral v potaz jazykovou povahu VT, ale zjišťoval potřeby čtenáře CT a hodnotil do jaké míry je překlad naplňuje, což je v praxi složité. Houseová (2015, s. 11) kritizuje tento přístup z několika důvodů, jako je absence jasné definice účelu, jeho mimojazyková povaha a také nezávislost CT od původního textu. Na základě těchto argumentů považuje kritiku překladů vycházející z funkcionalistických zásad za neadekvátní.

Teorie polysystému je dílem především Itamara Even-Zohara a Gideona Touryho, kteří se zabývali překladovou literaturou jako systémem v rámci jiných větších systémů cílové kultury, např. historických, literárních a společenských. Mezi klíčové otázky Even-Zohara patřil způsob, jakým jsou vybírány VT k překladu a také jak systémy působí na uplatňované překladatelské normy (Munday 2016, s. 171).

Zmíněný Gideon Toury je zároveň předním zástupcem deskriptivních překladatelských studií, jejichž metodologii rozpracoval. Tento směr se zabýval

¹⁴ Dostupné z: doi: <https://www.jstor.org/stable/1772491>

normami, které ovlivňují překlad. Toury normy definuje jako „převod obecných hodnot či představ sdílených v určité společnosti, pokud jde o to, co je správné a špatné, adekvátní nebo neadekvátní – do pokynů k činnosti, které jsou vhodné a použitelné pro určité situace (ibid., s. 177).“¹⁵

V 90. letech byla významným směrem **analýza diskurzu**, která se zabývá způsobem, jakým text zprostředkovává význam, společenskými vztahy a postavením účastníků komunikace. Velký vliv měla Hallidayova systemická funkční gramatika, na kterou navázala například Mona Bakerová (1992), Hatim a Mason (1990) nebo Juliane Houseová (1997). Právě Houseová ve svém dělení translatologických směrů vyzdvihuje fakt, že narozdíl od funkcionalistických teorií, tyto lingvistické přístupy považují za klíčový faktor VT a jeho lingvistickou a textovou strukturu. Lingvistické přístupy, které počítají s propojeností textu a sociokulturních faktorů považuje Houseová za nejslibnější a sama vytvořila model hodnocení překladu založený na tomto východisku (House 2015, s. 14). Nezbytnost zapojení kontextových informací při hodnocení překladu zdůrazňuje také např. španělský translatolog M. A. Vega, který uvádí, že překlad je nutné hodnotit z širší perspektivy, protože spadá do určitého kulturního a jazykového systému, je produktem své doby a má společenský přesah (Marksová 2014, s. 10).

Devadesátá léta představovala také tzv. **kulturní a ideologický obrat**, kdy se rozvíjely teorie, které nahlížely na překlad z pohledu kulturních studií. Mezi hlavní témata patří feministická teorie, jazyk a identita, role překladu při kolonizaci a překlad jako forma *přepisování*. Kulturní obrat znamenal také prolínání s jinými disciplínami, jako byla genderová studia. Nejznámější představitelkou tohoto směru byla Sherry Simonová, autorka feministické teorie překladu, která např. sledovala paralelu mezi postavením překladové literatury, mnohdy považované za druhořadou proti VT, a postavením žen ve společnosti (Munday 2016, s. 205). Snahou feministických translatologů bylo také poukázat na sexismus a význam žen

¹⁵ “the translation of general values or ideas shared by a community – as to what is right or wrong, adequate or inadequate – into performance instructions appropriate for and applicable to particular situations.”

pomocí jazykových strategií, tedy grafickým zdůrazňováním přítomnosti rysů mužského rodu a použitím prostředků příznakových pro rod ženský.

Dalším významným tématem devadesátých let byla problematika postkolonialismu. Teoretici, jako Gaytra Spivaková, se v této oblasti zabývali podílem překladu na procesu kolonizace a na utváření obrazu kolonizátorů i kolonizovaných. (ibid., s. 209). Susan Bassnett and André Lefevere se soustředili na interakci mezi překladem a kulturou, na způsob, jakým kultura překlad ovlivňuje či svazuje a také na širší kontext, historii a konvence (ibid., s. 198). Houseová (2015, s. 13) ve svém přehledu směrů shrnuje, že teoretici z tohoto období se ve snaze učinit překlad a osobu překladatele viditelnějšími zaměřují na jeho vedlejší ideologické motivy, které často ovlivňují a podobu CT. Pro překlad používají pojem „trans-textualizace.“ Podle Houseové se v takových případech jedná o jinou textovou operaci, nikoliv o překlad. Ideologický úhel pohledu je pro hodnocení kvality překladu důležitý, je však důležité rozlišovat mezi jazykovou analýzou a společenským hodnocením (Zehnalová 2015, s. 31).

Po kulturních přístupech se do popředí dostaly také úvahy o překladu, jež vycházely ze **sociologického pohledu** a které byly orientované např. na účastníky překladatelského procesu a roli překladatele. Jedním z hlavních představitelů je Lawrence Venuti, který se zabýval vztahem mezi výchozí a cílovou kulturou a jeho vlivem na použité překl. strategie. Inspiroval se dichotomií naturalizační a odcizovací strategie podle Schleiermachera a představuje své označení těchto strategií, a to *domestikační* a *zcizovací*, přičemž sám preferuje *zcizovací*. Používá také pojem *neviditelnost* překladu i překladatele, kterým označuje fakt, že v anglo-americkém prostředí bývají texty přeloženy tak, aby nešlo poznat, že se jedná o překlad, a prvky výchozí kultury jsou tedy převedeny do domácích alternativ (Munday 2016, s. 226).

Práce zaměřené na překladatele a další účastníky překladatelského procesu často používají termíny ze sociologie, např. koncepty Pierra Bourdieu, jako *habitus*, *pole* či *kapitál*. Tyto pojmy někteří translatologové použili pro úvahy o roli překladatele, která byla dříve opomíjena (ibid., s. 237). Jedním z nejvýznamnějších translatologů, kteří svůj výzkum zaměřují spíše na překladatele je Anthony Pym. Překládání považuje za jakési řízení rizik, nikoliv snahu o dosažení ekvivalence

(Pym, 2015)¹⁶. Zabýval se např. statusem překladatelů v Evropské unii, vzděláváním překladatelů či otázkou etiky překladatelství. Uvádí také hypotézu, že překladatelé jsou součástí profesní komunity, která je na pomezí kultur a podílí se na udržování mezikulturní spolupráce (Pym, 2012)¹⁷.

2.3.5 Současné směry – nová média

Munday (2016, s. 274–300) jako poslední z vývojových etap uvádí nejnovější směry, které souvisí s novými médii. Mezi aktuální výzkumná témata patří korpusová překladatelská studia, globalizace a lokalizace, audiovizuální překlad (především titulování), CAT nástroje (počítačem podporovaný překlad) a strojový překlad. Munday je toho názoru, že korpusová studia poskytují možnost důkladnější analýzy a pohání vývoj automatického strojového překladu různých typů textů. Audiovizuální překlad je oblastí, která je náročná vlivem inherentních omezení¹⁸, avšak také z toho důvodu se jedná činnost kreativní, která je v současnosti předmětem mnoha deskriptivních studií. Lokalizace a globalizace je podle Mundayho oblastí, která představuje prolínání mezi technologií, identitou překladatele a postmoderním světem a zároveň je pro překladatele v současnosti největší výzvou.

2.4 Hodnocení kvality překladu podle Newmarka

Britský translatolog Peter Newmark, na svou dobu neobvykle, pracuje se záměrem překladatele a zdůrazňuje, že kritik by se měl snažit porozumět překladateli a pochopit jeho strategii, což souvisí s druhým cílem mé práce, tedy identifikovat strategie překladatele.

Jedním hlavních přínosů Newmarka pro translatologii je koncept *sémantického* a *komunikativního* překladu. Newmark klade důraz na výchozí text a tvrdí, že překlad má splňovat funkci ekvivalentní danému VT. Na základě funkce textu pak určuje nejvhodnější metodu překládání. Ve své učebnici *The Textbook of*

¹⁶ Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378216615001927>

¹⁷ Dostupné z: http://usuaris.tinet.cat/apym/publications/ethics_2012/index.html

¹⁸ Omezení, jako je např. souběžnost zvukového a obrazového kanálu, limitovaný prostor pro titulky nebo čas pro dabing.

Translation (1988) popisuje metodu slovo za slovo, překlad doslovný, věrný, sémantický, adaptaci, idiomatický a komunikativní překlad. Pouze dvě ze zmíněných metod podle něj vyhovují nárokům na přesnost a úspornost, tedy sémantický a komunikativní překlad (Newmark 1988, s. 47). *Sémantický překlad* definuje jako snahu převést přesný kontextuální význam originálu tak věrně, jak to sémantické a syntaktické struktury druhého jazyka umožňují. *Komunikativní překlad* se snaží zapůsobit na čtenáře stejným účinkem jakým působí VT. Cílem tedy je, aby byl CT pro čtenáře přirozenější a originálnější. Newmark tuto metodu překladu přisuzuje informativním a vokativním typům textu, u kterých je autor originálu z hlediska důležitosti pro překlad spíše „anonymní.“ Naopak metodu sémantického překladu spojuje s texty expresivními, které označuje za „posvátné texty,“ jelikož překladatel by se měl snažit co nejvěrněji převést autorův styl.¹⁹ Poznamenává ovšem, že v jednom textu se mohou vyskytnout obě metody. Z jeho úvah je však zřetelné, že při překladu expresivních textů má překladatel mnohem méně volnosti, měl by pečlivě dbát na charakteristické prvky stylu originálu a nesmí vylepšovat ani opravovat případné chyby VT.

Při hodnocení by měl kritik také nahlížet na text z pohledu překladatele, což Newmark považuje za často přehlížený aspekt při hodnocení kvality překladu. U této fáze se kritik snaží zjistit překladatelovu interpretaci VT a jeho metody, jako například používání idiomů ke zvyšování expresivity, záměrnou archaizaci, záměrné zesilování či zeslabování účinku jazykových prostředků apod. Cílem však není kritizovat jednotlivé volby, ale snažit se pochopit, proč se překladatel pro dané řešení rozhodl. Kritik by tedy měl být k překladateli empatický a rozlišovat mezi nekompetentností (neznalostí jazyka či tématu) a překladatelskou metodou, která se kritikovi může zdát příliš idiomatická nebo příliš odborná, ale je však v souladu s VT.

¹⁹ I refer to 'expressive' as 'sacred' texts; 'informative' and 'vocative', following Jean Delisle, as 'anonymous', since the status of their authors is not important.

2.5 Žánr fantasy a hodnocení překladu

Jelikož je George R.R. Martin autorem fantasy literatury, je důležité definovat pojmy žánr a fantasy literatura. Juliane Houseová žánr chápe jako situační parametr, tedy rys situačního kontextu, a definuje jej jako „společensky podmíněnou kategorii, která je charakterizovaná svým použitím, zdrojem a komunikačním účelem, či kombinací těchto prvků.“ Tato kategorie spojuje registr a individuální textovou funkci (1997, str. 107). Žánr vychází z volby registru a ten je realizován volbou jazykových prostředků. Analýza registru VT je tedy dobrým nástrojem překladatele k tomu, aby adekvátně vyjádřil prostředky, kterými autor realizuje daný žánr či subžánr.

Prvky fantastična, tedy nadpřirozena, se v literatuře vyskytují odedávna. Fantasy literatura jako žánr se však začal vyvíjet teprve přibližně od 19. století a vznik moderní fantasy bývá datován až od poloviny 20. století (Mocná 2004, s. 704). Stejně jako u jiných žánrů, které se řadí do umělecké literatury, překlad fantasy podléhá normě reprodukční, tzn. požadavku na věrnost a výstižnost a zároveň normě estetické, tedy požadavku na krásu (Levý 2012, s. 92). Vyznačuje se však také svými specifickými překladatelskými problémy.

Existuje mnoho definic fantasy literatury, obecně jej lze popsat jako žánr, který využívá prvky nadpřirozena, například smyšlené světy, nereálné bytosti, kouzelné síly a další. Adamovič (1990, s. 48–49) k fantasy literatuře uvádí: „Podstatnou složkou fantasy je nevysvětlitelný, nadpřirozený úkaz nebo přímo projev magie – touto ‚iracionalitou‘ rekvizit se fantasy liší od science fiction.“ Právě tyto smyšlené prvky představují pro překladatele jistá úskalí a často vyžadují při převodu notnou dávku kreativity. Překladatel fantasy literatury musí odložit veškeré pochybnosti o smyšleném světě a porozumět jeho vnitřní logice, aby mohl dílo věrně reprodukovat v cílovém jazyce. Ve zkoumaném díle se jedná například o nadpřirozené bytosti, smyšlená náboženství a jejich principy, fiktivní historické události, kouzelné síly a další. Mezi často komentované problémy fantasy literatury patří překlady vlastních jmen a názvů. Překladatelé zaujímají k této problematice různé postoje, což souvisí především s tím, jakou strategii na škále od domestikační k exotizační preferují. Podle zvoleného přístupu pak využívají překladatelské metody a postupy, jako např. výpůjčku, transkripci, kalk, exotizaci, komunikativní

překlad apod. Podobně jako v dětské literatuře, překlad vlastních jmen ve fantasy nezávisí pouze na preferované strategii překladatele, ale také na výpovědní hodnotě jména. Důvodem je skutečnost, že názvy a jména v dílech tohoto žánru mohou často odkazovat ke vzhledu, charakteru či původu postav (Bílková 2012, s. 1).

Dalším důležitým faktorem při překladu fantasy je subžánr. Existuje řada subžánrů fantasy, jako historická, mýtická, současná, hrdinská, pohádková, komická a další. Čtenáři mají se subžánrem spojena určitá očekávání, záleží však na autorovi, do jaké míry jim vyhoví či naopak, zda se bude předpokladům vymykat. Překladatel by pak měl mít o podžánru dobré povědomí a především analyzovat aby byl schopen realizovat autorův přístup i v CT. Volba stylistických prostředků souvisí také s historickým a zeměpisným zařazením děje. Martin v rozhovoru pro časopis *RollingStone* uvádí, že se při psaní *Hry o trůny* inspiroval událostmi války růží v Anglii, která proběhla v 15. století (Gilmore, 2014).²⁰ Lze tedy očekávat, že středověké období rytířství se projeví na použité slovní zásobě.

²⁰ Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/culture/culture-news/george-r-r-martin-the-rolling-stone-interview-242487/>

3 Metodologie a výzkumný vzorek

Prvním cílem této práce je zjistit, kterých rysů překladů se týkaly negativní ohlasy čtenářů a srovnávací analýzou překladových verzí zjistit, zda a v jaké míře se tyto rysy v překladech objevovaly. Druhým cílem je pomocí srovnávací analýzy výzkumného vzorku originálu a obou verzí identifikovat překladatelské strategie, a tak zjistit, která překladatelská řešení jsou výsledkem záměru a celkové strategie překladatelek, a která jsou důsledkem podcenění systémových rozdílů mezi angličtinou a češtinou.

Pro větší přehlednost používám pro analýzu zdrojů kritiky označení *analýza I* a pro srovnávací analýzu vybraných rysů označení *analýza II*. Překladová verze Březákové je zkráceně označována jako CT1 a překlad Markové jako CT2.

Při výběru parametrů *analýzy I* se opírám o existující zdroje, jako jsou recenze čtenářů či rozhovor s překladatelkou. Jedná se tedy o specifický případ kritiky, kdy se neřídím podle určitého předem určeného hodnoticího modelu, ale aplikuji scénář hodnocení kvality. *Analýza I* má za cíl zodpovědět první výzkumnou otázku, a to které rysy dvou překladových verzí čtenáři kritizovali. Soubor analyzovaných materiálů se skládá převážně z internetových zdrojů, jako jsou recenze, příspěvky v diskusních fórech, komentáře k oznámení o vydání nového překladu, ale zdrojem byl také polostrukturovaný rozhovor s překladatelkou Markovou (2019), který je uveden v příloze. V práci je tedy zastoupena i sociologická metoda výzkumu. Při tvorbě scénáře rozhovoru jsem se opírala o konzultace se socioložkou, na základě kterých byly rozhovor veden. Právě rozhovor s Markovou byl velmi užitečný zdroj, ve kterém překladatelka mimo jiné sama shrnula své zkušenosti s kritikou CT2 a zdůvodnila některá svá překladatelská rozhodnutí. Z hlediska množství příspěvků bylo nejcennějším zdrojem fanouškovské diskuzní fórum Ice&Fire²¹, kde se střetávaly názory zastánců obou překladových verzí. V neposlední řadě byly důležitým zdrojem také recenze Veroniky Friedrichové (2015)²² a Hany Richterové

²¹ Dostupné z: www.icefire.cz

²² Dostupné z: <http://prekladytitulky.cz/blog/2015/07/01/ocima-kritika-hana-brezakova-hra-o-truny/>

(2014),²³ které na rozdíl od spíše stručných komentářů v diskusních fórech poskytují ucelenější kritiku překladu. V souboru zkoumaných materiálů se vyskytuje 60 zmínek o problematických rysech, z toho 33 se týká překladu starého a 27 překladu nového. Tyto příspěvky byly publikovány v období od roku 2010 do roku 2022 a v textu na ně odkazují jako na *Příspěvek* s číselným označením. Jedná se pouze o takové zdroje, které zmiňují specifické rysy překladu. Obecná hodnocení překladů bez udání konkrétních důvodů tedy nebyla započítána. Zjištěné kategorie kritiky byly vyjádřeny v procentech dle četnosti výskytu.

Na základě výsledků *analýzy I* jsou zvoleny problematické rysy určené ke srovnávací analýze dvou překladů, tedy k *analýze II*, která má za cíl zodpovědět druhou a třetí výzkumnou otázku, a to, zda a v jaké míře se v překladech vybrané problematické rysy vyskytují a která překladatelská řešení jsou výsledkem záměru a celkové strategie překladatelek, a která jsou důsledkem podcenění systémových rozdílů mezi angličtinou a češtinou.

Snažím se o systematický rozbor, proto neanalyzuji všechny problémy uváděné čtenáři, ale volím takové množství rysů, aby byl vzorek reprezentativní a zvladatelný. K *analýze II* byly vybrány tyto parametry: přivlastňovací zájmena a vybrané větné kondenzátory – participium přítomné, minulé, infinitiv. Parametry jsou zvoleny s ohledem na třetí výzkumnou otázku.

Při rozboru přivlastňovacích zájmen a větných kondenzátorů jsem se vždy zaměřila na daný problematický rys, sledovala veškerý jeho výskyt v daném vzorku, který jsem vyjádřila procentuálně a porovnávala jednotlivá řešení mezi sebou i s VT. V analýze jsou uvedeny pouze ilustrační příklady, všechny zjištěné jednotky jsou obsaženy v příloze práce.

Mým cílem není komplexní rozbor celého díla, ale spíše systematická analýza. Použitý vzorek výchozího textu je tedy poměrně malý, aby byl zvladatelný a umožnil získat kvantifikovatelné údaje. Vybraný rozsah výchozího textu představuje první a třetí kapitolu knihy, což činí 5891 slov.

²³ Dostupné z: <http://www.jumpspace.cz/adaptace-a-preklad-hry-o-truny-1111-cesky-preklad-pisne-ledu-a-ohne/>

Na téma srovnání těchto dvou překladových verzí existuje bakalářská práce Matěje Svobody (2021), která však postupuje jiným způsobem a zaměřuje na odlišné aspekty překladu než má práce.

4 Analýza zdrojů kritiky

Jak bylo zmíněno v úvodu, překlad Březákové byl některými čtenáři kritizován již v době, kdy ještě nebylo možné srovnání s novou verzí. Překlad Markové však také vyvolal řadu negativních reakcí fanoušků ságy. Provedla jsem tedy analýzu zdrojů kritiky, abych zjistila, jaké rysy překladů považují čtenáři za problematické. Tato kapitola obsahuje rozbor rozdělený zvlášť na kritiku Březákové a kritiku Markové a v závěru uvádí rysy vybrané ke komparativní analýze obou překladových verzí.

Houseová (1997, s. 119) se zabývá jazykovou analýzou překladu a uvádí typy možných chyb překladu, které dělí na zjevné²⁴ a skryté.²⁵ Mezi zjevné chyby řadí jednak rozdíly v denotačním významu – vynechávání, přidávání, nevhodný výběr či nevhodné kombinování jazykových prostředků a dále narušení systému cílového jazyka – případy negramatičnosti (narušení systému CJ) a případy sporné přijatelnosti (narušení norem uzuálnosti). Skryté chyby představují neshody zjištěné podle situačního parametru žánru a neshody zjištěné podle situačního parametru registru. Rysy zjištěné analýzou zdrojů jsou v úvodu podkapitol 4.1 a 4.2 zařazeny do obecných kategorií podle Houseové, ale abych ilustrovala zastoupení specifických nedostatků, významné z nich jsou v grafech uvedeny zvlášť.

4.1 Kritika překladu Březákové (CT1)

Celkem bylo zjištěno 33 případů kritiky specifických rysů překladu Březákové. Kritika se týká řady aspektů CT1, které podle klasifikace Houseové spadají zejména do kategorie zjevných chyb. Jedná se jak o rozdíly v denotačním významu – referenční chyby (vynechání podstatných informací, záměna pojmů atd.), nekonzistentní terminologie či terminologie s významovým posunem, ale také o narušení systému cílového jazyka – interference na různých úrovních (přivlastňovací zájmena, přechodníky, slovosled, dialogy, neobvyklé kolokace).

²⁴ overtly erroneous errors

²⁵ covertly erroneous errors

Zároveň byly v uvedených rysech zastoupeny i chyby skryté – styl, který dle čtenářů neodpovídá VT.

Nejčastěji kritizovaným aspektem překladu Březákové jsou nedostatky spadající do kategorie referenčních chyb, které byly zjištěny ve 37 % případů kritiky CT1. Jedná se především o záměnu pojmů, nelogičnost textu způsobenou významovými posuny, vynechání podstatných informací a další. Závažnost tohoto problému dokazuje fakt, že agent spisovatele uvedl odstranění chyb starého překladu jako jednu z podmínek, kterou muselo Argo splnit, aby mohlo ságu nově vydat (Králíková, 2018).²⁶ Čtenáři udávají konkrétní příklady chyb, jako jsou záměny slov, např. záměna rodinného vztahu „bratranec“ za „synovce“ (Tomášková, 2018)²⁷ či použití slov „kloub prstu“ místo správného „kotník“ (Friedrichová, 2015). Podstatným problémem jsou také významové posuny, jako u fráze „no sooner than,“ který zapříčinil špatnou posloupnost událostí (Příspěvek č. 2)²⁸ nebo významový posun fráze „he was down to,“ která má v dané větě význam „zbylo mu,“ ale byla přeložena ve smyslu „přišel o“ (Příspěvek č. 3).²⁹ Čtenáři uvádějí také chybu v rodokmenu, kde je jeden z hrdinů, Jon Sníh, mylně uveden jako dědic Železných ostrovů (Příspěvek č. 4).³⁰ Posledním příkladem rozdílů v denotačním významu je vynechání vět i kratších odstavců (Příspěvek č. 5).³¹

Další problém CT1, který čtenáři (např. Friedrichová, 2015; Richterová, 2014; Příspěvek 6)³² zmiňují je „poangličťování textu,“ tedy nerespektování systémových rozdílů. Tento typ nedostatků představuje 18 % zdrojů kritiky CT1. Uvádějí časté přejímání struktur z AJ, jako jsou polovětné vazby vytvářené za použití přechodníků nebo přemíra pasivních konstrukcí. Současná čeština oproti

²⁶ Dostupné z: <http://www.klubknihomolu.cz/144745/hra-o-truny-v-novem-prekladu/>

²⁷ Dostupné z: <https://www.l-revue.cz/index.php/2018/10/27/kontroverze-kolem-noveho-prekladu-pisne-ledu-a-ohne/>

²⁸ Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/230710/#Comment_230710

²⁹ Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/250482/#Comment_250482

³⁰ Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/250796/#Comment_250796

³¹ Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/228900/#Comment_228900

³² Dostupné z: <http://www.jumpspace.cz/adaptace-a-preklad-hry-o-truny-1111-cesky-preklad-pisne-ledu-a-ohne/#comment-56>

archaickým přechodníkům preferuje pro překlad větných kondenzorů jiná řešení, jako je např. sloveso určité ve větě hlavní či vedlejší. Pasivní konstrukce se sice v cílovém jazyce vyskytují, avšak jak uvádí Knittlová (2000, str. 94) „[...] v češtině se v beletrii trpný rod nepoužívá, pokud nejde o případy, kdy se autor záměrně vyhýbá explicitnímu vyjádření činitele.“ Do kategorie interferencí lze zařadit i neuzuální použití zájmen. Friedrichová (2015) udává jako příklad větu „*His man had oiled his forked yellow beard* [...]“ s překladem Březákové „*Jeho sluha mu tak dlouho natíral jeho vidlicovitý žlutý vous* [...]“. Příklad demonstruje interferenci, kdy překladatelka po vzoru angličtiny zájmena jednak nadužívala a zároveň použila zájmena přivlastňovací namísto osobních v dativu.

Třetím nejčastěji kritizovaným aspektem, zjištěným u 12 % zdrojů kritiky CT1, je příliš knižní slovní zásoba, která neodpovídá stylu autora knihy. V tomto případě mohlo jít o záměr překladatelky stylizovat text po jazykové stránce tak, aby více korespondoval se středověkým prostředím příběhu. Tímto rozhodnutím se však její překlad odlišuje od stylu autora a agent George R. R. Martina také požadoval, aby byl nový překlad modernější (Tomášková, 2018). Tuto problematiku zmiňuje i čtenářka, která v komentáři vyjádřila názor, že modernější verze by mohla být bližší současnému čtenáři (Příspěvek č. 7).³³

Řada výtek čtenářů (např. Příspěvek č. 8³⁴; Friedrichová, 2015³⁵) směřuje také k nekonzistentní terminologii Březákové, kterou zmiňují čtenáři v 9 % případů kritiky CT1. Tento problém se týká především rozdílů mezi jednotlivými díly. Velmi kontroverzní bylo zejména rozhodnutí začít ve čtvrtém díle překládat do češtiny jména postav, která dříve byla ponechána v anglické podobě, za což se Březáková (2010)³⁶ fanouškům později omluvila. Odchytky mezi pojmy však našli čtenáři i v rámci prvního dílu ságy, jako jsou např. dvě verze jména jedné postavy,

³³ Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/novinky/hra-o-truny-pisen-ledu-a-ohne-i-nove-vydani-v-novem-prekladu-743?orderBy=new&str=2>

³⁴ Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/229539/#Comment_229539

³⁵ Dostupné z: <http://prekladytitulky.cz/blog/2015/07/01/ocima-kritika-hana-brezakova-hra-o-truny/>

³⁶ Dostupné z: <http://www.icefire.cz/knihy/pisen-ledu-a-ohne/diskuze-s-prekladatelkou/>

tedy *Hyn Payne* a *Ilyn Payne* (Richterová, 2014).³⁷ Nekonzistentní použití terminologie je problematickým aspektem hlavně z důvodu možného zmatení čtenáře.

Poslední z častěji uváděných problematických rysů jsou dialogy, které představují 9 % kritiky překladu Březákové. Podle některých čtenářů působí „strnule“ (Příspěvek č.9)³⁸ a nezní jako mluvená řeč (Richterová, 2014).³⁹ Navození dojmu mluvenosti napomáhá k věrohodnosti daného dialogu. Jedním z prostředků dosažení vyšší autenticity promluvy je použití hovorové či nespisovné češtiny, jak ale bylo zmíněno výše, styl překladu Březákové je podle čtenářů naopak značně knižní až archaický. Jiným významným prostředkem stylizace mluvenosti může být modifikace větné stavby. Slovosled je však dalším samostatně kritizovaným aspektem CT1, což také může být příčinou nepřirozenosti dialogů.

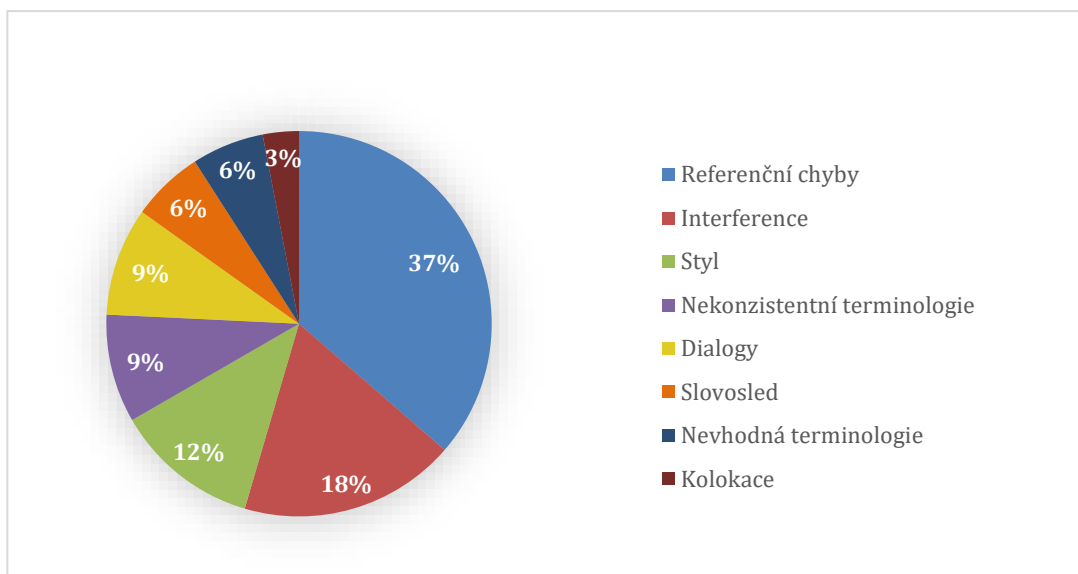
Další problematické aspekty překladu Březákové uvádějí čtenáři méně, spíše v jednotlivých případech. Jedná se o již zmíněný nepřirozený slovosled, který představuje 6 % kritiky CT1. Dále v 6 % případů překlad názvosloví a místních jmen a neobvyklé kolokace, uváděné ve 3 % kritiky Březákové.

³⁷ Dostupné z: <http://www.jumpspace.cz/adaptace-a-preklad-hry-o-truny-1111-cesky-preklad-pisne-ledu-a-ohne/>

³⁸ Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/hra-o-truny-novy-preklad.A171030_095924_literatura_spm/diskuse?vlakno=87179974

³⁹ Dostupné z: <http://www.jumpspace.cz/adaptace-a-preklad-hry-o-truny-1111-cesky-preklad-pisne-ledu-a-ohne/>

Získané výsledky zobrazuje **Graf 1**.

Graf 1: *Problematické rysy CT1*

4.2 Kritika překladu Markové (CT2)

Konkrétní rysy překladu Markové byly kritizovány v celkem 27 případech. Většinou se připomínky týkaly změn oproti prvnímu překladu, které zjevně souvisí s jinou strategií překladatelky. Jedná se o změny v názvosloví, přechylování příjmení, styl, transkripce a okrajově pak čtenáři uvádějí referenční chyby. V rámci klasifikace Houseové tak nedostatky spadají zejména do kategorie skrytých chyb, u referenčních chyb se pak jedná o chyby zjevné.

Kategorie jsou seřazeny od častěji po méně často uváděné problémy v internetových zdrojích. Marková však v rozhovoru sdělila, že z její zkušenosti čtenáři nejvíce kritizovali transkripci a přechylování (2019a).

Podle analýzy zdrojů kritiky byl CT2 v 41 % případů kritizován za změny v terminologii, přestože velká část pojmů byla převzata z původního překladu a nové názvosloví konzultovala překladatelka s několika fanoušky ságy. Marková (ibid.) k překladu terminologie uvádí: „My jsme z původního překladu hodně použili, ale postupovala jsem tak, že když jsem v textu narazila na nějaký termín, tak jsem ho hodila na to naše fórum a tam se to hodnotilo.“ Mezi často kritizované změny patří zejména pojmy *místokrál* a *zdivočeli* (Příspěvek č. 10).⁴⁰ Jak je

⁴⁰ Dostupné z: <http://www.icefire.cz/forum/discussion/51908/hra-o-truny-prolog-ice-fire>

evidentní z výše uvedeného a zároveň z vyjádření Markové (2019a), řada fanoušků se všeobecně stavěla proti veškerým změnám a preferovala by pouze revizi starého překladu.

Dalším často kritizovaným rysem je podle analýzy přechylování, které se týká 26 % případů kritiky. Přechylování je přizpůsobování mužské podoby příjmení ženskému rodu, které Březáková ve svém překladu nepoužívala. V recenzi na Tomášková (2018) uvádí: „Mně nejvíce neladilo přechylování ženských jmen – Starková, Martellová nebo Lannisterová, ačkoli je přechylování z hlediska českého jazyka obhajitelné, v anglofonním románu mi lépe sedí nepřechýlená forma.“⁴¹ Jiní (Příspěvek č. 11)⁴² kritizovali spíše provedení, „[...] správně není Sansa Starková, ale Sansa Starkovna (jelikož se nejedná o příjmení v moderním střihu ale o jméno rodu).“ Někteří čtenáři (Příspěvek č. 12⁴³; Příspěvek č. 13;⁴⁴ Příspěvek č. 14⁴⁵) zakládali svou kritiku přechýlené formy především na pocitech a zvyku. Podle příručky Ústavu pro jazyk český⁴⁶ je přechylování uzuální jazykový jev, doslova se zde uvádí: „*V běžné komunikaci není přechylování příjmení povinné v tom smyslu, že by bylo nařízeno zákonem, vyhláškou či předpisem. Pro jazykový systém češtiny jako flektivního jazyka je však zcela přirozené, vychází z jeho strukturních vlastností – z toho, že různé gramatické významy slov vyjadřujeme pomocí koncovek.*“

Na třetím místě se z hlediska četnosti výskytu umístil styl nového překladu, který se vyskytuje u 15 % zdrojů kritiky CT2. Překladu Březákové byl vytýkán příliš knižní styl, naopak Markové zase styl moderní, v některých případech nevhodný pro daný subžánr. Některým čtenářům například vadí „infantilní“ přezdívky, které se podle nich hodí spíše do dětské literatury (Příspěvek č. 15).⁴⁷

⁴¹Dostupné z: <https://www.l-revue.cz/index.php/2018/10/27/kontroverze-kolem-noveho-prekladu-pisne-ledu-a-ohne/>

⁴² Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/239894/#Comment_239894

⁴³ Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/234676/#Comment_234676

⁴⁴ Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/234685/#Comment_234685

⁴⁵Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/234688/#Comment_234688

⁴⁶Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=700>

⁴⁷Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/250511/#Comment_250511

Jiní preferují styl Březákové, protože je podle nich vážnější a nový překlad se jim zdá psán „mladistvým“ jazykem (Příspěvek č. 16).⁴⁸ Marková (2019a) sama uvádí, že VT je psán moderní, jednoduchou angličtinou pouze obohacenou o archaismy, nejedná se tedy podle ní o archaický text.

Podle analýzy je dalším problematickým rysem CT2 transkripce, která byla uvedena u 15 % všech případů kritiky. Knittlová (2010, s. 19) rozlišuje *transkripci* a *transliteraci*, kdy první pojem definuje jako přepis do různé míry adaptovaný úzu cílového jazyka a pojem druhý definuje jako přepis jinou abecedou (např. znaky čínštiny přepsané latinkou). V následující části budu při používání pojmu transkripce vycházet z pojetí Markové, která transkripci nazývá fonetický přepis. Marková (2019a) uvádí, že její rozhodnutí provést transkripci fiktivních jazyků vyvolalo nejsilnější reakce čtenářů.⁴⁹ Autor knihy vytvořil jazyk zvaný *dothračina*, částečně inspirovaný arabskými jazyky a španělštinou.⁵⁰ V tomto jazyce se často vedle sebe vyskytují samohlásky k a h, jako ve slovech *khal* či *khalese*, která Marková podle výslovnosti přepisuje na *chal* a *chalesi*. Jedná se o změnu oproti verzi Březákové, která ponechávala tato slova v originálním znění. Příkladem negativní odezvy jsou příspěvky na fóru ságy, jako: „Chal Drogo zní příšerně. Chalan jeden [...] Obávám se, že takovými rozhodnutími si Argo znepráteleli dost čtenářů ještě dříve, než to vyjde“ (Příspěvek č. 17)⁵¹ nebo komentář „*Ono kh bylo pro Dothraky typické. Ch bude vypadat možná česky, ale to je vše*“ (Příspěvek č. 18).⁵² Kvůli překvapivému množství negativních ohlasů, které tato změna vyvolala, Marková (2019b) zveřejnila své vyjádření na stránkách Arga, kde čtenářům vysvětluje princip transkripce a zdůvodňuje své rozhodnutí. Transkripce, je považována za tradiční překladatelský postup, jak uvádí např. Dagmar Knittlová (2010, str. 18–20). Otázka, zda je transkripce u konkrétního textu nezbytná závisí na schopnosti čtenáře porozumět smyslu slov bez fonetického přepisu – podle Jiřího

⁴⁸ Dostupné z: <http://www.icefire.cz/forum/discussion/51908/hra-o-truny-prolog-ice-fire>

⁴⁹ „Jednu věc jsem věděla hned od začátku, a to taky způsobilo největší haló, tedy že to nepůjde bez transkripce těch fiktivních jazyků.“

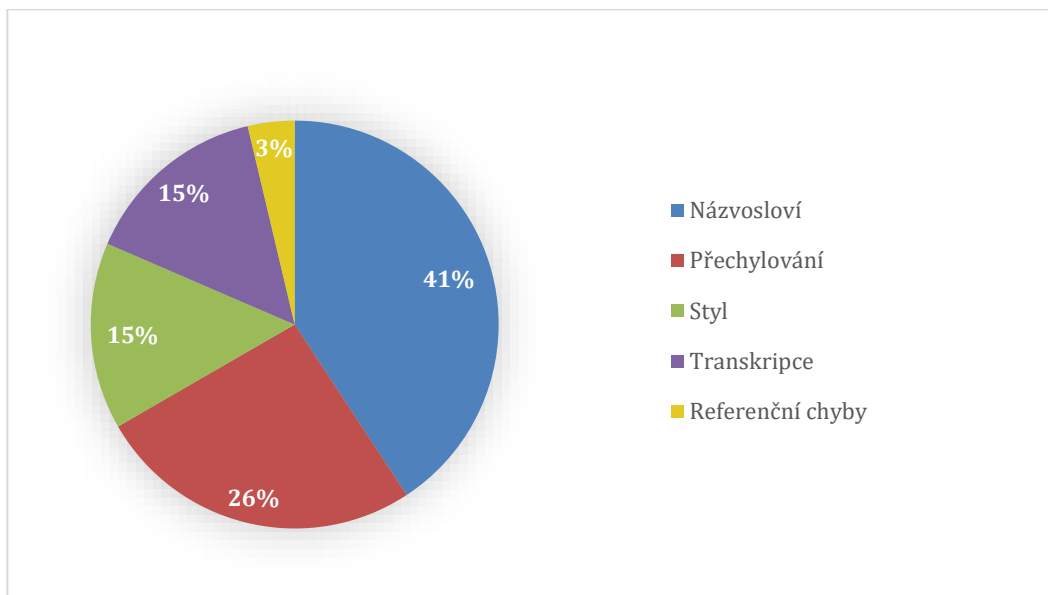
⁵⁰ Dostupné z: <https://www.daytranslations.com/blog/deconstructing-dothraki-language/>

⁵¹ Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/233604/#Comment_233604

⁵² Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/233605/#Comment_233605

Levého (2012, str. 106) je „nutná tam, kde význam, tedy činitel obecný, úplně mizí.“ V případě smyšleného jazyka ve Hře o trůny se transkripce nezdá být nezbytná k pochopení významu slov. Existence seriálového zpracování knihy, kde je slyšet zvuková podoba jazyka se však jeví jako pádný argument pro fonetický přepis dohračtiny. Březáková při původním překladu neměla k dispozici informace o výslovnosti tohoto jazyka, což mohl být důvod, proč transkripci nepoužila, nebo alespoň ne v takové míře.

Posledním z kritizovaných rysů CT2 jsou referenční chyby, uvedeny pouze ve 3 % případů. Konkrétně se jedná o faktickou chybu, kdy jsou v rejstříku rodů na konci knihy Viserys a Daenerys uvedeni jako děti Rhaegara, který má být správně jejich bratr. Podle čtenářky (Příspěvek č. 19)⁵³ se pravděpodobně jedná pouze o chybu způsobenou špatným odsazením textu. Výsledky ilustruje **Graf 2**.

Graf 2: *Problématické rysy CT2*

4.3 Shrnutí

Z analýzy zdrojů vyplývá, že čtenáři častěji kritizovali překlad Březákové, celkem v 55 % všech sledovaných zdrojů kritiky, přičemž se připomínky týkaly osmi specifických problematických rysů, tedy více než bylo zjištěno u překladu nového. Podstatné však není pouze množství chyb, ale také jejich typ. Předmětem

⁵³ Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/250797/#Comment_250797

kritiky čtenářů byly především zjevné chyby, jako jsou změny v denotačním významu nebo narušení systému cílového jazyka.

Kritika překladu Markové byla nalezena u 45 % všech zdrojů a vztahuje se především k nové terminologii a přechylování. U většiny připomínek se tedy jedná o kritiku změn oproti první překladové verzi. Závažné problémy typu referenčních chyb jsou až na posledním místě, jelikož se týkají pouze 3 % zdrojů kritiky.

Zmiňované nedostatky lze rozdělit podle toho, zda mohou souviset se záměrem a strategií překladatelek, nebo zda jsou důsledkem podcenění systémových rozdílů mezi výchozím a cílovým jazykem. U CT1 se objevují převážně takové chyby, které mohou souviset s neznalostí překladatelky, kdežto u CT2 se jako hlavní kritizované aspekty jeví prvky související s překladatelskou strategií. Již *analýza I* naznačuje, že Březáková pravděpodobně zvolila strategii sémantického překladu, kdežto Marková vychází ze strategie překladu komunikativního, který je více orientován na význam a je přizpůsoben cílovému jazyku.

Ke srovnávací analýze jsem zvolila určité typy interference a názvosloví. Používání struktur anglického jazyka v českém textu může mít více podob, čtenáři konkrétně zmiňují přechodníky, přemíru pasiv a neuzuální použití zájmen. Jak jsem již uvedla, mým cílem je provést systematickou analýzu, z tohoto důvodu nebudu zkoumat všechny typy interference, ale zaměřím se pouze na překlad participia přítomného, minulého, infinitivních konstrukcí a přivlastňovacích zájmen. Dalším vybraným rysem je názvosloví, které je nejčastěji kritizovaným prvkem překladu Markové a zároveň může být jedním z ukazatelů strategie překladatelek. Detailnější informace o parametrech srovnávací analýzy jsou uvedeny v metodologii.

5 Srovnávací analýza vybraných problematických rysů

Na základě *analýzy I* byla zjištěna řada problematických rysů, z kterých byly vybrány k *analýze II* tyto parametry: přivlastňovací zájmena, překlad participia přítomného, participia minulého a polovětných vazeb s infinitivem. Cílem je určit, zda a do jaké míry jsou v překladech tyto problematické rysy zastoupeny a také zjistit, která překladatelská řešení jsou výsledkem strategie překladatelek, a která jsou důsledkem podcenění systémových rozdílů mezi angličtinou a češtinou.

5.1 Překlad přivlastňovacích zájmen

Jedním ze systémových rozdílů mezi angličtinou a češtinou je použití posesiv, neboli přivlastňovacích zájmen. Přivlastňovací zájmena vyjadřují vztah vlastnictví, fungují jako kohezivní prostředek textu a zejména v AJ plní funkci determinátoru, neboli větného členu, který určuje vztah substantiva k okolnímu textu. Dušková (3.3) uvádí: „Gramatická kategorie určenosti dodává obecnému substantivu (apelativu) informace o povaze jeho denotátu, tj. zda jde o obecný pojem nebo o jednotlivinu, a v případě jednotliviny zda je referent v situaci promluvy jednoznačně určen či nikoliv.“⁵⁴ V angličtině je nutné vyjadřovat určenost, a proto musí být podstatné jméno doplněno o člen určitý, neurčitý, nulový, případně zájmeno. Z tohoto důvodu je výskyt posesiv v AJ vyšší než v češtině a překladatel by měl rozlišovat, kdy je přivlastňovací zájmeno potřeba přeložit a kdy jej vynechat. Jak potvrzuje Knittlová (2000, str. 101): „Čeština by neměla zájmena nadužívat (zejména pozor na zájmena přivlastňovací!).“ V češtině se tedy posesiva používají spíše jen v případech, kdy je nutné vztah vyjádřit nebo zdůraznit.

Vedle rozdílné funkce posesiv v AJ a ČJ existují také rozdíly v používaných tvarech. Čeština disponuje zvratným tvarem přivlastňovacích zájmen, který má podobu *svůj, svoje, svá, své* a nejčastěji označuje vztah k podmětu věty. *Internetová jazyková příručka*⁵⁵ definuje použití zvratných zájmen následovně: „Zvratné přivlastňovací zájmeno *svůj* užijeme tehdy, jestliže přivlastňovaná věc, event. osoba patří osobě/věci, která je ve větě podmětem (původcem děje).“ Nicméně dále

⁵⁴ Dostupné z: <https://mluvniceanglictiny.cz/3.3>

⁵⁵ Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

příručka uvádí, že toto pravidlo není absolutní a konkurence mezi zvratným a osobním přivlastňovacím zájmenem je spíše otázkou převládajících tendencí. Podstatné jsou případy, kdy použití zájmen může ovlivnit význam sdělení. Například u věty *Jana snědla svou svačinu* víme, že svačina patřila Janě. Ovšem věta *Jana snědla její svačinu* už poukazuje k tomu, že Jana snědla svačinu někomu jinému. Při překladu do češtiny je tedy důležité v příslušných situacích používat zvratná zájmena.

Dalším rozdílem je možnost v češtině použít místo zájmena přivlastňovacího tzv. dativ posesivní. Dativ posesivní je přivlastňovací zájmeno ve třetím mluvnickém pádě, jako např. *mi, mu, jí, nám, jim* atd. V některých případech vede nepoužití dativu k formulacím, které jsou pro češtinu neuzuální (např. *she broke his arm* s překladem *zlomila jeho ruku* místo *zlomila mu ruku*). Tuto problematiku zmiňuje i Kufnerová (1994, str. 49): „Překladatel musí neustále rozlišovat situace, kdy je přivlastňovací zájmeno ve skutečné posesivní funkci, kdy má v textu funkci pouze určující a kdy je ho třeba v češtině vyjádřit tzv. dativem posesivním.“

Vztah vlastnictví lze v češtině však vyjádřit různými prostředky, nejen pomocí zájmen. Petr Piřha (1992, str. 25–26) uvádí následující klasifikaci prostředků posesivity:

- Predikační – sloveso „mít“ a „být“ (*Petr má auto; To auto je Petrovo*)
- Determinační – přivlastňovací zájmena (*její peníze, naše zahrada*), přídavná jména přivlastňovací (*otcův dům, královnin účes*), adnominální genitiv (*vrchol hory, Palackého náměstí*)
- Lexikálně-gramatické – např. předložkové vazby (*she can't move her arm – nemůže pohnout s rukou*)
- Implicitně-posesivní – např. genitiv vlastnosti (*muž nízké postavy*), přídavné jméno s příponou -atý (*hrnatý = má hrany, listnatý = má listy*)
- Slovesa vlastnění – např. *patřit, vlastnit, náležet, disponovat*
- Slovesa, předpokládající vlastnění – např. *dostat, darovat, zdědit, ukrást, obdržet*

Ačkoliv je použití přivlastňovacích zájmen v určitých případech vhodné či přímo nezbytné, z této klasifikace vyplývá, že se překladatel nemusí omezovat na jejich neustálé opakování.

5.1.1 Analýza překladu přivlastňovacích zájmen

Jak bylo uvedeno v kapitole Analýza zdrojů kritiky, čtenáři uvádějí nadužívání základních přivlastňovacích zájmen jako jeden z příkladů interference v překladu Březákové. V následující části se tedy budu zabývat srovnáním překladu posesiv, abych zjistila, jaké způsoby převodu přivlastňovacích zájmen překladatelky zvolily a především, zda nadužívají klasická přivlastňovací zájmena, namísto využití jiných prostředků češtiny.

Ve zvoleném vzorku výchozího textu se přivlastňovací zájmena vyskytovala celkem ve 181 případech. Jednotlivé případy jsem rozdělila do 6 skupin, podle převládajících způsobů překladu, a to na přivlastňovací zájmena, zvrtná přivlastňovací zájmena, zvrtné zájmeno *si*, dativ posesivní, vynechání prostředku posesivity a jiná řešení. Poslední uvedená skupina obsahuje taková řešení, která nespádají do ostatních skupin a vyskytují se ve vzorku spíše výjimečně. Příklady uvedené v této části jsou pouze ukázkou zjištěných výsledků, všechna zjištěná data jsou obsažena v tabulce 1 v příloze práce.

5.1.1.1 Přivlastňovací zájmena

Jak již bylo zmíněno, překlad pomocí posesiv, jako jsou zájmena *můj, tvůj, jeho, její, jejich* atd. by měl překladatel zvolit pouze v případech, kdy zájmena ve VT mají funkci přivlastňovací, nikoliv determinační, nebo případně pokud chce klást důraz na danou informaci.

Rozbor ukázal, že u verze Březákové je překlad pomocí posesiv použit celkem ve 47 % vzorku. U Markové je zastoupení překladu prostřednictvím posesiv podstatně nižší, činí 22,6 % vzorku.

Jednou ze situací, kdy tento způsob volily obě překladatelky bylo vyjádření vlastnického vztahu, jako je tomu u př. 1 a 2.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
1	<i>send word to your brother</i>	23	<i>poslat vzkaz tvému bratrovi</i>	33	<i>poslat zprávu tvému bratru</i>	31
2	<i>it was ever her husband's place</i>	23	<i>vždycky to byl domov jejího manžela</i>	33	<i>patřilo jejímu manželovi</i>	30

Další shoda v použití posesiv byla zjištěna v případech, kdy překladatelky chtěly vztah vlastnictví zdůraznit. Jedná se především o předměty, které jsou pro vlastníka nějakým způsobem typické, jako u př. 3. Ve spojení „his splendid coat“ v příkladu 4 je vlastnictví zdůrazněno z důvodu, že odkazuje k předmětu, který je v kapitole opakovaně zmiňován, jako velmi drahý plášť mladého lorda, který však stejně jako jeho nezkušený majitel nezapadá do drsného prostředí severu.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
3	<i>twisted their little heads off</i>	2	<i>usekal jim ty jejich malé hlavičky</i>	11	<i>Že jim ukroutil ty jejich mrňavý hlavičky</i>	10
4	<i>and tugged on his splendid sable cloak</i>	7	<i>a tahaly za jeho skvostný sobolí plášť</i>	15	<i>a tahaly ho za ten jeho úchvatný plášť</i>	14

Důraz na posesivum také může podpořit ironický tón sdělení. Jak vidíme na příkladech 5 a 6, překladatelky někdy efekt dále amplifikují použitím ukazovacích zájmen spolu s přivlastňovacími, přičemž častěji se tato kombinace objevuje u Markové. Například v ukázce č. 6 použití zájmen zdůrazňuje moment, kdy mluvčí nevěří, že na daném místě mrtvoly někdy byly a vysmívá se průzkumníkovi, který je údajně viděl.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
5	<i>to discover his talent</i>	3	<i>tento jeho skrytý talent objevili</i>	11	<i>a černí bratři tohle jeho nadání objevili</i>	11
6	<i>Your dead men seem to have moved camp</i>	7	<i>Zdá se, že se tvoje mrtvoly odstěhovaly do jiného tábora</i>	16	<i>Ti tví mrtví se asi šli utábořit jinam</i>	15

Překlad Březákové spoléhá na přivlastňovací zájmena i v případech, kdy posesiva plní ve VT pouze funkci determinační. V češtině tak působí nadbytečně,

obzvláště pokud se v jedné větě opakují posesiva odkazující ke stejné osobě, jako je tomu u př. 7.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
7	<i>His cloak was his crowning glory</i>	2	<i>Jeho největší chloubou byl jeho plášť</i>	11	<i>Jeho výbavu korunoval plášť</i>	10

Zbytečné je u CT1 také přivlastňovací odkazování na části těla, u kterých je již z kontextu jasné, komu patří. V těchto případech Marková volí zejména dativ posesivní (př. 8 a 9) nebo parafrázi s predikačním vyjádřením vztahu vlastnictví, jako u př. 10 a 11.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
8	<i>and his bowels had turned to water</i>	2	<i>a jeho vnitřnosti se proměnily ve vodu</i>	10	<i>a útroby se mu sevřely děsem</i>	10
9	<i>It was on the ground beside him, right by his hand.</i>	3	<i>Ležela na zemi vedle něho, hned u jeho ruky</i>	11	<i>Ležela mu na zemi hned u ruky</i>	11
10	<i>where his ears had been</i>	4	<i>kde dřív bývaly jeho uši</i>	12	<i>kde míval uši</i>	12
11	<i>His voice was distant</i>	20	<i>Jeho hlas byl vzdálený</i>	30	<i>Hlas měl odtažitý</i>	28

5.1.1.2 Zvratná přivlastňovací zájmena

Zvratná posesiva se u CT1 vyskytují v 19,3 % vzorku a u CT2 v 9,4 %. Shodné případy v použití této metody vyhovují výše uvedenému pravidlu zvratných posesiv, že přivlastňovaná věc/osoba patří osobě/věci, která je ve větě podmětem, viz př. 12 a 13.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
12	<i>Catelyn found her husband beneath</i>	20	<i>Catelyn našla svého manžela</i>	30	<i>Catelyn našla svého muže</i>	28
13	<i>Here every castle had its godswood</i>	20	<i>Každý hrad tu měl svůj boží háj</i>	30	<i>Tady měl každý hrad svůj boží háj</i>	28

Odlišná řešení, kdy CT1 obsahuje posesiva zvratná a CT2 nikoliv, se týkají 40 % jednotek v rámci dané kategorie. U 18,2 % z těchto případů Marková používá zvratná slovesa, která budou blíže rozebrána v další sekci analýzy. U ostatních jednotek prostředky k vyjádření posesivity Marková vynechala. Vynechání je u zvratných posesiv možné, stejně jako u základních, nesmí však dojít ke ztrátě významové jednoznačnosti. Ve vzorku nebyly nalezeny případy, kdy by vynechání mělo vliv na pochopení vztahu vlastnictví, jelikož tato posesiva ve VT plní primárně funkci determinativní, viz př. 14–16.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
14	<i>Royce slid gracefully from his saddle</i>	6	<i>Royce graciózním pohybem sesedl ze svého oře</i>	14	<i>Royce pružně seskočil z koně</i>	13
15	<i>and took his sword in both hands</i>	8	<i>a sevřel jilec svého meče oběma rukama</i>	17	<i>a sevřel meč oběma rukama</i>	16
16	<i>She spread her cloak</i>	20	<i>Rozložila svůj plášť</i>	30	<i>Rozprostřela plášť na zem</i>	28

Naopak řešení, kdy Marková zvratná posesiva použila a Březáková nikoliv, se ve vzorku vyskytují pouze u 3,8 % této skupiny. Marková při překladu věty v př. 17 zvolila metodu transpozice, kdy změnila výchozí přídavné jméno „familiar“ na sloveso, což jí umožnilo použít zvratné zájmeno. Překlad Březákové je v daném případě sémantický, zachovává zde tedy strukturu i slovní druhy výchozího jazyka, včetně opakování posesiv. U příkladu 18 došlo v CT2 ke změně hlediska vlastnického vztahu, která však nemění význam sdělení.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
17	<i>Her gods had names, and their faces were as familiar as the faces of her parents.</i>	19	<i>Její bohové měli jména a jejich obličeje byly stejně známé jako tváře jejích rodičů.</i>	29	<i>Její bohové jména měli a jejich tváře znala jako tváře svých rodičů.</i>	27
18	<i>Lord Arryn had become a second father to him and his fellow ward, Robert Baratheon</i>	22	<i>lord Arryn se stal druhým otcem jemu i jeho druhovi, svěřenci Robertu Baratheonovi</i>	32	<i>lord Arryn se pro něj a svého dalšího svěřence Roberta Baratheona stal druhým otcem</i>	30

5.1.1.3 Zvratné zájmeno *si*

Přivlastňovací zájmena byla v některých případech také překládána pomocí zvratného zájmena *si*. Jednalo se vždy o takové situace, kdy se přivlastňovací zájmeno vztahovalo k předmětu věty. Tento způsob vyjádření posesivity nebyl v klasifikaci Piřhy zmíněn konkrétně, ale lze jej zařadit do kategorie lexikálně-gramatických prostředků. Použitím zvratného zájmena se lze vyhnout přílišnému opakování posesiv. Překlad posesivity pomocí zvratných sloves se zájmenem *si* byl v CT1 použit u 3,9 % vzorku a v CT2 častěji, celkem u 6,6 % vzorku. Shodná řešení byla zjištěna u 42,1 % této kategorie, jejich ukázkou jsou př. 19 a 20.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
19	<i>Gared pulled back his hood</i>	4	<i>Gared si poodhrnul kápi</i>	12	<i>Gared si stáhl kápi</i>	12
20	<i>Will wanted to cover his ears</i>	9	<i>dokud si Will nechtěl zakrýt uši</i>	18	<i>až měl Will chuť zacpat si uši</i>	17

U některých jednotek CT1, jako u příkladů 21 a 22, najdeme kombinaci zvratného *si* a posesiva, což je nadbytečné, jelikož k vyjádření vlastnického vztahu zde stačí jeden prostředek.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
21	<i>He adjusted the drape of his long sable cloak</i>	4	<i>upravil si záhyby svého dlouhého sobolího pláště</i>	12	<i>upravil si záhyby dlouhého sobolího pláště</i>	12
22	<i>Robert is bringing half his court.</i>	24	<i>Robert si usmyslel přivést s sebou polovinu svého dvora</i>	34	<i>Robert s sebou přivezl půlku dvora</i>	31

5.1.1.4 Dativ posesivní

Třetí pád přivlastňovacích zájmen zvolila pro překlad posesiv častěji Marková, tedy ve 12,2 %, Březáková pak ve 3,9 % vzorku. Shodný způsob řešení se vyskytuje u 20,7 % jednotek, viz př. 23 a 24.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
23	<i>Ned squeezed her hand</i>	24	<i>Ned jí stiskl ruku</i>	34	<i>Ned jí stiskl dlaň</i>	31
24	<i>that made his hackles rise</i>	2	<i>ježily se mu vlasy vzadu na zátylku</i>	10	<i>ze kterého mu naskakovala husí kůže</i>	10

Z celkem 82,8 % neshodných jednotek, kdy Marková překládá posesiva pomocí dativu volí Březáková v drtivé většině, zájmena přivlastňovací, jako u př. 25–27. V češtině je u daných příkladů preferovanější řešení s dativem posesivním.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
25	<i>the barely suppressed anger in his eyes</i>	1	<i>stěží potlačovaný hněv v jeho očích</i>	10	<i>z očí [...] mu čiší stěží potlačovaný vztek</i>	9

26	<i>Blood welled between his fingers</i>	10	<i>Mezi jeho prsty prýštila krev</i>	19	<i>Mezi prsty mu crčela krev</i>	17
27	<i>hands brushed his cheek</i>	10	<i>ruce se letmo dotkly jeho tváří</i>	19	<i>prsty mu přejely po tváři</i>	18

V příkladu 28 nebyl použit dativ přivlastňovacího zájmena, ale podstatného jména. Tento způsob vyhovuje flexivní povaze češtiny. Stejně tak je vhodné řešení Březákové, která volí přídavné jméno přivlastňovací.

28	<i>Branches grabbed at his longsword</i>	7	<i>větve dorážely na mladíkův dlouhý meč</i>	15	<i>jak se pánovi převislé větve zachytávaly o meč</i>	14
----	--	---	--	----	---	----

5.1.1.5 Vynechání prostředku posesivity

Vzhledem k tomu, že posesiva v AJ mohou mít pouze determinační funkci, velmi často nebylo nutné v překladu posesivitu vyjadřovat konkrétními prostředky. V CT1 bylo zjištěno vynechání u 19,9 % vzorku a v CT2 u 34,8 %. Shoda vynechání posesiva byla zjištěna u 29,3 % všech případů.

Častým kontrastem je vynechání posesiva u CT2, kdy ve stejném případě CT1 posesiva obsahuje, ačkoliv ve VT fungují spíše jako determinátor a nejsou tedy v češtině nezbytná, což dokládají př. 29–31.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
29	<i>We found my brother frozen at his watch</i>	4	<i>Mého bratra jsme našli zmrzlého na jeho strážním stanovišti</i>	13	<i>Mého bratra jsme našli zmrzlého na hlídce</i>	12
30	<i>and drew his longsword</i>	6	<i>a vytáhl [...] svůj dlouhý meč</i>	14	<i>a vytáhl [...] dlouhý meč</i>	13

31	<i>Jewels glittered in its hilt</i>	6	<i>Drahé kameny na jeho jílci se zablyštěly</i>	14	<i>Na jílci se zatřpytily drahokamy</i>	13
-----------	---	---	---	----	---	----

Byly zjištěny však také případy, kdy naopak u CT1 došlo k vynechání zájmena, kdežto u CT2 byla posesivita vyjádřena. Příklady 32 a 33 ilustrují, že na rozdíl od Březákové však Marková v těchto případech nevolí přednostně zájmena přivlastňovací, ale spíše zvrtné zájmeno *si*. Výjimku představují taková sdělení, kde posesiva používá ke zdůraznění vlastnického vztahu, jako je tomu u př. 34.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
32	<i>where he had found his vantage point</i>	6	<i>kde předtím nalezl výhodnou pozorovací pozici</i>	15	<i>kde si předtím [...] udělal pozorovatelnou</i>	14
33	<i>to free his arms for battle</i>	8	<i>aby měl ruce volné k boji</i>	17	<i>aby si uvolnil paže k boji</i>	16
34	<i>the strange anguished keening of their clash</i>	9	<i>tím podivným, skličujícím zvukem, který vydávaly</i>	18	<i>to jejich divné, úzkostné sténání</i>	17

5.1.1.6 Jiná řešení

Do této kategorie byla zařazena řešení, která nespádají do výše uvedených skupin. Ostatní řešení představují 6,1 % u CT1 a 14,4 % u CT2. Shoda typu řešení tvoří 18,9 % všech případů v CT1 a CT2. Do této kategorie spadají řešení překladu posesiv pomocí predikačních prostředků (především sloveso „mít“), adnominální genitiv, transpozice, osobní či ukazovací zájmeno a předložkové vazby.

Predikační prostředky vyjádření posesivity používala častěji Marková. Na příkladech 35–37 vidíme, že v Březáková proti tomu volila přivlastňovací zájmena.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
35	<i>where his ears had been</i>	4	<i>kde dřív bývaly jeho uši</i>	12	<i>kde míval uši</i>	12
36	<i>The greatsword Ice was across his lap</i>	20	<i>Led spočíval na jeho klíně</i>	30	<i>obouruční meč jménem Led měl na klíně</i>	28
37	<i>His voice was distant</i>	20	<i>Jeho hlas byl vzdálený</i>	30	<i>Hlas měl odtažitý</i>	28

Zastoupení adnominálního genitivu je u obou překladů ve stejné míře. Ukázkou jsou př. 38 a 39.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
38	<i>under the thick black hood of his cloak</i>	1	<i>pod silnou černou kápí pláště</i>	10	<i>pod těžkou černou kápí</i>	9
39	<i>the shifting patterns of their delicate armor</i>	9	<i>Proměnlivé vzory na jejich skvostných zbrojích</i>	18	<i>díky měňavým vzorům pancířů</i>	17

Příklady 40 a 41 jsou ukázkou transpozice, tedy změny slovního druhu, která se častěji vyskytuje u Markové.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
40	<i>with a smile on his face</i>	4	<i>s úsměvem na tváři</i>	13	<i>Usmíval se</i>	12
41	<i>Ned saw the dread on her face</i>	22	<i>Ned viděl strach zračící se v její tváři</i>	32	<i>jak zděšeně se zatvářila</i>	29

Na příkladu č. 42 vidíme změnu typu zájmena u CT2, z přivlastňovacího na osobní a u př. 43 změnu na zájmeno ukazovací, které odpovídá determinační funkci zájmena ve VT.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
42	<i>Will shared his unease</i>	2	<i>Will jeho nepříjemné pocity sdílel.</i>	10	<i>Will byl stejně nesvůj jako on.</i>	10
43	<i>A light snow had fallen [...] just under its crust</i>	5	<i>napadla slabá vrstva sněhu a pod jeho tenkým škraloupem</i>	13	<i>napadlo trochu sněhu a pod tím popraškem</i>	13

Předložkové vazby se ukázaly jako další řešení posesiv s funkcí determinační. Opět se jedná o způsob, který je častější v CT2 než v CT1. Příklady 44–46 ukazují, že v daných případech Březáková zachovává přivlastňovací zájmeno.

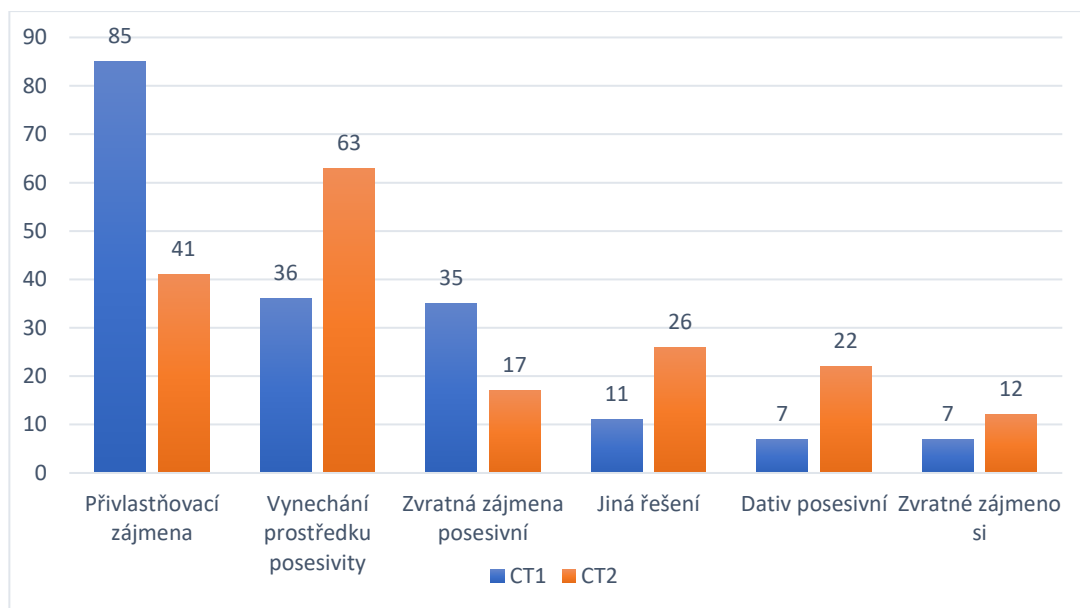
	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
44	<i>a short, ugly thing, its grip discolored</i>	6	<i>krátká, ošklivá zbraň, jejíž kožený jilec byl zbarvený</i>	15	<i>krátká a nehezka zbraň s jílcem zmatnělým</i>	14
45	<i>its edge nicked from hard use</i>	6	<i>a její ostří zubaté častým používáním</i>	15	<i>s[...] opotřebovaným ostřím samý zub</i>	14
46	<i>How many in his party</i>	23	<i>kolik lidí bude v jeho družině</i>	33	<i>s jak početnou družinou dorazí</i>	31

5.1.2 Shrnutí

Analýza ukázala, že Březáková posesiva překládá nejčastěji pomocí základních přivlastňovacích zájmen, což koresponduje s kritikou čtenářů, kteří příliš časté používání těchto zájmen uvádějí. Podle rozboru je překladatelka zachovává i v případech, kdy by je podle východisek Kufnerové (1994, str. 49) měla vynechat, protože plní v textu pouze funkci určující. V řadě případů jsou tak zájmena nadbytečná, obzvláště pokud se v jednom úseku opakují. Vynechání prostředku posesivity je s velkým rozdílem na druhém místě a za ním následují zvrtná přivlastňovací zájmena. Ostatní metody jsou použity spíše okrajově.

Marková se dle výsledků analýzy rozhoduje při překladu posesiv více na základě jejich výchozí funkce, a proto je její nejčastější metodou vynechání zájmena. Přivlastňovací zájmena se v jejím případě umístila na druhém místě. Marková ve vyšší míře než Březáková využívá také další způsoby překladu posesiv, jako je dativ posesivní, zvrtné zájmeno *si* a další.

Přehled všech použitých řešení a jejich četnost výskytu zobrazuje **Graf 3**.

Graf 3 Překlad přivlastňovacích zájmen.

Překlad přivlastňovacích jmen také částečně vypovídá o strategiích překladatelek. Výrazné zachování prvků VT odpovídá strategii sémantického překladu Březákové. Řešení Markové jsou více přizpůsobena cílovému jazyku a její metody se pohybují spíše v rámci překladu komunikativního.

5.2 Polovětné vazby

V analýze zdrojů kritiky čtenáři zmiňovali příliš časté používání přechodníků, jako jeden z problematických rysů. Přechodníky jsou jednou z možností, jak překládat větné kondenzory. Angličtina má, na rozdíl od češtiny, tendence ke kondenzovanosti větné skladby. Využívá k tomu právě větné kondenzory, jako jsou jmenné tvary, které vytváří polovětné vazby. Polopredikační konstrukce vazby lze označit za stupeň mezi větným členem a vedlejší větou.

V angličtině jsou běžně používány neurčité tvary slovesné, které zahrnují infinitiv, gerundium a participium, neboli přičestí. Na rozdíl od anglického systému jmenných tvarů, čeština nemá gerundium a nejbližší mu je podstatné jméno slovesné, ale často bývá překládán také formou infinitivu nebo větou vedlejší (Dušková, 8.85).⁵⁶ Mezi gerundiem a participiem může být totožnost v suffixu -ing, avšak gerundium je slovesný tvar s funkcí podstatného jména, kdežto participium má většinou funkci slovesa či adjektiva. Určení funkce participia přitom závisí na jeho syntaktickém vztahu k okolním větným členům. Dušková (8.85.3)⁵⁷ uvádí šest tvarů participia, a to participium přítomné, které je tvořené příponou -ing (shoda s gerundiem), participium minulé, participium perfekta (v prostém nebo průběhovém tvaru) a participium trpné (přítomné a minulé).

Participium přítomné bývá často označováno jako protějšek přechodníků, které čtenáři kritizovali u CT1. V některých případech lze pomocí přechodníku přeložit také participium minulé. V současné češtině jsou přechodníky považovány za archaický jev, mohou tedy v literatuře indikovat snahu o historickou stylizaci textu. Běžnějším způsobem překladu participia přítomného do češtiny jsou např. věty hlavní. Dušková (15.32.1)⁵⁸ uvádí jako jeden z příkladů větu *I lay on my bed, tossing restlessly*. Ležel jsem na lůžku a neklidně jsem se převracel (neklidně se převraceje).

Překladatel má k dispozici několik způsobů, jak do češtiny převést participia přítomná. Kopecká (2012, str. 39) kromě zmíněné vedlejší doplňkové věty uvádí také použití slovesa v infinitivu, přídavného jména slovesného, vztažné věty vedlejší nebo druhé věty hlavní ve slučovacím poměru. Malá a Šaldová (2010, str. 135–158) rozšiřují tyto způsoby o syntézu sloves a deverbalizaci. Neexistuje tedy jediné dané řešení a překladatel musí dbát na funkci participia ve VT, ale také na český syntax a styl díla, jelikož není vždy vhodné použít přídavné jméno slovesné či přechodníky.

⁵⁶ Dostupné z: <https://mluvniceanglictiny.cz/8.85>

⁵⁷ Dostupné z: <https://mluvniceanglictiny.cz/8.85.3>

⁵⁸ Dostupné z: <https://mluvniceanglictiny.cz/15.32.1>

V následující části budu porovnávat způsoby překladu slovesného participia přítomného a minulého, s cílem ověřit, zda jsou v CT1 opravdu nadužívány přechodníky, případně jaká jiná řešení převažují.

5.2.1 Participium přítomné

U vzorku výchozího textu bylo zjištěno celkem 37 případů participia přítomného s funkcí slovesa, které jsou podle způsobu překladu rozděleny do 5 skupin, tedy na hlavní věty, přídavná jména slovesná, vedlejší věty, deverbalizaci a syntézu. Výskyt těchto způsobů překladu je uveden v procentech, která jsou počítána vždy v rámci vzorku dané překladové verze a jsou zaokrouhlena na jedno desetinné místo. V analýze jsou uvedeny pouze vybrané příklady, všechna zjištěná data jsou obsažena v tabulce 2 v příloze práce.

5.2.1.1 Hlavní věta

Sloveso určité zasazené do hlavní věty bývá nejčastějším způsobem překladu participia přítomného do češtiny (Malá a Šaldová 2010, str. 153). Hlavní věty mohou být ve slučovacím poměru se spojkou *a*, ale mohou být propojeny pouze čárkou, či stát samostatně v případě změny výchozí hranice vět.

Nejčastěji se řešení pomocí hlavní věty objevuje u překladu Markové, kde se tento protějšek vyskytuje až v 67,6 % vzorku. Březáková pak participium přítomné převádí do hlavní věty v 29,7 % vzorku. Shoda mezi CT1 a CT2 v použití věty hlavní byla zaznamenána u 42,3 % případů, jako např. u ukázek č. 47 a 48.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
47	<i>Royce paused a moment, staring off into the distance</i>	5	<i>Royce se na okamžik zastavil, zahleděl se do dálky</i>	14	<i>Royce chvílku nehnutě seděl a zamyšleně hleděl do dálky</i>	13
48	<i>He ran it lightly up the greatsword [...], polishing the metal to a dark glow</i>	21	<i>jemně projížděl po čepeli velkého meče, leštil kov do temného lesku</i>	31	<i>pomalů jím přejížděl po meči a leštil čepel do temného lesku</i>	29

Odlišná řešení však převažují a v situacích, kdy Marková jako protějšek participia přítomného volí hlavní větu, Březáková nejčastěji používá přídavné

jméno slovesné, viz př. 49-51. Marková tak v tomto případě více vyhovuje slovesným preferencím češtiny.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
49	<i>hidden sinks lying just under its crust, waiting for the careless and the unwary</i>	5	<i>Ukryté prolákliny čihající na bezstarostné a neopatrné</i>	13	<i>Na neopatrné a neobezřetné čihaly kameny, kořeny a díry</i>	13
50	<i>Trees rustling.</i>	6	<i>Ševelící listy na stromech.</i>	14	<i>Šustí listí.</i>	13
51	<i>a huge battle-axe, still lying where he had seen it last</i>	7	<i>sekeře s dvojitým ostrím, ležící na místě, kde ji viděl posledně</i>	16	<i>Velká, dvojbřitá bojová sekera pořád ležela tam, kde ji viděl naposledy</i>	15

5.2.1.2 Přídavné jméno slovesné

Ve vzorku nebyly zjištěny přechodníky, ale ve vyšší míře se vyskytovala přídavná jména slovesná. Adjektiva slovesná fungují v češtině také jako polopredikační konstrukce a jsou výsledkem syntaktické kondenzace.

Na příkladu 52 vidíme u Markové překlad participia slovesem určitým ve větě hlavní, kdežto u Březákové adjektivum slovesné.

Participium „trembling“ v př. 53 Březáková nahradila přídavným jménem, které vyjadřuje význam spíše následujícího příslovce „high“ a fráze je tak mírně sémanticky ochuzena.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
52	<i>“And how did you find the Wall?” “Weeping,” Will said</i>	5	<i>„A jaká ti připadala Zed?“ „Deštivá,” odpověděl Will</i>	13	<i>A jak vypadala Zed?“ “Plakala, pane.”</i>	12
53	<i>They fixed on the longsword trembling on high.</i>	9	<i>Upíraly se na ostrí meče zvednutého do výše</i>	18	<i>Utkvěly na zdviženém, třescoucím se meči</i>	16

Adjektiva slovesná byla nejčastější volbou Březákové, a to v 35,1 % vzorku. U Markové se vyskytují tento způsob překladu v 10,8 % vzorku. Shoda překladatelek se u této skupiny týká pouze 2,7 % případů, ukázkou je př. 54.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
54	<i>watched moonlight running cold along the metal</i>	9	<i>pozorovaly chladné měsíční světlo sbíhající po délce čepele</i>	18	<i>zadávaly se na měsíční svit chladně pableskující na kovovém břitu</i>	16

V případech, kdy Březáková volí adjektivum slovesné se u překladu Markové vyskytuje nejčastěji finitní sloveso v hlavní nebo vedlejší větě, jako je tomu u př. 55. Příklad č. 56 ukazuje, že spíše komunikativní překlad Markové umožnil formulovat větu, která dává větší smysl než doslovná konstrukce Březákové. Překlad v CT1 je matoucí, protože činitelem adjektiv „naslouchajícím“ a „přemýšlejícím“ jsou oči, což je nelogické.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
55	<i>Pale shapes gliding through the wood.</i>	8	<i>Bledé tvary klouzající mezi stromy</i>	16	<i>Lesem klouzaly bledé postavy</i>	15
56	<i>the pale bark and red eyes, watching, listening, thinking</i>	22	<i>k jeho bledé kůře a červeným očím, naslouchajícím, pozorujícím, přemýšlejícím</i>	32	<i>na strom srdce, na tu bledou kůru a červené oči. Díval se, naslouchal, dlouze a zvolna přemýšlel</i>	29

Pouze ve dvou případech jsou adjektiva použita v CT2, zatímco v CT1 nikoliv. Jak ukazují př. 57 a 58, toto použití nekomplikuje srozumitelnost sdělení.

57	<i>Royce came next, his great black destrier snorting impatiently.</i>	5	<i>Royce jel za ním a jeho velký černý oř netrpělivě frkal</i>	13	<i>Royce na netrpělivě frkajícím černém oři</i>	13
58	<i>how the ice wind comes howling</i>	4	<i>o tom, jak ze severu vyjí ledové vichry</i>	12	<i>o čtyřicet stop hlubokých závějích a o vyjícím vichru</i>	12

5.2.1.3 Věta vedlejší

Dalším z poměrně častých způsobů překladu participia přítomného je sloveso v určitém tvaru, zasazené do věty vedlejší. U tohoto typu je nutné správně pochopit a vyjádřit vztah mezi větou hlavní a vedlejší, který je pak v překladu explicitnější než ve výchozím textu (Malá a Šaldová 2010, str. 151).

Míra použití vedlejších vět k překladu participia je u obou verzí podobná, v CT1 se vyskytuje v 21,6 %, a v CT2 v 18,9 % vzorku. Shoda způsobu řešení je u 50,0 % v rámci této kategorie. Nejpoužívanější typy vět byly vedlejší věty příslovečné, doplňkové, předmětné a přívlastkové. Pochopení vztahu mezi větami zjevně nebylo problémem. V případech, kdy obě překladatelky převedly participium pomocí věty vedlejší použily zároveň stejné typy vztahu.

Jednotky, kdy řešení obsahuje větu vedlejší pouze CT1 se týkají 30,0 % všech případů a v CT2 jsou převedeny prostřednictvím věty hlavní, jako u př. 59 a 60.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
59	<i>Gared pulled back his hood, giving Ser Waymar a good long look at the stumps</i>	4	<i>Gared si poodrhnul kápi z hlavy, aby ser Waymar viděl pahýly</i>	12	<i>Gared si stáhl kápi a dopřál seru Waymarovi důkladný pohled na pahýly</i>	12
60	<i>I won't have you hiding under a bush</i>	7	<i>Nevzal jsem tě s sebou proto, aby ses tu schovával pod stromem</i>	16	<i>Neschovávej se v křoví.</i>	15

Naopak přítomnost věty vedlejší pouze v CT2 byla zaznamenána ve 20 % případů, kdy v CT1 se vyskytovala adjektiva slovesná, která byla odvozena od přechodníků, viz př. 61 a 62.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
61	<i>the shards scattering like a rain of needles</i>	10	<i>střepiny snášející se k zemi jako déšť ostrých jehliček</i>	19	<i>ostrých střepů, které se snesly k zemi jako déšť jehel</i>	17
62	<i>humus lay thick upon the godswood floor, swallowing the sound of her feet</i>	20	<i>ležely nahuštěny tisícileté vrstvy humusu, pohlcující zvuk jejich kroků</i>	30	<i>ležela tisíciletá vrstva zetlelého listí, která tlumila její kročeje</i>	28

5.2.1.4 Deverbalizace

Deverbalizace je způsob překladu participia bez slovesa, např. pomocí vazeb předložkových, jmenných či příslovečných. Do této kategorie patří také adjektiva slovesná, která však vzhledem k vysokému zastoupení v CT1 sledují v analýze zvlášť.

Této metody využila Březáková v 8,1 % vzorku a Marková pouze ve 2,7 % vzorku. Mezi použité druhy deverbalizace patří předložkové vazby, př. 63 a 64. Na příkladech vidíme, že obě verze překladu a jsou pro češtinu uзуální.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
63	<i>Royce went to his knees, shrieking,</i>	10	<i>Royce s nářkem klesl na kolena</i>	19	<i>Royce si klekl, zaječel,</i>	17
64	<i>Catelyn replied, watching the sword</i>	21	<i>odpověděla Catelyn s očima upřenýma na meč</i>	31	<i>odpověděla Catelyn a sledovala, jak se její muž dotýká meče</i>	29

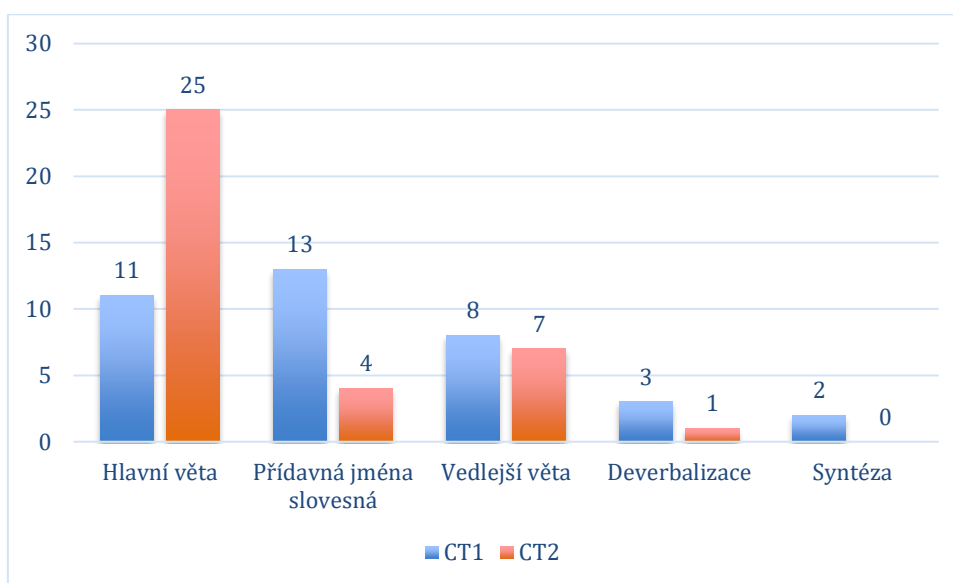
5.2.1.5 Syntéza sloves

Syntézou sloves je myšlena situace, kdy dvě slovesa v AJ, určité a neurčité, odkazují k různým aspektům stejné činnosti a mohou být v češtině vyjádřena jedním slovesem (př. *He came rushing down the hill – Přirřítíl se z kopce*). Malá a Šaldová uvádějí tento jev jako jednu z metod překladu participia přítomného (2010, str.154). Ve vzorku byly nalezeny 2 případy tohoto způsobu překladu, a to ve verzi Březákové. Jedná se o 5,4 % vzorku. V daných jednotkách došlo ke spojení dvou sloves, zároveň však lze tato řešení zařadit do jiných kategorií. Překlad Březákové v př. 65 odpovídá také kategorii vedlejších vět a v př. 66 a 67 zase kategorii vět hlavních.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
65	<i>how the ice wind comes howling</i>	4	<i>o tom, jak ze severu vyjí ledové víchry</i>	12	<i>o vyjícím víchru</i>	12
66	<i>he came up snarling</i>	10	<i>a vyřítíl se kupředu</i>	18	<i>zuřivě vyrazil kupředu</i>	17
67	<i>The sword came shivering through the air</i>	9	<i>meč zasvištěl vzduchem.</i>	18	<i>meč chvělivě prořízl vzduch</i>	16

5.2.1.6 Shrnutí

U překladu Březákové se metody rozkládají mezi všechny uvedené kategorie, nejčastějším způsobem překladu participia jsou přídavná jména slovesná a překlad pomocí určitého slovesa ve větě hlavní. Na druhou stranu u překladu Markové je výrazná převaha jedné metody, a to překlad prostřednictvím finitního slovesa ve větě hlavní, který je ve vzorku použit a následně věty vedlejší. Ostatní způsoby jsou použity spíše okrajově. Shodnou metodu použily překladatelky celkem ve 45,9 % všech případů. Zastoupení uvedených skupin znázorňuje **Graf 4**.

Graf 4: Srovnání překladu participia přítomného

Obecně se nejčastějšími způsoby překladu participia přítomného ukázala slovesa určitá v hlavní větě, což odpovídá uvedenému tvrzení Malé a Šaldové a adjektiva slovesná. Třetím nejfrekventovanějším způsobem byly věty vedlejší, kdežto syntéza a deverbalizace byly aplikovány minimálně.

Analýza nepotvrdila použití přechodníků v CT1, které zmiňovali čtenáři, což je pravděpodobně způsobeno záměnou konceptů přechodníku a přídavného jména slovesného. Častý výskyt adjektiv odvozených od přechodníků v překladu Březákové neznamená, že se jedná o chybu, nicméně je v souladu s předpokladem, že její verze má tendence archaizovat jazyk knihy a také do určité míry kopírovat strukturu výchozího jazyka. Sémantický překlad není u literárních textů neobvyklý.

Příliš doslovný překlad však v CT1 v určitých případech působil nepřírozně a především mohl být pro čtenáře nesrozumitelný.

Naproti tomu Marková v drtivé většině případů překládá participia pomocí slovesa určitého, zejména ve větě hlavní, bez ohledu na změny ve struktuře věty. Výsledný text pak ve srovnání s CT1 lépe vyhovuje zvyklostem současné češtiny a respektuje systémové rozdíly. Jak bylo demonstrováno některými příklady, komunikativnější překlad, který je zaměřen více na význam než na formu, Markové zároveň umožňuje formulovat věty mnohem srozumitelněji. Výsledky srovnání překladu participia souhlasí se zjištěními rozhovoru s Markovou (2019a), kde uvedla: „když jsem začala číst ty knížky, tak jsem byla instruovaná, že je to velmi archaické, ale zjistila jsem, že to tak není.“ Na rozdíl od CT1 tedy při překladu participia přítomného využívá prostředky, které ve více případech odpovídají úzu moderní češtiny.

5.2.2 Participium minulé

Polovětné vazby tvořené přičestím minulým se ve VT vyskytovaly v menším měřítku než přičestí přítomné. Dušková uvádí (8.85.3)⁵⁹: „Minulé přičestí má zpravidla význam pasivní, a to většinou rezultativní, např. *a healed wound* zhojená rána, *a sprained ankle* vymknutý kotník [...]“. Přičestí minulé tedy snadno přechází v přídavné jméno, což se potvrdilo i při rozboru VT, kde minulé participium plní funkci adjektiva v řadě případů (např. *wounded pride* raněná hrdost, *haunted forest* začarovaný hvozd, *double-bladed axe* dvoubřítá sekera apod.). Na rozdíl od participia přítomného však ve výzkumném vzorku méně často tvoří polovětné vazby. Celkový počet případů představuje pouze 10 jednotek. Shodný způsob řešení se vyskytuje u 30 % vzorku a jedná se pouze o překlad pomocí finitního slovesa ve větě hlavní. Ostatní řešení se mezi překlady liší. Ve výzkumném vzorku se nevyskytuje překlad participia minulého pomocí syntézy.

⁵⁹ Dostupné z: <https://mluvniceanglictiny.cz/8.85.3>

5.2.2.1 Hlavní věta

Stejně jako u participia přítomného, i polovětné vazby s přičestím minulým překládá pomocí finitního slovesa ve větě hlavní častěji Marková, a to v 80 % všech případů. Březáková tento způsob volí ve 30 % vzorku.

Příklad 68 ukazuje, že řešení Březákové tvoří souvětí s přísudky *oddálil* a *byla*, kdy participium minulé je přeloženo formou adjektiva. U Markové je sdělení vyjádřeno jednoduchou větou, kdy sloveso *came away* vynechává a zachovává pouze podstatnou informaci pomocí přísudku *nasákla*.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
68	<i>His moleskin glove came away soaked with red</i>	9	<i>Když oddálil rukavici z krtčí kůže, byla rudě nasáklá.</i>	18	<i>Krtčí rukavice nasákla červení.</i>	17

Na příkladu 69 vidíme, že Marková polovětnou vazbu překládá explicitněji, celou větou, a to i za cenu změny hranice vět. Březáková se opět maximálně drží výchozí struktury věty, která tak obsahuje rovnou dvě participia (*lying, untouched*) přeložená pomocí adjektiv. Tyto interference pak činí větu méně přirozenou a nesrozumitelnou.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
69	<i>A huge double-bladed battle-axe still lying, where he had seen it last, untouched.</i>	7	<i>Velké bitevní sekeře s dvojitým ostrím, ležící na místě, kde ji viděl posledně, nedotčené.</i>	16	<i>Velká, dvojbřitá bojová sekera pořád ležela tam, kde ji viděl naposledy. Nikdo s ní ani nehnul.</i>	15

5.2.2.2 Vedlejší věta

Řešení prostřednictvím určitého tvaru slovesného ve vedlejší větě zvolila ve vzorku pouze Březáková, a to v 10 % případů. Jedná se o př. 70, kdy je přísudek ve větě příslovečné místní, což je vhodný vztah vzhledem ke smyslu věty hlavní. Marková opět z polovětné vazby tvoří novou hlavní větu a mění hranice vět VT.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
70	<i>Catelyn found her husband beneath the weirwood, seated on</i>	20	<i>Catelyn našla svého manžela pod čarostromem, kde seděl na</i>	30	<i>Catelyn našla svého muže pod čarostromem. Seděl tu na</i>	28

5.2.2.3 Přídavné jméno slovesné

Tento způsob překladu polovětné vazby s participiem minulým se ve vzorku objevuje pouze u CT1, a to ve 40 % všech případů.

Příklad 71 obsahuje použití adjektiva slovesného v překladu Březákové. Marková pak volí implicitní řešení, kdy zkoumanou výchozí jednotku vynechává, jelikož informace vyplývá z kontextu. Tento příklad tak zároveň dokládá úspornost CT2 ve srovnání s CT1, kde naopak došlo k přidání informace (v *barvě noci*).

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
71	<i>Mounted on his huge black destrier, the knight towered above Will and Gared on their smaller garrons.</i>	2	<i>Jedoucí na obrovitém válečném oři v barvě noci se rytíř nad Willem i Garedem na jejich malých koních přímo tyčil.</i>	10	<i>Na černém válečném oři se nad Willem a Garedem na drobných konících přímo tyčil</i>	10

5.2.2.4 Deverbilizace

Překlad participia přítomného bez použití slovesa (kromě adjektiva, která vzhledem k četnosti výskytu sleduji v analýze zvlášť) se objevuje u Markové ve 20 % případů a u Březákové v 10 %. Ukázkou je př. 72, kde Březáková volí příslovecné určení a Marková finitní sloveso ve větě hlavní.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
72	<i>caught him red-handed</i>	3	<i>chytili při činu</i>	11	<i>nachytali</i>	11

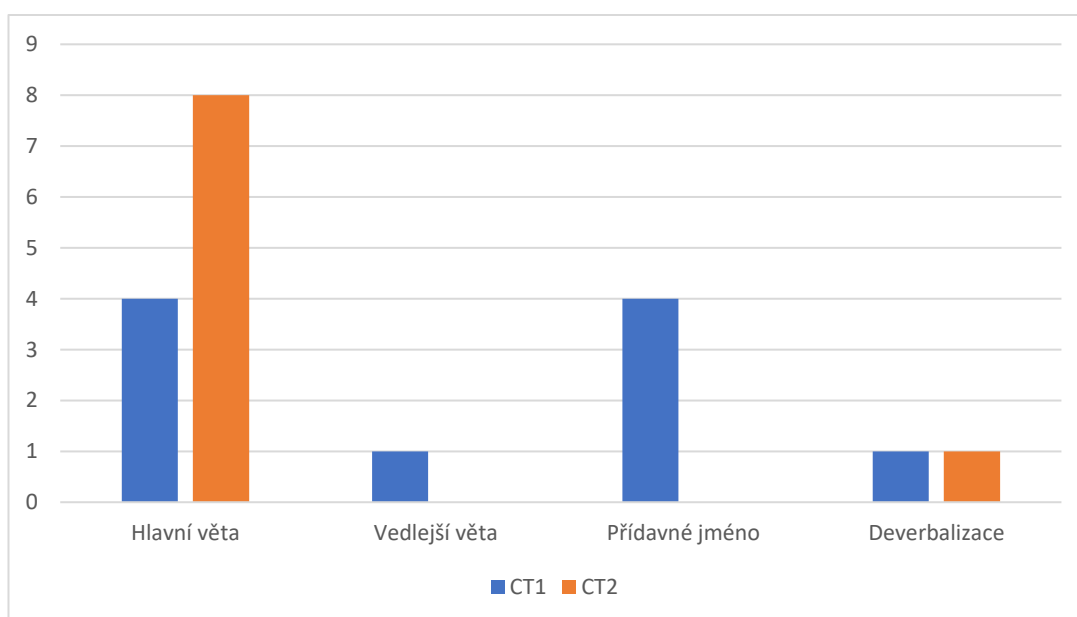
V příkladu Y používá deverbalizaci Marková, která převádí participium minulé pomocí částice *prý*. Březáková používá finitní sloveso v hlavní větě, struktura věty je tedy složitější, ale významově jasná a pro češtinu přirozená.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
73	<i>and her pride is said to grow</i>	24	<i>a říká se, že její pýcha rok od roku narůstá</i>	34	<i>prý je rok od roku pyšnější</i>	31

5.2.2.5 Shrnutí

U překladu polovětných vazeb s přičestím minulým byla v CT1 zjištěna vyšší míra adjektiv slovesných než v CT2. Stejně frekventovaný je v CT1 i výskyt překladu pomocí finitního slovesa v hlavní větě. U Markové je opět tendence vyhovět verbálním preferencím češtiny, v drtivé většině případů tedy volí finitní sloveso v hlavní větě. Některé příklady také ukázaly, že řešení Markové jsou ve srovnání s Březákovou úsporná, což souvisí s komunikativní strategií překladu. Přílišné lpění na větné struktuře VT pak v určitých situacích působí problémy CT1, jako je nesrozumitelnost či nepřirozená kondenzovanost.

Výsledky srovnání ilustruje **Graf 5**.

Graf 5: Překlad polovětných vazeb s přičestím minulým

5.2.3 Vazby s infinitivem

Pojem infinitiv je neurčitých tvar slovesný, který se dělí na tzv. holý a plný infinitiv. Holý infinitiv většinou tvoří součást slovesné fráze, nebo stojí za modálním slovesem (př. *She can be here, We must go*). Plný infinitiv je sloveso v neurčitém tvaru (tzn. holý infinitiv) ve spojení s částicí *to* (př. *to leave, to work*) a plní funkci větného členu. Mezi hlavní syntaktické funkce infinitivu patří podmět, předmět, doplněk, jmenný přísudek, příslovečné určení či součást adjektivní fráze (Biber 2002, s. 328). Podle Duškové je nejčastějším způsobem překladu použití vedlejší věty, obzvláště v případech, kdy infinitiv plní funkci příslovečného učení či doplňku. Ačkoliv čeština využívá kondenzované konstrukce méně často, infinitiv je běžným tvarem (př. *to leave so early would be impolite – odejít tak brzy by bylo nezdvořilé*) (Dušková, 15.11.1).⁶⁰

Celkem bylo ve vzorku zjištěno 35 případů polovětných vazeb s infinitivem. Shodný způsob řešení v rámci všech skupin se týká 51,4 % vzorku.

5.2.3.1 Vedlejší věta

Překlad infinitivu v polovětné vazbě byl nejčastěji překládán pomocí vedlejší věty, což je v souladu výše uvedeným tvrzením Duškové. Tento způsob dominoval v překladu Březákové, kde se vyskytuje v 68,6 % případů. U Markové se jedná o 40,0 %. Shoda řešení v této skupině je 37,1 %.

Příklad 74 obsahuje dvě odlišná řešení infinitivu po slovesu *seem*. Dušková (15.12.2)⁶¹ k této problematice uvádí: „Následuje-li po *seem, appear* jiné sloveso než *be* nebo minulý infinitiv, je v češtině věta vedlejší.“ Březáková vyhovuje svým řešením tomuto předpokladu, ale u Markové vidíme řešení pomocí věty hlavní, jelikož *seem* v jejím překladu (*jako by*) plní funkci příslovečného určení způsobu, nikoliv přísudku. Obě verze jsou tedy vhodné.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
--	-----------	------------	------------	------------	------------	------------

⁶⁰ Dostupné z: <https://mluvniceanglictiny.cz/15.11.1>

⁶¹ Dostupné z: <https://mluvniceanglictiny.cz/15.12.2>

74	<i>Its armor seemed to change color</i>	8	<i>zdálo se, že jeho brnění mění barvu</i>	17	<i>Jeho zbroj jako by s každým pohybem měnila barvu</i>	16
----	---	---	--	----	---	----

Příklad 75 ukazuje v CT2 převod explicitnější vedlejší větou přívlastkovou, kdežto v CT1 byl použit přívlastek jako člen jedné věty. Březáková tedy zachovává kondenzaci, což v daném případě není problematické.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
75	<i>it was only a place to walk</i>	20	<i>ale ten byl jen místem k procházkám</i>	30	<i>bylo to jen místo, kam se chodilo na procházku</i>	28

Zajímavé řešení volí v př. 76 Marková, kde rozděljuje výchozí větu na větu hlavní a větný ekvivalent (*za tebou*), který se implicitně pojí k předchozí větě. Březáková použila vedlejší větu příslovečnou s jasně stanoveným vztahem účelu. Rozdělení Markové klade poněkud vyšší důraz na druhou část informace a ubírá sdělení na plynulosti.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
76	<i>The king is riding to Winterfell to seek you out.</i>	23	<i>Král míří do Zimohradu, aby se s tebou setkal.</i>	33	<i>Král míří na Zimohrad. Za tebou.</i>	31

5.2.3.2 Hlavní věta

Druhým nejčastějším způsobem překladu infinitivní polovětné vazby bylo sloveso určité ve větě hlavní, které se u Markové týká 37,1 % vzorku a u Březákové 14,3 %. Shodná řešení byla zjištěna u 11,4 % v rámci této skupiny.

Příklad 77 představuje situaci, kdy překladatelky mohly použít větu vedlejší (např. větu přívlastkovou), ale zvolily jiná, stručnější řešení. Březáková použila kondenzaci pomocí infinitivu a Marková finitní sloveso ve větě hlavní. Řešení CT1 je úspornější, ale CT2 zachovává obecnost vyjádření, protože přísudek se nevztahuje k dané postavě, ale k všeobecnému podmětu *člověk*, ve VT vyjádřený zájmenem *you*.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
--	----	-----	-----	-----	-----	-----

77	<i>that was not a feeling to share with your commander.</i>	8	<i>o tento pocit se se svým velitelem dělit nemohl</i>	17	<i>s takovými myšlenkami se člověk svému veliteli nesvěřuje</i>	16
----	--	---	---	----	--	----

Podobně zachovává obecnost Marková i u příkladu 78, kde v pasivní konstrukci používá infinitiv. Březáková volí sloveso v určitém tvaru a rodě činném.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
78	<i>There was nothing to see.</i>	8	<i>Žádný z nich ale nic neviděl.</i>	17	<i>Vidět nic nebylo.</i>	16

Příklad 79 zobrazuje v CT2 překlad infinitivní konstrukce větou hlavní a překlad formou věty vedlejší přívlastkové v CT1. Obě řešení jsou poměrně vhodná, už tím, že slovesná fráze obsahuje tvar určitý (*můžeme*). Rozdíl je v doslovnosti, kdy Březáková více zachovává strukturu věty a Marková pomocí změny slovosledu vynechává frázi *there are*, kterou není v češtině potřeba vyjadřovat.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
79	<i>There are things to be learned even from the dead.</i>	1	<i>Jsou věci, kterým se můžeme naučit dokonce i od mrtvých.</i>	9	<i>I od mrtvých se toho můžeme hodně naučit.</i>	9

5.2.3.3 Infinitiv

Zachování slovesa v neurčitém tvaru se u polovětných vazeb se ve vzorku vyskytuje u 11,4 % v CT1 a 8,6 % v rámci CT2. Shoda řešení se v této skupině nevyskytuje. V případě, že jedna z překladatelek zachovává infinitiv, druhá většinou volí sloveso určité.

V příkladu 80 se Marková opět méně drží výchozího slovosledu a infinitiv se tak mění v podstatné jméno s funkcí předmětu. Toto řešení lze tedy zařadit do skupiny deverbalizace. Březáková zachovává strukturu výchozí věty a také infinitivní tvar.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
80	<i>give up those he had pledged to protect</i>	22	<i>než by vydal ty, které měl podle přísahy ochraňovat</i>	32	<i>než by vydal ty, k jejichž ochraně se zavázal</i>	30

Příklad 81 ukazuje kondenzovanou konstrukci v CT2, kdy Marková zachovává infinitivní vazbu, kdežto Březáková rozvolňuje kondenzátor pomocí vedlejší věty příslovečné účelové.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
81	<i>Yet they made no move to interfere.</i>	9	<i>Žádný z nich se nepohnul, aby do souboje jakkoli zasáhl.</i>	18	<i>Nikterak se nesnažili zasáhnout.</i>	17

V příkladu 82 se kondenzace pomocí infinitivu vyskytuje u Březákové. Marková v tomto případě skladbu rozvolňuje a polovětnou vazbu převádí na větu hlavní.

82	<i>but she forced herself to smile at this man</i>	23	<i>ale přinutila se usmát se na muže</i>	33	<i>ale nakonec se vzchopila a usmála se na muže</i>	31
----	--	----	--	----	---	----

5.2.3.4 Deverbalizace

Poslední skupinu tvoří taková řešení, kdy překladatelky nepoužily u polovětné konstrukce s infinitivem sloveso. Ve vzorku se tento způsob vyskytuje u 5,7 % v rámci CT1 a u 14,3 % v CT2. Shodná řešení se týkají 16,7 % případů dané skupiny.

Marková v př. 83 zdařile používá „deverbalizaci,“ kdy nahrazuje polopredikační infinitiv příslovečným určením způsobu. Březáková rozvolňuje strukturu a volí vedlejší větu příslovečnou účelovou.

	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
83	<i>outlined nobly against the stars for all to see.</i>	7	<i>vznešeně vykreslený na pozadí hvězd, aby jej všichni viděli</i>	15	<i>lord se vznešeně rýsoval proti hvězdnému nebi všem na očích</i>	15

Podobně používá Marková kondenzaci pomocí větného členu přívlastku, zatímco Březáková volí opět vedlejší větu ve vztahu příslovečného určení účelu (př. 84).

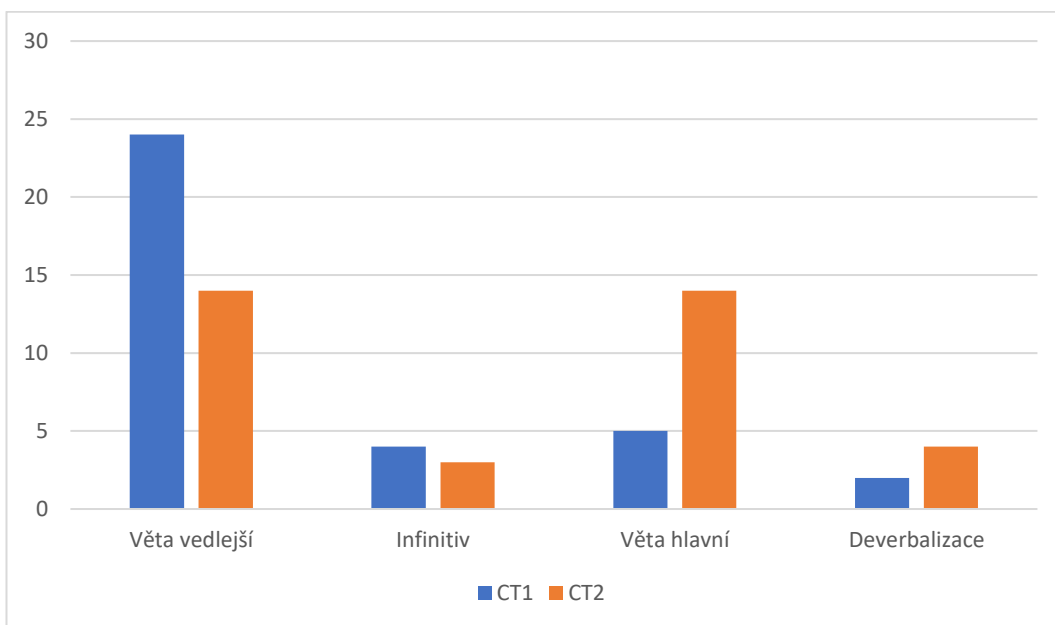
	VT	Str	CT1	Str	CT2	Str
84	<i>That will give us more time to prepare.</i>	23	<i>To nám poskytnete víc času, abychom se na jejich návštěvu mohli připravit</i>	34	<i>To je dobře. Budeme mít víc času na přípravu</i>	31

5.2.3.5 Shrnutí

Výsledky rozboru potvrdily tvrzení Duškové, že nejčastěji jsou polovětné konstrukce s infinitivem překládány pomocí slovesa určitého tvaru ve větě vedlejší. Především u Březákové tento způsob převažuje, kdežto u Markové jsou nejčastější způsoby dva, a to překlad pomocí věty vedlejší a hlavní. Zachování kondenzace prostřednictvím vazby s infinitivem se vyskytovalo minimálně, stejně jako deverbalizace. Obě překladatelky volily poměrně zdařilá řešení, kdy přizpůsobovaly své formulace českému syntaxu.

Na rozdíl od překladu participií se u infinitivních polovětných vazeb Březáková drží podstatně méně výchozí struktury. Řešení Markové obsahují častěji posuny, v určitých případech mění hranice vět.

Graf 6 zobrazuje výsledky analýzy překladu polovětných vazeb s infinitivem.

Graf 6: Překlad polovětných vazeb s infinitivem

6 Zapojení fanoušků do překladatelského procesu

V této části práce se zaměřím na specifický proces vzniku druhé překladové verze, na které se částečně podílelo několik překladatelů, a dokonce i několika konzultantů z řad fanoušků ságy. Nejdříve bude problematika překladatelského procesu a sítě spolupráce představena z hlediska dosavadního výzkumu a následně bude popsána spolupráce překladatelů a konzultantů na překladu CT2.

6.1 Dosavadní výzkum

Na překladatelský proces se dlouhou dobu nahlíželo jako na záležitost zahrnující pouze několik aktérů. Například Jiří Levý (2012, s. 42–63) ve svém modelu překl. procesu zmiňuje pouze autora VT, překladatele a čtenáře CT. S narůstajícím zájmem o sociologické aspekty překladu v 80. letech vznikl model, který poukazuje na to, že do překl. procesu je zapojeno mnohem více účastníků. Justa Holz-Mänttari (1984) uvádí tyto aktéry: iniciátor (zadavatel), zprostředkovatel (např. agentura), autor VT, překladatel, uživatel CT (např. zástupce společnosti), konečný příjemce CT. Množství účastníků překl. procesu může být i vyšší, vezmeme-li v úvahu editory, konzultanty a další. V současnosti se pozornost více upírá také k faktu, že role překladatele nemusí náležet jedné osobě, ale více spolupracujícím překladatelům, ať už profesionálním, tak i amatérským.

O spolupráci překladatelů zatím neexistuje mnoho výzkumných prací, některé z nejvýznamnějších shrnuje Julie McDonough Dolmayová (2018) ve svém článku *Translation and Collaborative Networks*.

Julie M. Dolmayová píše o spolupráci při vytváření překladu a používá pro skupinu účastníků pojem *sít'*. Překladatelé vytváří *sít'* spolupráce, např. když sdílí společný zájem o překlad, tlumočení či lokalizaci. Dolmayová dělí *sítě* v oboru translatologie na čtyři kategorie, a to *sítě* zaměřené na propagaci překladatelské profese, *sítě* zaměřené na překladatelskou praxi (zahrnující poskytování překladatelských služeb a výměnu zkušeností při řešení terminologických a technických problémů), vzdělávací *sítě* a *sítě* orientované na výzkum v oblasti překladatelství (Dolmaya 2018, s. 347). Struktura a složení překladatelských *sítí* se

mohou i v rámci jedné kategorie lišit, což se odvíjí od sdílených hodnot, požadavků na členství či podle toho, zda mají formální či neformální typ vedení (ibid.).

Dolmayová se také věnuje poměrně krátké historii výzkumu v oblasti překladatelských sítí. Problematika překladatelské spolupráce se ve výzkumných pracích začala objevovat koncem 90 let, tedy relativně nedávno. Dolmayová (2018, s. 348) uvádí, že mezi první translatology zabývající se detailněji touto tematikou patří Michael Cronin. Zaměřuje se především na proces přijetí členů do sítě spolupráce, a naopak jejich vyloučením v závislosti na přístupu k technologickému vybavení a geografickém umístění překladatelů. Podle Dolmayové je ale první prací orientovanou čistě na síť spolupráce v překladu speciální vydání časopisu *Meta: Translators' Journal* z roku 2007, s názvem „Translation and Network Studies“. V tomto vydání se autoři zmiňují o původu analýzy sítí, která má své kořeny v matematice. Uvádí také, že poměrně nedávné pokusy o výzkum sítí v oblasti překladu vychází především z matematických modelů sítí vznikajících od 70. let, kdy začala snaha začlenit překladatele v rámci kulturních a společenských kontextů. (ibid.).

Směrem v translatologii, jehož zájem se do určité míry podobal studiu sítí byla deskriptivní překladatelská studia se svou teorií polysystému. Tento směr se však v rámci systému zaměřoval na texty, nikoliv na jednotlivé lidské činitele a jejich roli. Pojetí systému, jakožto sítě spolupracujících aktérů, se objevuje v translatologii přibližně posledních dvacet let. Souvisí to s narůstajícím zájmem o společenský a kulturní kontext překladů. Ačkoliv se v literatuře samotný pojem *sítě* používá zřídka, role překladatele v rámci větší sítě činitelů bývá důležitým tématem (ibid.). Významným sociologicky zaměřeným translatologem je Anthony Pym, který věnuje tématu sítí kapitolu ve své knize *Metody v historii překladu (Methods in Translation History)* z roku 1998.

Dolmayová popisuje také současný výzkum, a to z hlediska spolupráce při překladu se zaměřením na účastníky a procesy, nikoliv na překlad jako produkt. Zmiňuje výzkum Héléne Buzelinové, která se zaměřila na role jednotlivých účastníků překl. procesu, jako jsou literární agenti, překladatelé, editoři, a to od vzniku zakázky až po vydání překladu. Buzelinová například zjistila, že do procesu je zapojeno mnohem více aktérů, než zprvu předpokládala, často vlivem

duplikování rolí, kdy vzniká druhý agent, koeditor, spolupřekladaatel, spoluvydavatel apod. Poznává také, že překlad vytvořený za spolupráce více překladatelů není okrajovou praxí a je využíván především kvůli urychlení procesu a vydání CT. Dle jejího výzkumu často vnímali překladatelé spolupráci a sdílení zodpovědnosti kladně. Podobný výzkum provedla María Sierra Córdoba Serrano, která pracovala s korpusem beletrie přeložené z francouzštiny do katalánštiny a španělštiny a sledovala úlohu zapojených aktérů. Mezi její hlavní závěry patří, že jedny z nejvlivnějších sítí byly ty, které měly mezinárodní složení a zahrnovaly činitele z výchozí i cílové kultury. Vyplývá z toho, že překlady nejsou produktem pouze cílové kultury, jak tvrdili zastánci DTS.

Sítě překladatelské spolupráce mohou být využity k propagaci sdílených hodnot. Výzkumem aktivistických komunit v souvislosti s překladem se zabývala Mona Bakerová (2009). Předmětem jejího bádání byly skupiny jako *Babels*⁶², *ECOS*⁶³, *Translators for Peace* (Překladaatelé za mír) a další, u nichž sledovala vliv politického přesvědčení na propagování příběhů nebo názorů a způsob jakým sítě používají určitou rétoriku k vytvoření pospolité komunity a odlišení se od jiných skupin. Yves Gambier také zkoumá tyto aktivistické sítě, ale spíše z pohledu jejich struktury, cílů, vývoje, působení a technickou stránkou spolupráce.

Zapojení více překladatelů sebou nese potřebu elektronických nástrojů pro rychlou a efektivní komunikaci. Mezi hlavní nástroje používané v rámci překladatelských sítí patří blogy, online databáze, diskuzní fóra a další.

Jedním z raných nástrojů spolupráce bylo speciální použití elektronické pošty (tzv. elektronický mailing list), což umožňovalo e-mailovou konferenci, tedy vzájemnou komunikaci mezi skupinou přihlášených uživatelů. Dalším z využívaných nástrojů jsou překladatelské blogy. Dolmayová ve svém výzkumu poukazuje na to, že jelikož mají blogy textovou formu a jsou to mezi sebou propojené stránky, jsou vhodné pro zkoumání například toho, jak je spolupráce udržována, jaký vliv mají překladatelé v rámci dané sítě a jak blogeré utvářejí komunitu se čtenáři skrze sekci komentářů (2018, s. 352). Nástrojem pro spolupráci

⁶² Mezinárodní síť dobrovolných politiky orientovaných překladatelů a tlumočnicků, působící hlavně na společenských fórech

⁶³ Translators and Interpreters for Solidarity

jsou také online adresáře či diskuzní fóra přímo určená k interakci mezi překladateli. Na těchto stránkách jsou členové do sítě zapojeni přibližně stejnou měrou, avšak odborníci a administrátoři jsou propojeni v síti více, čímž tvoří její jádro.

Jedním z nejnovějších způsobů spolupráce je crowdsourcing, který je obecně definován jako „centrálně organizovaná činnost, která vede k dosažení přesně definovaných cílů, a to s využitím většího množství zainteresovaných osob z řad zákazníků nebo sympatizantů, pocházejících z cílových skupin podle pole působnosti organizátora.“⁶⁴ V rámci překladu tedy jde o překlad vytvořený samotnými uživateli. Na rozdíl od předchozích typů nejde o zapojení pouze profesionálních překladatelů, ale může se podílet jakýkoliv uživatel na internetu a spolupracovat na projektu. Tento model je často využíván internetovými sociálními sítěmi, jako je Facebook či Twitter, ale také neziskovými projekty typu Wikipedia a OpenOffice (Dolmayer 2018, s. 353). Výzkumy v oblasti podobných projektů se zabývají především jejich etickou stránkou, motivací dobrovolných účastníků a kvalitou takto vzniklých překladů.

6.2 Zapojení fanoušků do překladatelského procesu

Jak bylo zmíněno v první kapitole, na vzniku tohoto překladu pracovala překladatelka spolu s editorem, ale také s dalšími překladateli (Dominika Křestřanová a Petr Kotrle) a zároveň byli do procesu zapojeni fanoušci ságy.

V této části se práce snaží zodpovědět otázky ohledně cílů spolupráce, průběhu spolupráce a výsledků. Uvedené informace jsou čerpány především z polostrukturovaného rozhovoru s překladatelkou Markovou.

6.2.1 Cíle spolupráce

Představa, že překladatel pracuje výhradně samostatně byla vyvrácena již v době sociologických přístupů k teorii překladu. Do celého procesu od zadání po publikování zasahuje řada aktérů, ale to se může týkat i samotné překladatelovy práce. Není neobvyklé, že překladatel, který má dostatek času a možností při práci

⁶⁴ Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/crowdsourcing>

konzultuje určité aspekty překladu s externími odborníky, a to zejména v rámci terminologie. Například v případě dobově zaměřeného VT může překladatel komunikovat s historiky či odborníky na dílčí problémy. Co však vedlo nakladatelství ke spolupráci na překladu se skupinou konzultantů, kteří nejsou odborníci na překlad ani na historickou terminologii?

Martinův svět je rozsáhlý s provázanými událostmi a obsahuje obrovské množství detailů, smyšlených pojmů, názvů a jmen. Překladatelka zmiňuje, že ona i její kolegové před zadáním toto dílo příliš neznali (Marková 2019a). Konzultanti z řad fanoušků byli naopak znalci děje, postav i významu na první pohled nedůležitých detailů. Mohli tak rychle poskytnout překladatelům podstatné informace a připomínkovat terminologii. Primárním cílem spolupráce tedy pravděpodobně bylo urychlení celého procesu a zajištění co nejpresnější interpretace díla. Nakladatelství nejspíš také očekávalo, že tito konzultanti budou fungovat jako sjednocující spojka, která zabrání významným odchylkám mezi jednotlivými díly, vzhledem k tomu, že se na překladu série podíleli tři překladatelé.

Dalším faktorem, který je potřeba zvážit je i oddanost fanoušků původnímu vydání. Změna nakladatelství a vytvoření jiného překladu u díla, které stalo kultem a má zaryté fanoušky sebou pochopitelně nese jisté obavy z přijetí nové verze. Je velmi pravděpodobné, že zapojením těchto konzultantů do překladu chtělo nakladatelství vyjít vstříc fanouškovské základně. Tuto domněnku podporuje vyjádření Markové (2019a), která uvádí, že a začátku celého projektu „byl strach, abychom nenaštvali tu stávající fanouškovskou obec.“

6.2.2 Průběh spolupráce

Podmínky spolupráce budou rozebrány z různých hledisek, jako je počet a výběr zúčastněných konzultantů, nástroje komunikace, předmět a způsob vyjednávání či případné problémy.

Marková (ibid.) uvádí, že z řad fanoušků byla do konzultací zapojena skupina 3–5 poradců, kteří měli velký vliv na různé terminologické problémy. Na dotaz ohledně výběru těchto konzultantů Marková odpověděla, že vybíralo nakladatelství, a to pravděpodobně z největšího českého fóra zaměřeného na svět

ságy s názvem Ice&Fire, přičemž se tato platforma ukázala jako velmi kompetentní (ibid.). Zpočátku s fanoušky diskutovala sama, později se mohli připojit i Křesťanová a Kotrle a vznikl jakýsi fanouškovsko-překladatelský kolektiv.

Komunikace mezi překladatelkou a konzultanty od počátku probíhala virtuálně. Hlavním nástrojem komunikace bylo internetové fórum a také tabulka čítající přes 2500 pojmů z Martinova světa. Marková uvádí, že zpočátku byly diskuze zdouhavější, později stačilo pouze vyhledat konkrétní pojem v tabulce. Dalším důležitým podpůrným nástrojem byla podle Markové i webová stránka s názvem *A Wiki of Ice and Fire*,⁶⁵ kde lze najít informace o reáliích i postavách a jejich četnosti výskytu. Tento server se ukázal jako velmi užitečný především proto, že pokud se nějaká postava vyskytovala častěji, překladatelé mohli při překladu jména zohlednit další okolnosti, které s postavou souvisely (ibid.).

Primárním předmětem konzultací byly právě Martinovy pojmy, jména a názvosloví. Většinou byly tyto lexikální jednotky přežaty z překladu Březákové, ale v případě, že chtěla Marková provést změnu, nabídla své řešení k diskusi. Postup byl takový, že překladatelka představila svou verzi poradcům a překladatelům (Křesťanová, Kotrle) na fóru a ti se mohli vyjádřit. Po konsenzu byl nově přeložený pojem zanesen do zmíněné tabulky, kde ho mohla později Marková i její kolegové vyhledat pro použití v dalších dílech.

Jedny z prvních problematických diskuzí se týkaly také překladatelských metod a přístupů, jako transkripce smyšleného jazyka dohračtiny či přechylování příjmení, které fanoušci neuvítali, ale překladatelka je považovala za nezbytné a neustoupila (ibid.). Ačkoliv šlo o týmovou práci, stejně zde existovala určitá hierarchie, výsledné rozhodnutí totiž náleželo jí. Marková zároveň zmiňuje, že po zapojení dalších dvou hlavních překladatelů do projektu, bylo „vyjednávání“ jednodušší. Obecně však diskuze probíhala bez hádek a fanoušci se začali i k největším změnám stavět smířlivě, především poté, co zjistili, že překladatelé nechtějí textu „uškodit,“ ale že ho naopak mají rádi (ibid.).

⁶⁵ Dostupné z: https://awoiaf.westeros.org/index.php/Main_Page

6.2.3 Výsledky spolupráce

Z rozhovoru vyplývá, že cíle spolupráce byly naplněny. Konzultace s poradci z řad fanoušků překlad částečně zjednodušily a především urychlily. Po překonání počátečních výhrad fanoušků k některým překladatelským metodám se spolupráce ukázala jako efektivní.

Vedle zrychlení procesu pomohli poradci především se zajištěním konzistentnosti pojmů v překladu. V průběhu procesu se jedna z konzultantek, Gabriela Blahová, vyprofilovala jako redaktorka pro kontrolu terminologie. Blahová spravuje zmiňované fórum *Ice&Fire* a podle Markové byla pro projekt velmi důležitá, doslova uvádí: „ona je asi jedna z největších kapacit na tenhle svět u nás a je strašně důkladná [...] a strašně nám pomohla.“ Ukazuje se tedy, že fanoušci nejen usměrňovali překladatele při překladu názvosloví, ale v případě Blahové také fungovali jako redaktori.

Marková (ibid.) spolupráci z osobního hlediska popisuje jako osvěžující a poučnou zkušenost. Uvádí, že bez těchto poradců by překlad nemohl ani vzniknout, vzhledem k faktu, že ona ani kolegové VT neznali. Navzdory svému kladnému hodnocení by však tento formát nezaváděla jako standardní způsob práce, protože preferuje samostatnější práci. Vzhledem ke specifickým okolnostem vzniku překladu však považuje konzultace s fanoušky za nezbytnost. Zároveň uvádí, že ocenila podporu konzultantů, především po vydání překladu, kdy získala od části zastánců CT1 negativní zpětnou vazbu, doslova říká: „je docela příjemné, že víte, že máte někde na drátě podobně naladěné lidi, kterým jde o tu stejnou věc.“ Ukázalo se tedy, že tento kolektiv svým způsobem fungoval i jako podpůrná skupina.

6.2.4 Klasifikace spolupráce

V rámci oboru translatologie patří tento typ sítě spolupráce z hlediska řazení Dolmayové do kategorie zaměřené na překladatelskou praxi, jelikož zahrnuje výměnu zkušeností při řešení terminologických problémů.

Klasifikace podle struktury sítě je v daném případě složitější, protože jednu část sítě tvoří profesionální překladatelé přinášející návrhy překladatelských řešení a druhou skupina poradců, kteří se překládáním profesionálně nezabývají. Před rozhovorem s Markovou se tato skupina poradců jevila jako forma crowdsourcingu,

se kterou sdílela především zapojení sympatizantů díla a centrální vedení skupiny. Rozdílem je však počet zapojených účastníků, který je pro crowdsourcing nízký a především skutečnost, že jak se ukázalo, fanoušci primárně nenavrhovali vlastní řešení, ale spíše usměrňovali volbu hlavních překladatelů díky svým tematickým znalostem. Nelze tedy říci, že by fanoušci byli přímo autory překladu, ale spíše fungovali jako velmi cenná podpora překladatelů

Závěr

Prvním cílem této práce bylo zjistit, kterých rysů překladů se týkala kritika čtenářů a srovnávací analýzou překladových verzí zjistit, jestli a v jaké míře se tyto rysy v překladech vyskytují. Analýza zdrojů kritiky zodpověděla první výzkumnou otázku a ukázala, že překlad Březákové podle čtenářů potenciálně obsahuje problematické rysy na různých jazykových úrovních, jako posuny denotačního významu, interference, neodpovídající styl a další. Překlad Markové je pak kritizován zejména kvůli přechylování či transkripci, což jsou postupy, které souvisí s odlišnou strategií překladatelky.

Druhým cílem bylo pomocí srovnávací analýzy výzkumného vzorku originálu a obou verzí identifikovat překladatelské strategie, a tak zjistit, která překladatelská řešení jsou výsledkem záměru a celkové strategie překladatelek, a která jsou důsledkem podcenění systémových rozdílů mezi angličtinou a češtinou. Výsledky srovnávací analýzy blíže komentuji v dílčích závěrech, avšak mezi nejpodstatnější zjištění patří skutečnost, že Březáková často nadužívá přivlastňovací zájmena, kdežto Marková více využívá ostatních prostředků vyjádření posesivity v systému češtiny a také, že v překladu Březákové se ve větší míře vyskytují kondenzátory u překladu polovětných vazeb s participiem přítomným a minulým. Výsledky tak v daném ohledu potvrzují kritiku čtenářů.

Z hlediska zkoumaných aspektů je strategie Březákové spíše na straně formální věrnosti VT, tedy sémantického překladu. Analýzy ukázaly, že její celkovou strategii, tudíž záměrná řešení, do značné míry narušily nezáměrné volby, jejichž příčinou bylo podcenění systémových rozdílů mezi češtinou a angličtinou. U překladu Markové analýza prokázala větší povědomí o systémových rozdílech a schopnost volit překladatelská řešení, která vyhovují češtině a záměr překladatelky nenarušují nezáměrnými řešeními. Výzkumný vzorek a parametry tedy byly vhodně zvoleny k zodpovězení výzkumných otázek.

Práce také popsala odlišné podmínky vzniku obou překladů se zaměřením na specifický překladatelský proces vzniku překladu Markové, do kterého byly zapojeni fanoušci překladu v roli konzultantů.

Tato práce může být využita v rámci překladatelský seminářů, například k poukázání na běžné i méně uváděné způsoby překladu přivlastňovacích zájmen či polovětných konstrukcí.

Vzhledem k velkému množství problematických rysů zjištěných analýzou zdrojů kritiky, nabízí se možnosti dalšího zkoumání. Je možné například analyzovat překlady z hlediska stylu, který byl u Březákové označován za příliš knižní a u Markové naopak příliš moderní.

Summary

George R.R. Martin's fantasy novel *Game of Thrones* is a worldwide phenomenon. The novel was first translated to Czech by Hana Březáková, however few years later it was published again, this time with translation provided by an established translator Michala Marková. The two existing Czech translation versions are both subjects of readers' criticism. The question is, whether this criticism is justified, or whether it is based merely on preferences of fans.

In the theoretical part of my thesis, I briefly introduce George R.R. Martin's life and work, as well as the novel I analysed in my work, and the lives and works of the translators of the chosen text. I also comment on the different circumstances under which the two translations were created. Especially interesting is the translation process of the new version, since there was an involvement of some of the fans. In the theoretical part I also describe certain aspects of translation criticism, such as concept of subjectivity of translation evaluation, development of translation theories and Peter Newmark's view of translation strategies.

The aim of this thesis was to identify which aspects of translation versions were criticized and select some of the aspects relevant for comparative analysis in order to determine the translation strategies and also which translational choices are the result of intention and which indicate lack of knowledge about system differences between Czech and English. I carried out an analysis of criticism sources, which include reviews, posts in online forums and also my own interview with Marková. The analysis has shown that readers criticize various aspects of the first translation that belong mainly to the group of denotation shifts and language interference. The new translation was criticized mostly for the changes resulting from different translation strategy, such as gender inflection or transcription.

For the second analysis, which was the comparative analysis, I selected following aspects of translation: possessive pronouns and sentence condensers, such as present participle, past participle and infinitive. These parameters were chosen with respect to the aim of answering which translational choices are the result of intention and which result from lack of knowledge about system differences between the source and the target language.

The results have shown that Březáková applies a semantic strategy, to such an extent, that some of the translation solutions do not comply with the Czech system. For example, there is higher number of sentence condensers and possessive pronouns in her translation, which indicates that she used less other means of Czech language that would be more suitable. Marková, on the other side, applies communicative strategy that allows her more to conform to the target language and she uses various means that are available in the target language system.

The last part of the thesis is concerned with the involvement of fans in the production of the new translation, done by Marková. The chapter focuses on the research in the area of translation collaboration and describes certain basic concepts, such as networks of collaboration or crowdsourcing and it also describes the specifics of fans involvement in the new translation.

My thesis shows that although both translation strategies have their advantages, translation that is too semantic can lead to interferences between the two systems, such as in case of the translation by Březáková.

Použitá literatura a zdroje

PRIMÁRNÍ ZDROJE

MARTIN, George R. R., 2011. *A Game of Thrones*. 3rd. Stirlingshire: Harper Voyager.

MARTIN, George R. R., 2011. *Hra o Trůny*. Praha: Talpress.

MARTIN, George R. R., 2017. *Hra o Trůny*. Praha: Argo.

SEKUNDÁRNÍ ZDROJE

ADAMOVIČ, Ivan. 1990. *O pojmu fantasy*. Ikarie, s. 48-49.

BENJAMIN, Walter, 2002. *Selected writings*. 5th ed. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press.

BIBER, Douglas, Susan CONRAD a Geoffrey N. LEECH, 2002. Longman student grammar of spoken and written English. Harlow: Longman.

BÍLKOVÁ, Kristýna, 2012. *Překlad vlastních jmen ve vybraných dílech literatury fantasy*. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

HOLZ-MANTTARI, J., 1984. *Translatorisches Handeln: Theorie und Methode. [Translational Action: Theory and Method.]*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.

HOUSE, Juliane, 1997. *Translation Quality Assessment: A Model Revisited*. Tübingen: Gunter Narr.

HOUSE, Juliane, 2015. *Translation Quality Assessment: Past and Present*. New York: Routledge.

JAKOBSON, Roman, 1959. „On linguistic aspects of translation.“ In *On translation*, editoval Reuben A. Brower, s. 232-239. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

KNITTLOVÁ, D., 2000. *K teorii i praxi překladau* 2. vyd., Olomouc: Univerzita Palackého.

KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRÝGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ, 2010. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.

KOPECKÁ, Zuzana, 2012. *Gerunds and –ing participles and their translation into Czech*. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého.

LEVÝ, J., 2012. *Umění překladau* 4., upr. vyd., Praha: Apostrof.

ŠALDOVÁ, P., M. MALÁ, 2010. Discourse-pragmatic functions of participial clauses in Pre verbal Position. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht Unipress.

MARKOVÁ, Michala, 2019a. Rozhovor s překladatelkou o spolupráci s fanoušky 27.5.2019. Praha.

MARKSOVÁ, Romana, 2014. *Miguel Ángel Vega a jeho přínos k rozvoji translatologie*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA, 2004. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka.

MUNDAY, Jeremy, 2016. *Introducing Translation Studies: Theories and applications*. 4th ed. New York: Routledge.

NEWMARK, P., 1988. *A textbook of translation*, Hemel Hempstead: Prentice-Hall International.

NEWMARK, Peter. 1992. „Paragraphs on Translation 17.“ *The Linguist* 31 (1): 20–24.

ORÁVIK, Milan, 2018. *The Role of Natural Elements in the Religions of A Song of Ice and Fire*. Brno. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

PÍTHA, Petr, 1992. *Posesivní vztahy v Češtině*. Praha: AVED.

POPOVIČ, Anton, 1975. *Teória umeleckého prekladu: aspekty textu a literárnej metakomunikácie* 2. preprac. a rozš. vyd., Bratislava: Tatran.

SVOBODA, Matěj, 2021. *Srovnání dvou českých překladů knihy A Game of Thrones*. Ústí nad Labem. Bakalářská práce. Univerzita J. A. Purkyně.

REISS, Katharina, 2000. *Translation criticism - the potentials and limitations: categories and criteria for translation quality assessment*. Manchester: St. Jerome Publishing.

ZEHNALOVÁ, Jitka, 2015. *Kvalita a hodnocení překladu: Modely a aplikace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

BŘEZÁKOVÁ, Hana, 2010. Diskuze s překladatelkou. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-15-12]. Dostupné z: <http://www.icefire.cz/forum/discussion/9/vyjadreni-hany-brezakove-k-prekladu-hostiny-pro-vrany>

DUŠKOVÁ, Libuše, 2012. *Elektronická mluvnice současné angličtiny* [online]. [cit. 2022-15-3]. Dostupné z: <https://mluvniceanglictiny.cz/>

FRIEDRICHOVÁ, Veronika, 2015. Očima kritika – H. Březáková: Hra o trůny. *Veronika Friedrichová* [online]. 01.07.2015 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: <http://prekladytitulky.cz/blog/2015/07/01/ocima-kritika-hana-brezakova-hra-o-truny/>

George R. R. Martin, 2020. *Databáze knih* [online]. Praha: Databáze knih [cit. 2020-10-12]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/george-r-r-martin-1703>

GILMORE, Mikal, 2014. George R.R. Martin: The Rolling Stone Interview. *RollingStone* [online]. 23. dubna 2014 [cit. 2021-3-17]. Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/culture/culture-news/george-r-r-martin-the-rolling-stone-interview-242487/>

Internetová jazyková příručka [online] (2008–2022). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [Cit. 21. 2. 2022]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

KUFNEROVÁ, Zlata, 1994. *Překládání a čeština*. Jinočany.

KRÁLÍKOVÁ, Leona, 2018. *Hra o trůny v novém překladu* [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <http://www.klubknihomolu.cz/144745/hra-o-truny-v-novem-prekladu/>

Life and Times, 2020. *George R. R. Martin* [online]. [cit. 2020-10-12]. Dostupné z: <https://georgerrmartin.com/about-george/life-and-times/>

MARKOVÁ, Michala, 2019b. *Nový překlad je hotov*. [online]. [cit. 2021-08-10]. Dostupné z: <https://argo.cz/novy-preklad-je-hotov/>

Příspěvek č. 1. 2019. Kniha a vůbec... In: *Argo: Náhledy čtenářů* [online]. [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://argo.cz/knihy/hra-o-truny/>

Příspěvek č. 2. 2017. Re: Hra o trůny - prolog - Ice & Fire [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/230710/#Comment_230710

Příspěvek č. 3. 2021. Re: Píseň ledu a ohně v novém překladu [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/250482/#Comment_250482

Příspěvek č. 4. 2022. Re: Píseň ledu a ohně v novém překladu [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/250796/#Comment_250796

Příspěvek č. 5. 2017. Re: Píseň ledu a ohně v novém překladu [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/228900/#Comment_228900

Příspěvek č. 6. 2014. Re: Adaptace a překlad Hry o trůny 11/11: Český překlad Písně ledu a ohně. In: *Jumpspace* [online]. [cit. 2021-12-17]. Dostupné z: <http://www.jumpspace.cz/adaptace-a-preklad-hry-o-truny-1111-cesky-preklad-pisne-ledu-a-ohne/#comment-56>

Příspěvek č. 7. 2017. Re: Hra o trůny – Píseň ledu a ohně I. – nové vydání v novém překladu. In: *Databáze knih* [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/novinky/hra-o-truny-pisen-ledu-a-ohne-i-nove-vydani-v-novem-prekladu-743?orderBy=new&str=2>

Příspěvek č. 8. 2017. Re: Hra o trůny - prolog - Ice & Fire [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/229539/#Comment_229539

Příspěvek č. 9. 2017. Re: Předloha seriálu Hra o trůny má nový překlad. Pomáhali i fanoušci. In: idnes.cz [online]. [cit. 2021-12-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/hra-o-truny-novy-preklad.A171030_095924_literatura_spm/diskuse?vlakno=87179974

Příspěvek č. 10. 2017. Re: Hra o trůny - prolog - Ice & Fire [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <http://www.icefire.cz/forum/discussion/51908/hra-o-truny-prolog-ice-fire>

Příspěvek č. 11. 2018. Re: Rozhovor s překladateli Písně ledu a ohně - Ice & Fire [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/239894/#Comment_239894

Příspěvek č. 12. 2017. Re: Střet králů - Tyrion I - Ice & Fire [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/234676/#Comment_234676

Příspěvek č. 13. 2017. Re: Střet králů - Tyrion I - Ice & Fire [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/234685/#Comment_234685

Příspěvek č. 14. 2017. Re: Střet králů - Tyrion I - Ice & Fire [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/234688/#Comment_234688

Příspěvek č. 15. 2021. Re: Píseň ledu a ohně v novém překladu [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/250511/#Comment_250511

Příspěvek č. 16. 2017. Re: Hra o trůny - prolog - Ice & Fire [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-11-17]. Dostupné z: <http://www.icefire.cz/forum/discussion/51908/hra-o-truny-prolog-ice-fire>

Příspěvek č. 17. 2017. Re: Píseň ledu a ohně v novém překladu [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/233604/#Comment_233604

Příspěvek č. 18. 2017. Re: Píseň ledu a ohně v novém překladu [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/233605/#Comment_233605

Příspěvek č. 19. 2022. Re: Píseň ledu a ohně v novém překladu [příspěvek v diskuzním fóru]. In: *Ice & Fire* [online]. [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: http://www.icefire.cz/forum/discussion/comment/250797/#Comment_250797

PYM, Anthony, 2012. *On Translator Ethics: Principles for mediation between cultures* [online]. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, s. 4 [cit. 2021-5-20]. Dostupné z: http://usuaris.tinet.cat/apym/publications/ethics_2012/index.html

PYM, Anthony, 2015. Translating as risk management. *Journal of Pragmatics* [online]. [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378216615001927>

REISS, Katharina, 1981. Type, Kind and Individuality of Text: Decision Making in Translation. *Poetics Today* [online]. 2(4) [cit. 2021-2-27]. ISSN 03335372. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1772491>

RICHTEROVÁ, Hana, 2014. Adaptace a překlad Hry o trůny 11/11: Český překlad Písň ledu a ohně online]. [cit. 2021-04-19]. Dostupné z: <http://www.jumpspace.cz/adaptace-a-preklad-hry-o-truny-1111-cesky-preklad-pisne-ledu-a-ohne/>

SANDQVIST, Elin, 2012. *Politics, Hidden Agendas and a Game of Thrones: An Intersectional Analysis of Women's Sexuality in George R.R. Martin's A Game of Thrones* [online]. Luleå [cit. 2020-10-26]. Bakalářská práce. Technická univerzita v Luleå. Dostupné z: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1028601/FULLTEXT02.pdf>.

SCRIVEN, Michael, 2007. Key Evaluation Checklist. *Western Michigan University* [online]. [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: <https://wmich.edu/sites/default/files/attachments/u350/2014/key%20evaluation%20checklist.pdf>

TOMÁŠKOVÁ, Leona, 2018. Kontroverze kolem nového překladu Písň ledu a ohně. *L-revue* [online]. [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: <https://www.l-revue.cz/index.php/2018/10/27/kontroverze-kolem-noveho-prekladu-pisne-ledu-a-ohne/>

WILLIAMS, Malcolm, 2009. Translation Quality Assessment. *Mutatis Mutandis* [online]. 2(1), 3 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5012668.pdf>

ZAVŘELOVÁ, Monika, 2018. Hra o trůny si zasloužila péči i v češtině, nyní ji konečně dostane. In: *IDnes.cz* [online]. Praha: Mafra. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/pisen-ledu-a-ohne-george-r-r-martin-hra-o-truny.A180810_121441_literatura_kiz

Přílohy

Příloha 1: Tabulka přivlastňovací zájmena

Přivlastňovací zájmeno (můj, tvůj, jeho, její, jejich, náš)

Zvratné přivlastňovací zájmeno (svá, svůj, své...)

Zvratné zájmeno si

Dativ (mně, tobě, jemu, jí, nám, jim)

Vynechání prostředku posesivity

Jiné řešení (změna perspektivy, slovních druhů, adnominální přídavné jm.)

	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>My mother told me</i>	1	<i>Moje matka mi říkávala</i>	9	<i>Moje máma říkávala</i>	9
	<i>My wet nurse said the same thing</i>	1	<i>Moje kojná říkávala to samé</i>	9	<i>Moje kojná mi říkala totéž</i>	9
	<i>the barely suppressed anger in his eyes</i>	1	<i>stěží potlačovaný hněv v jeho očích</i>	10	<i>z očí [...] mu číší stěží potlačovaný vztek</i>	9
	<i>under the thick black hood of his cloak</i>	1	<i>pod silnou černou kápí pláště</i>	10	<i>pod těžkou černou kápí</i>	9
	<i>that was not a feeling to share with your commander</i>	2	<i>o tento pocit se se svým velitelem dělit nemohl</i>	10	<i>s takovými myšlenkami se člověk svému veliteli nesvěřuje</i>	10
	<i>Will shared his unease</i>	2	<i>Will jeho nepříjemné pocity sdílel.</i>	10	<i>Will byl stejně nesvůj jako on.</i>	10
	<i>you laughed at in your cups</i>	2	<i>kterému se člověk směje nad číší vína</i>	10	<i>kterému se smějete nad číší vína</i>	10
	<i>and his bowels had turned to water</i>	2	<i>a jeho vnitřnosti se proměnily ve vodu</i>	10	<i>a útroby se mu sevřely děsem</i>	10

<i>that made his hackles rise</i>	2	<i>ježily se mu vlasy vzadu na zátylku</i>	10	<i>ze kterého mu naskakovala husí kůže</i>	10
<i>on his huge black destrier</i>	2	<i>na obrovitém válečném oři</i>	10	<i>Na černém válečném oři</i>	10
<i>for his vocation</i>	2	<i>na svoje povolání</i>	11	<i>na své poslání</i>	10
<i>as his wardrobe was concerned.</i>	2	<i>co se oblečení týkalo</i>	11	<i>co se šatníku týče</i>	10
<i>His cloak was his crowning glory</i>	2	<i>Jeho největší chloubou byl jeho plášť</i>	11	<i>Jeho výbavu korunoval plášť</i>	10
<i>His cloak was his crowning glory</i>	2	<i>Jeho největší chloubou byl jeho plášť</i>	11	<i>Jeho výbavu korunoval plášť</i>	10
<i>Will and Gared on their smaller garrons</i>	2	<i>nad Willem i Garedem na jejich malých koních</i>	10	<i>nad Willem a Garedem na drobných konících</i>	10
<i>twisted their little heads off</i>	2	<i>usekal jim ty jejich malé hlavičky</i>	11	<i>Že jim ukroutil ty jejich mrňavý hlavičky</i>	10
<i>as he sat shivering atop his garron</i>	3	<i>když rozechvělý seděl na svém koni</i>	11	<i>zatímco se v sedle chvěl zimou</i>	10
<i>my lord</i>	3	<i>můj pane</i>	11	<i>můj pane</i>	11
<i>to discover his talent</i>	3	<i>tento jeho skrytý talent objevili</i>	11	<i>a černí bratři tohle jeho nadání objevili</i>	11
<i>It was on the ground beside him, right by his hand.</i>	3	<i>Ležela na zemi vedle něho, hned u jeho ruky</i>	11	<i>Ležela mu na zemi hned u ruky</i>	11
<i>to his grizzled man-at-arms</i>	4	<i>ke svému ufnukanému doprovodu</i>	12	<i>ke svému prošedivělému zbrojnoši</i>	11

<i>He adjusted the drape of his long sable cloak.</i>	4	<i>upravil si záhyby svého dlouhého sobolího pláště</i>	12	<i>upravil si záhyby dlouhého sobolího pláště</i>	12
<i>your teeth chatter</i>	4	<i>cvakají ti zuby</i>	12	<i>jektají vám zuby</i>	12
<i>you stamp your feet</i>	4	<i>podupáváš nohama</i>	12	<i>podupáváte nohama</i>	12
<i>the little finger of my left hand</i>	4	<i>malíček levé ruky</i>	12	<i>malíček levé ruky</i>	12
<i>Gared pulled back his hood</i>	4	<i>Gared si poodhrnul kápi</i>	12	<i>Gared si stáhl kápi</i>	12
<i>where his ears had been</i>	4	<i>kde dřív bývaly jeho uši</i>	12	<i>kde míval uši</i>	12
<i>We found my brother frozen</i>	4	<i>Mého bratra jsme našli zmrzlého</i>	13	<i>Mého bratra jsme našli zmrzlého</i>	12
<i>We found my brother frozen at his watch</i>	4	<i>Mého bratra jsme našli zmrzlého na jeho strážním stanovišti</i>	13	<i>Mého bratra jsme našli zmrzlého na hlídce</i>	12
<i>with a smile on his face</i>	4	<i>s úsměvem na tváři</i>	13	<i>Usmíval se</i>	12
<i>the scars around his ear holes flushed red with anger</i>	4	<i>jizvy kolem děr na místě jeho bývalých uší</i>	13	<i>jizvy kolem děr tam, kde [mu mistr Aemon kdysi odřízl boltce,] mu hněvivě zrudly</i>	12
<i>He pulled up his hood</i>	4	<i>Stáhl si kápi do čela</i>	13	<i>Opět si natáhl kápi</i>	12
<i>and hunched over his garron</i>	4	<i>a nahrbil se na svém koni</i>	13	<i>a už zase se [...] hrbil na svém koníkovi</i>	12

<i>his shaggy little garron</i>	5	<i>jeho chundelatý malý kůň</i>	13	<i>Jeho chundelatý koník</i>	13
<i>A light snow had fallen [...] just under its crust</i>	5	<i>napadla slabá vrstva sněhu a pod jeho tenkým škraloupem</i>	13	<i>napadlo trochu sněhu a pod tím popraškem</i>	13
<i>his great black destrier snorting impatiently</i>	5	<i>jeho velký černý oř netrpělivě frkal</i>	13	<i>Waymar Royce na netrpělivě frkajícím černém oři</i>	13
<i>Perhaps my lord would care</i>	5	<i>Nebo snad chce můj pán</i>	14	<i>Možná by můj pán mohl</i>	13
<i>Will pulled his garron</i>	5	<i>Will zajel se svým koněm</i>	14	<i>Will přitáhl koni otěže a seskočil</i>	13
<i>his face reflective</i>	5	<i>a na jeho obličeji bylo patrné, že přemýšlí</i>	14	<i>zamyšleně hleděl do dálky</i>	13
<i>His great sable cloak</i>	5	<i>Jeho nádherný sobolí plášť</i>	14	<i>Skvostný sobolí plášť</i>	13
<i>he muttered, low under his breath</i>	6	<i>zamumlal si tiše pro sebe</i>	14	<i>utrousil si pro sebe</i>	13
<i>Royce slid gracefully from his saddle</i>	6	<i>Royce gráciézním pohybem sesedl ze svého oře</i>	14	<i>Royce pružně seskočil z koně</i>	13
<i>and drew his longsword</i>	6	<i>a vytáhl [...] svůj dlouhý meč</i>	14	<i>a vytáhl [...] dlouhý meč</i>	13
<i>drew his longsword from its sheath</i>	6	<i>vytáhl z pochvy svůj dlouhý meč</i>	14	<i>a vytáhl z pochvy dlouhý meč</i>	13
<i>Jewels glittered in its hilt</i>	6	<i>Drahé kameny na jeho jílci se zablyštěly</i>	14	<i>Na jílci se zatřpytily drahokamy</i>	13

<i>Gared's hood shadowed his face</i>	6	<i>Garedův obličej byl ukrytý ve stínu jeho kápě</i>	15	<i>Garedovi stínila tvář kápě</i>	14
<i>the hard glitter in his eyes</i>	6	<i>jak se v jeho očích [...] prudce zablesklo</i>	15	<i>jak tvrdě se mu [...] zablýsklo v očích</i>	14
<i>older man would go for his sword.</i>	6	<i>starší muž tasí svůj meč</i>	15	<i>starší muž sáhne po meči</i>	14
<i>where he had found his vantage point</i>	6	<i>kde předtím našel výhodnou pozorovací pozici</i>	15	<i>kde si předtím [...] udělal pozorovatelnou</i>	14
<i>a short, ugly thing, its grip discolored</i>	6	<i>krátká, ošklivá zbraň, jejíž kožený jílec byl zbarvený</i>	15	<i>krátká a nehezká zbraň s jílcem zmatnělým</i>	14
<i>its edge nicked from hard use</i>	6	<i>a její ostří zubaté častým používáním</i>	15	<i>s[...] opotřebovaným ostřím samý zub</i>	14
<i>branches grabbed at his longsword</i>	7	<i>větve dorážely na mladíkův dlouhý meč</i>	15	<i>jak se pánovi převislé větve zachytávaly o meč</i>	14
<i>and tugged on his splendid sable cloak</i>	7	<i>a tahaly za jeho skvostný sobolí plášť</i>	15	<i>a tahaly ho za ten jeho úchvatný plášť</i>	14
<i>flat on his belly</i>	7	<i>ležící na bříše</i>	15	<i>plácl na břicho</i>	14
<i>Will threaded their way through a thicket</i>	6	<i>Will se před svým pánem opatrně proplétal hustým křovím</i>	15	<i>Will se začal proplétat houštím</i>	14
<i>on my first ranging</i>	7	<i>ze své první průzkumné výpravy</i>	15	<i>ze své první průzkumné výpravy</i>	14

<i>His heart stopped in his chest</i>	7	<i>Srdce se mu v hrudníku zastavilo</i>	15	<i>Krev mu ztuhla v žilách</i>	14
<i>The great sentinel [...], its lowest branches a bare foot off the ground.</i>	7	<i>Velký strážní strom [...] a jeho nejnižší větve se prostíraly</i>	15	<i>Mohutný strážný smrk [...], a spodní větve klonil</i>	14
<i>his cloak billowing behind him</i>	7	<i>jeho plášť se v poryvu větru nadouval za ním</i>	15	<i>Plášť se mu za zády vzdul ve větru</i>	15
<i>Your dead men seem to have moved camp</i>	7	<i>Zdá se, že se tvoje mrtvoly odstěhovaly do jiného tábora</i>	16	<i>Ti tví mrtví se asi šli utábořit jinam</i>	15
<i>On your feet, Will</i>	7	<i>Zvedni se, Wille</i>	16	<i>Vstávej, Wille</i>	15
<i>His eyes swept back and forth</i>	7	<i>Jeho oči pátraly sem a tam</i>	16	<i>Očima pátral</i>	15
<i>Soon his hands were sticky</i>	7	<i>Brzy měl ruce lepkavé</i>	16	<i>Za chvíli měl dlaně lepkavé</i>	15
<i>Fear filled his gut</i>	7	<i>Strach plnil jeho útroby</i>	16	<i>Strach mu plnil útroby</i>	15
<i>slipped his dirk free of its sheath</i>	7	<i>vytáhl z pochvy svoji dlouhou dýku</i>	16	<i>vytáhl dýku z pochvy</i>	15
<i>slipped his dirk free of its sheath</i>	7	<i>vytáhl z pochvy svoji dlouhou dýku</i>	16	<i>vytáhl dýku z pochvy</i>	15
<i>He put it between his teeth</i>	7	<i>Vložil si ji mezi zuby</i>	16	<i>Skouzl ji mezi zuby</i>	15
<i>The taste of cold iron in his mouth gave him comfort.</i>	7	<i>Chuť chladného kovu v ústech mu poskytla alespoň částečnou úlevu</i>	16	<i>Chuť chladného železa ho uklidňovala</i>	15

	<i>from the corner of his eye</i>	8	<i>Koutkem oka</i>	16	<i>Koutkem oka</i>	15
	<i>He turned his head</i>	8	<i>Když otočil hlavu</i>	16	<i>Otočil se</i>	15
	<i>Will opened his mouth</i>	8	<i>Will otevřel ústa</i>	16	<i>Will otevřel ústa</i>	15
	<i>the words seemed to freeze in his throat</i>	8	<i>slova jako by mu zamrzla v hrdle</i>	17	<i>slova jako by mu zamrzla v hrdle</i>	15
	<i>his sword in hand</i>	8	<i>s mečem pevně sevřeným v ruce</i>	17	<i>s mečem v ruce</i>	16
	<i>Will clung more tightly to his perch</i>	8	<i>Will se těsněji přimkl ke své pozorovatelně ve větvích</i>	17	<i>Will se [...]pevněji přimkl ke stromu</i>	16
	<i>His face pressed</i>	8	<i>přitiskl obličej</i>	17	<i>obličej přitiskl</i>	16
	<i>He could feel [...] on his cheek</i>	8	<i>Na tváři ucítil</i>	17	<i>Na tváři ucítil</i>	16
	<i>His voice echoed</i>	8	<i>Jeho hlas se odrazil ozvěnou,</i>	19	<i>Jeho příliš hlasitá slova se [...] rozlehla ozvěnou.</i>	18
	<i>His voice cracked like a boy's</i>	8	<i>Hlas se mu zlomil jako malému chlapci</i>	17	<i>Zajíkl se jako malý kluk</i>	16
	<i>He threw the long sable cloak back over his shoulders</i>	8	<i>Přehodil si svůj dlouhý sobolí plášť dozadu přes ramena</i>	17	<i>Přehodil si dlouhý sobolí plášť přes ramena</i>	16
	<i>to free his arms for battle</i>	8	<i>aby měl ruce volné k boji</i>	17	<i>aby si uvolnil paže k boji</i>	16
	<i>and took his sword in both hands</i>	8	<i>a sevřel jílec svého meče oběma rukama</i>	17	<i>a sevřel meč oběma rukama</i>	16

<i>A shadow emerged [...]. Its armor seemed</i>	8	<i>se vynořil stín. [...] zdálo se, že jeho brnění</i>	17	<i>se vynořil stín. [...] Jeho zbroj jako by</i>	16
<i>In its hand was a longsword</i>	8	<i>V ruce třímal meč</i>	17	<i>V ruce držel dlouhý meč</i>	16
<i>He lifted his sword</i>	9	<i>Ve vyzývavém postoji zvedl svůj meč</i>	17	<i>A vzdorně zvedl svůj meč</i>	16
<i>high over his head defiant</i>	9	<i>nad hlavu</i>	17	<i>až nad hlavu</i>	16
<i>His hands trembled from the weight of it</i>	9	<i>Ruce se mu pod jeho váhou chvěly</i>	17	<i>Ruce se mu tou tíhou chvěly</i>	16
<i>It was his duty</i>	9	<i>Je to jeho povinnost</i>	18	<i>Byla to jeho povinnost</i>	16
<i>And his death</i>	9	<i>A jeho smrt</i>	18	<i>byla by to jeho smrt</i>	16
<i>Will wanted to cover his ears</i>	9	<i>dokud si Will nechtěl zakrýt uši</i>	18	<i>až měl Will chuť zacpat si uši</i>	17
<i>his breath steaming in the moonlight</i>	9	<i>jeho dech se v měsíčním svitu srážel</i>	18	<i>od úst mu v měsíčním světle šla pára</i>	17
<i>His blade</i>	9	<i>Ostří jeho meče</i>	18	<i>Čepel jeho meče</i>	17
<i>the ringmail beneath his arm</i>	9	<i>kroužkovým pletivem pod jeho paží</i>	18	<i>mu pronikl kroužkovou zbrojí pod paži</i>	17
<i>fingers brushed his side</i>	9	<i>dotkl svého boku</i>	18	<i>si přešel dlaní po boku.</i>	17
<i>His moleskin glove</i>	9	<i>oddálil rukavici z krtčí kůže</i>	18	<i>Krtčí rukavice nasákla</i>	17
<i>his voice was like</i>	9	<i>jeho hlas připomínal</i>	18	<i>jeho hlas zněl</i>	17

<i>a ghost-light that played around its edges</i>	9	<i>světle modrým svitem, který probleskoval podél jejích hran</i>	18	<i>přízračným světlem, které se mu přelévало po ostří</i>	16
<i>Will saw its eyes</i>	9	<i>Will viděl jeho oči</i>	18	<i>Will zahlédl jeho oči</i>	16
<i>the shifting patterns of their delicate armor</i>	9	<i>Proměnlivé vzory na jejich skvostných zbrojích</i>	18	<i>díky měňavým vzorům pancířů</i>	17
<i>Again and again the swords met, [...] the strange anguished keening of their clash</i>	9	<i>Znovu a znovu se meče střetávaly, [...] podivným, skličujícím zvukem, který vydávaly.</i>	18	<i>Meče se střetávaly [...], aby to jejich divné, úzkostné sténání neslyšel</i>	17
<i>Ser Waymar Royce found his fury</i>	10	<i>Ser Waymar znovu našel svou zuřivost</i>	18	<i>Sera Waymara Royce konečně přemohl vztek</i>	17
<i>with all his weight behind it</i>	10	<i>do kterého vložil všechnu svou sílu</i>	18	<i>a vrhl se celou vahou za ním</i>	17
<i>Royce went to his knees, shrieking</i>	10	<i>Royce s nářkem klesl na kolena</i>	19	<i>Royce si klekl, zaječel</i>	17
<i>covered his eyes</i>	10	<i>zakryl si oči</i>	19	<i>zakryl si oči</i>	17
<i>Blood welled between his fingers</i>	10	<i>Mezi jeho prsty prýštila krev</i>	19	<i>Mezi prsty mu crčela krev</i>	17
<i>Will closed his eyes</i>	10	<i>Will zavřel oči</i>	19	<i>Will zavřel oči</i>	17
<i>his muscles cramping</i>	10	<i>s bolavými svaly</i>	19	<i>svaly zkroucené křečí</i>	17
<i>and his fingers numb with cold</i>	10	<i>a prsty necitlivými chladem</i>	19	<i>a prsty otupělé mrazem</i>	17

<i>The broken sword would be his proof</i>	10	<i>Zlomený meč bude důkazem</i>	19	<i>Zlomený meč bude jeho důkazem</i>	18
<i>His fine clothes were a tatter</i>	10	<i>Jeho krásné šaty byly na cáry</i>	19	<i>Skvostné oblečení bylo na cáry</i>	18
<i>his face a ruin.</i>	10	<i>obličej byl krvavou změtí</i>	19	<i>tvář měl zpusťšenou</i>	18
<i>A shard from his sword transfixed</i>	10	<i>trčela štěpina jeho meče</i>	19	<i>mu trčel úlomek meče</i>	18
<i>the blind white pupil of his left eye.</i>	10	<i>Ze slepé bílé bulvy oka</i>	19	<i>Ze slepé, bílé zřítelnice levého oka</i>	18
<i>Will closed his eyes to pray</i>	10	<i>Will zavřel oči v modlitbě</i>	19	<i>Zavřel oči v modlitbě</i>	18
<i>hands brushed his cheek</i>	10	<i>ruce se letmo dotkly jeho tváří</i>	19	<i>prsty mu přejely po tváři</i>	18
<i>then tightened around his throat.</i>	10	<i>pak přešly ve stisk kolem jeho krku</i>	19	<i>a pak se mu sevřely kolem hrdla</i>	18
<i>he heard their voices</i>	10	<i>slyšel jejich hlasy</i>	19	<i>slyšel jejich hlasy</i>	18
<i>and his father before him</i>	19	<i>a jeho otec před ním</i>	29	<i>před ním jeho otec</i>	27
<i>she would find her husband</i>	19	<i>najde svého manžela</i>	29	<i>že svého muže dnes večer najde</i>	27
<i>She was of the Faith, like her father</i>	19	<i>Byla vychována ve víře, tak jako její otec</i>	29	<i>Věřila v Sedm, jako její otec</i>	27
<i>Her gods had names</i>	19	<i>Její bohové měli jména</i>	29	<i>Její bohové jména měli</i>	27
<i>and their faces were as familiar</i>	19	<i>a jejich obličejů byly stejně známé</i>	29	<i>a jejich tváře znala</i>	27
<i>as the faces of her parents</i>	19	<i>jako tváře jejich rodičů.</i>	29	<i>jako tváře svých rodičů.</i>	27

<i>The greatsword Ice was across his lap</i>	20	<i>Led spočíval na jeho klíně</i>	30	<i>obouruční meč jménem Led měl na klíně</i>	28
<i>He lifted his head</i>	20	<i>Zvedl hlavu</i>	30	<i>Zvedl hlavu</i>	28
<i>His voice was distant</i>	20	<i>Jeho hlas byl vzdálený</i>	30	<i>Hlas měl odtažitý</i>	28
<i>For her sake</i>	20	<i>Ned kvůli ní</i>	30	<i>Ned tu pro ni</i>	28
<i>Catelyn found her husband beneath</i>	20	<i>Catelyn našla svého manžela</i>	30	<i>Catelyn našla svého muže</i>	28
<i>swallowing the sound of her feet</i>	20	<i>pohlcující zvuk jejích kroků</i>	30	<i>kteřá tlumila její kročeje</i>	28
<i>She spread her cloak</i>	20	<i>Rozložila svůj plášť</i>	30	<i>Rozprostřela plášť na zem</i>	28
<i>her back to the weirwood</i>	20	<i>zády k čarostromu</i>	30	<i>zády k čarostromu</i>	28
<i>its leaves dark red</i>	20	<i>jeho listy byly temně rudé</i>	30	<i>listy temně rudé</i>	28
<i>A face had been carved in the trunk of the great tree, its features long</i>	20	<i>Do kmene velkého stromu byl vyřezán obličej s protáhlými [...] rysy</i>	30	<i>Do jeho mohutného kmene byla vyřezaná tvář s protáhlými [...] posmutněnými rysy</i>	28
<i>Here every castle had its godswood</i>	20	<i>Každý hrad tu měl svůj boží háj</i>	30	<i>Tady měl každý hrad svůj boží háj</i>	28
<i>and every godswood had its heart tree</i>	20	<i>každý boží háj měl svůj strom srdce</i>	30	<i>v každém božím háji byl strom srdce</i>	28
<i>and every heart tree its face.</i>	20	<i>a každý strom srdce měl svoji tvář.</i>	30	<i>a každý strom srdce měl svou tvář</i>	28

<i>where the green men kept their silent watch</i>	20	<i>kde drželi svoji tichou stráž zelení lidé</i>	30	<i>kde stáli na mlčenlivé stráží zelení muži</i>	28
<i>my words could not reach him</i>	21	<i>moje slova k němu nemohla dolehnout</i>	31	<i>má slova vůbec nevnímal</i>	29
<i>He must learn to face his fears</i>	21	<i>Musí se naučit čelit svým slzám</i>	31	<i>Měl by se naučit svému strachu čelit</i>	28
<i>The Stark words. Every noble house had its words</i>	21	<i>Slova Starků. Každý urozený rod měl svoje slova.</i>	31	<i>Bylo to heslo Starků. Každý vznešený rod měl své.</i>	29
<i>Ice had its own beauty</i>	21	<i>Led oplývá zvláštní krásou</i>	31	<i>Led oplývá jistou krásou</i>	29
<i>the ironsmiths had worked their metal</i>	21	<i>kovotepci pracovali za pomoci čar</i>	31	<i>kováři používali stejně kouzla</i>	29
<i>What is it, my lady?</i>	22	<i>Co máš na srdci, moje paní?</i>	32	<i>Copak se děje, má paní</i>	30
<i>There was grievous news today, my lord</i>	22	<i>Dozvěděla jsem se dnes smutné zprávy, můj pane</i>	32	<i>Dnes přišla smutná zpráva, můj pane</i>	30
<i>I am so sorry, my love</i>	22	<i>Je mi to moc líto, láska moje</i>	32	<i>Je mi to moc líto, má láska</i>	30
<i>His smile was gentle.</i>	22	<i>Něžně se na ni usmál</i>	32	<i>Ned se vlídně usmál.</i>	29
<i>Ned saw the dread on her face</i>	22	<i>Ned viděl strach zračící se v její tváři</i>	32	<i>jak zděšeně se zatvářila</i>	29

<i>the heart tree [...]</i> <i>thinking its long</i> <i>slow thoughts.</i>	22	<i>Ke stromu srdce</i> <i>[...]</i> <i>přemýšlejícím</i> jeho dlouhé, <i>pomalé myšlenky.</i>	32	<i>Na strom srdce [...]</i> <i>dlouze a zvolna</i> <i>přemýšlel.</i>	29
<i>Ice back into its</i> <i>sheath</i>	22	Zasunul <i>Led</i> <i>zpátky do pochvy</i>	32	Zasunul <i>Led zpátky</i> <i>do pochvy</i>	30
<i>Catelyn took her</i> <i>husband's hand</i>	22	<i>Catelyn vzala</i> svého manžela za <i>ruku</i>	32	<i>Catelyn vzala</i> <i>manžela za ruku</i>	30
His <i>eyes found hers</i>	22	Jeho <i>oči se</i> <i>setkaly s jejími</i>	32	<i>Pohledem vyhledal</i> <i>její oči</i>	30
<i>His eyes found hers</i>	22	<i>Jeho oči se setkaly</i> s jejími	32	<i>Pohledem vyhledal</i> její oči	30
<i>In his youth Ned</i> <i>had fostered</i>	22	<i>V mládí byl Ned</i> <i>vychováván</i> <i>pěstouny</i>	32	<i>Ned strávil velkou</i> <i>část mládí</i>	30
<i>and his fellow ward</i>	22	<i>i jeho</i> <i>druhovi,</i> <i>svěřenci</i>	32	<i>a svého dalšího</i> <i>svěřence</i>	30
<i>raised his moon-</i> <i>and- falcon</i> <i>banners</i>	22	<i>vztyčil svoje</i> <i>zástavy s měsícem</i> <i>a sokolem</i>	32	<i>vytáhl pod zástavou</i> <i>s měsícem a</i> <i>sokolem</i>	30
<i>Targaryen had</i> <i>demanded their</i> <i>heads</i>	22	<i>Targaryen</i> <i>požadoval jejich</i> <i>hlavy</i>	32	<i>Targaryen žádal</i> jejich <i>hlavy</i>	30
<i>She could see the</i> <i>grief on his face</i>	22– 23	<i>Viděla v jeho</i> <i>obličejí žal</i>	33	<i>Žal v jeho tváři jí</i> <i>neušel</i>	30
Your <i>sister</i>	23	<i>Co tvoje</i> <i>sestra</i>	33	<i>Co tvá</i> <i>sestra</i>	30
<i>it was ever her</i> <i>husband's place</i>	23	<i>vždycky to byl</i> <i>domov jejího</i> <i>manžela</i>	33	<i>patřilo jejímu</i> <i>manželovi</i>	30
<i>not hers</i>	23	<i>ne její</i>	33	<i>není její</i>	30

<i>I know my sister</i>	23	<i>Znám svoji sestru</i>	33	<i>Znám svoji sestru</i>	30
<i>Your uncle waits in the Vale</i>	23	<i>Tvůj strýc se zdržuje v Údolí</i>	33	<i>Tvůj strýc slouží v Údolí</i>	30
<i>Fill her halls with noise</i>	23	<i>Zaplň síně hradu hlukem</i>	33	<i>Ať se chodby [...] zaplní halasem</i>	30
<i>That boy of hers</i>	23	<i>Ten její chlapec</i>	33	<i>Ten její hoch</i>	30
<i>in her grief</i>	23	<i>ve svém smutku</i>	33	<i>ve svém smutku</i>	30
<i>a moment to comprehend her words</i>	23	<i>než její slova vstřebal</i>	33	<i>než její slova pochopil</i>	31
<i>the darkness left his eyes</i>	23	<i>žal opustil jeho oči</i>	33	<i>oči se mu rozjasnily</i>	31
<i>a smile broke across his face</i>	23	<i>na jeho obličejí se rozprostřel úsměv</i>	33	<i>on se rozzářil</i>	31
<i>send word to your brother</i>	23	<i>poslat vzkaz tvému bratrovi</i>	33	<i>poslat zprávu tvému bratru</i>	31
<i>she could share his joy</i>	23	<i>mohla jeho radost sdílet s ním</i>	33	<i>by jeho radost ráda sdílela</i>	31
<i>a broken antler in its throat</i>	23	<i>zlomené paroží v jeho hrdle</i>	33	<i>hrdlo probodnuté zlomeným parohem</i>	31
<i>to send his swiftest bird</i>	23	<i>aby na sever poslal svého nejrychlejšího ptáka</i>	33	<i>ať vyšle svého nejrychlejšího ptáka</i>	31
<i>pulled her to her feet</i>	23	<i>zvedl na nohy i jí</i>	33	<i>pomohl vstát i jí</i>	31
<i>How many in his party</i>	23	<i>kolik lidí bude v jeho družině</i>	33	<i>s jak početnou družinou dorazí</i>	31
<i>a hundred knights, [...], with all their retainers</i>	23	<i>sto rytířů, se všemi jejich sluhy a panoši</i>	33	<i>sto rytířů se vším služebnictvem</i>	31

<i>Robert will keep an easy pace for their sakes</i>	23	<i>Robert kvůli nim pojede pomalým tempem</i>	33	<i>Robert kvůli nim pojede pomalu</i>	31
<i>guard your tongue</i>	24	<i>dávej si pozor na jazyk</i>	34	<i>hlídej se</i>	31
<i>Robert is bringing half his court.</i>	24	<i>Robert si usmyslel přivést s sebou polovinu svého dvora</i>	34	<i>Robert s sebou přivezl půlku dvora</i>	31
<i>her pride is said to grow</i>	24	<i>její pýcha rok od roku narůstá</i>	34	<i>prý je rok od roku pyšnější</i>	31
<i>Ned squeezed her hand</i>	24	<i>Ned jí stiskl ruku</i>	34	<i>Ned jí stiskl dlaň</i>	31
<i>On his way already, you said?</i>	24	<i>Říkáš, že už se vydal na cestu?</i>	34	<i>A už vyjeli, říkáš?</i>	31
<i>Damn his royal hide.</i>	24	<i>A ten jeho zpropadený královský žaludek.</i>	34	<i>Lump jeden královská.</i>	31

Příloha 2: Tabulka Překlad participia přítomného

Překlad participia přítomného větou hlavní

	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>Gared pulled back his hood, giving Ser Waymar a good long look at the stumps</i>	4	<i>Gared si poodrhnul kápi z hlavy, aby ser Waymar viděl pahýly</i>	12	<i>Gared si stáhl kápi a dopřál seru Waymarovi důkladný pohled na pahýly</i>	12
	<i>Will said, frowning.</i>	5	<i>odpověděl Will zamračeně</i>	13	<i>zamračil se Will</i>	12
	<i>“And how did you find the Wall?” “Weeping,” Will said</i>	5	<i>„A jaká ti připadala Zed?“ „Deštivá,“ odpověděl Will</i>	13	<i>A jak vypadala Zed?“ “Plakala, pane.”</i>	12
	<i>hidden sinks lying just under its crust, waiting for the careless and the unwary</i>	5	<i>Ukryté prolákliny čihající na bezstarostné a neopatrné</i>	13	<i>Na neopatrné a neobezřetné čihaly kameny, kořeny a díry</i>	13
	<i>Royce came next, his great black destrier snorting impatiently</i>	5	<i>Royce jel za ním a jeho velký černý oř netrpělivě frkal</i>	13	<i>Royce na netrpělivě frkajícím černém oři</i>	13
	<i>his shaggy little garron picking the way</i>	5	<i>Jeho chundelatý malý kůň si pečlivě volil cestu</i>	13	<i>Jeho chundelatý koník opatrně prošlapával cestu</i>	13
	<i>Royce paused a moment, staring off into the distance</i>	5	<i>Royce se na okamžik zastavil, zahleděl se do dálky</i>	14	<i>Royce chvilku nehnutě seděl a zamyšleně hleděl do dálky</i>	13
	<i>Trees rustling.</i>	6	<i>Ševelící listy na stromech.</i>	14	<i>Šustí listí.</i>	13

	<i>his cloak billowing behind him</i>	7	<i>a jeho plášť se v poryvu větru nadouval za ním</i>	15	<i>Plášť se mu za zády vzdul ve větru</i>	15
	<i>a huge battle-axe, still lying where he had seen it last</i>	7	<i>sekeře s dvojitým ostřím, ležící na místě, kde ji viděl posledně</i>	16	<i>Velká, dvojbřitá bojová sekera pořád ležela tam, kde ji viděl naposledy</i>	15
	<i>I won't have you hiding under a bush</i>	7	<i>Nevzal jsem tě s sebou proto, aby ses tu schovával pod stromem</i>	16	<i>Neschovávej se v křoví.</i>	15
	<i>Pale shapes gliding through the wood.</i>	8	<i>Bledé tvary klouzající mezi stromy</i>	16	<i>Lesem klouzaly bledé postavy</i>	15
	<i>Branches stirred gently in the wind, scratching at one another with wooden fingers</i>	8	<i>Větve se mírně pohnuly ve větru, zaškrábaly jedna po druhé svými dřevěnými prsty.</i>	16	<i>Větve se zlehka pohupovaly ve větru a dřevěnými prsty škrábaly jedna o druhou</i>	15
	<i>the shifting patterns of their delicate armor making them all but invisible in the wood.</i>	9	<i>Proměnlivé vzory na jejich skvostných zbrojích je v lese činily neviditelnými.</i>	18	<i>díky měňavým vzorům pancířů byli v lese téměř neviditelní</i>	17
	<i>his breath steaming in the moonlight</i>	9	<i>a jeho dech se v měsíčním svitu srážel v bílé obláčky</i>	18	<i>od úst mu v měsíčním světle šla pára</i>	17

	<i>scarce daring to breathe</i>	10	<i>kde se stěží odvažoval dýchat</i>	19	<i>a skoro se neodvažoval ani dýchat</i>	17
	<i>he came up snarling</i>	10	<i>a vyřtil se kupředu</i>	18	<i>zuřivě vyrazil kupředu</i>	17
	<i>he came up snarling, lifting the frost-covered longsword with both hands</i>	10	<i>vyřtil se kupředu. Zvedl svůj námrazou pokrytý meč oběma rukama</i>	18	<i>vykřikl, oběma rukama pozvedl ojíňný meč, zuřivě vyrazil kupředu</i>	17
	<i>and swinging it around in a flat sidearm slash</i>	10	<i>a otočil jím dokola v plochem bočním seku</i>	18	<i>čepelí naplocho máchl do strany</i>	17
	<i>Royce went to his knees, shrieking,</i>	10	<i>Royce s nářkem klesl na kolena</i>	19	<i>Royce si klekl, zaječel,</i>	17
	<i>In the kitchen, arguing about names</i>	20	<i>V kuchyni. Hádají se tam kvůli jménům</i>	30	<i>V kuchyni. Hádají se, jak se budou jmenovat</i>	28
	<i>He ran it lightly up the greatsword [...], polishing the metal to a dark glow</i>	21	<i>jemně projížděl po čepeli velkého meče, leštil kov do temného lesku</i>	31	<i>pomalu jím přejížděl po meči a leštil čepel do temného lesku</i>	29
	<i>Catelyn replied, watching the sword</i>	21	<i>odpověděla Catelyn s očima upřenýma na meč</i>	31	<i>odpověděla Catelyn a sledovala, jak se její muž dotýká meče</i>	29
	<i>the pale bark and red eyes, watching, listening, thinking</i>	22	<i>k jeho bledé kůře a červeným očím, naslouchajícím,</i>	32	<i>na strom srdce, na tu bledou kůru a červené oči. Díval se, naslouchal,</i>	29

			pozorujícím, přemýšlejícím		<i>dlouze a zvolna přemýšlel</i>	
	<i>the pale bark and red eyes, watching, listening, thinking</i>	22	<i>k jeho bledé kůře a červeným očím, naslouchajícím, pozorujícím, přemýšlejícím</i>	32	<i>na strom srdce, na tu bledou kůru a červené oči. Díval se, naslouchal, dlouze a zvolna přemýšlel</i>	29
	<i>the pale bark and red eyes, watching, listening, thinking</i>	22	<i>k jeho bledé kůře a červeným očím, naslouchajícím, pozorujícím, přemýšlejícím</i>	32	<i>na strom srdce, na tu bledou kůru a červené oči. Díval se, naslouchal, dlouze a zvolna přemýšlel</i>	29

Překlad participia přítomného adjektivem slovesným

	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>how the ice wind comes howling</i>	4	<i>severu vyjí ledové vichry</i>	12	<i>a o vyjícím vichru</i>	12
	<i>“And how did you find the Wall?” “Weeping,” Will said</i>	5	<i>„A jaká ti připadala Zed?“ „Deštivá,“ odpověděl Will</i>	13	<i>A jak vypadala Zed?“ “Plakala, pane.”</i>	12
	<i>stones and roots and hidden sinks lying just under its crust, waiting for the careless and the unwary</i>	5	<i>kameny, kořeny a ukryté prolákliny čihající na bezstarostné a neopatrné</i>	13	<i>a pod tím popraškem na neopatrné a neobezřetné čihaly kameny, kořeny a díry</i>	13
	<i>Royce came next, his great black destrier snorting impatiently.</i>	5	<i>Royce jel za ním a jeho velký černý oř netrpělivě frkal</i>	13	<i>Royce na netrpělivě frkajícím černém oři</i>	13

	<i>Trees rustling</i>	6	<i>Ševelící listy na stromech</i>	14	<i>Šustí listí</i>	13
	<i>battle-axe, still lying where he had seen it last</i>	7	<i>sekeře s dvojitým ostřím, ležící na místě, kde ji viděl posledně</i>	16	<i>sekeru pořád ležela tam, kde ji viděl naposledy</i>	15
	<i>Pale shapes gliding through the wood.</i>	8	<i>Bledé tvary klouzající mezi stromy</i>	16	<i>Lesem klouzaly bledé postavy</i>	15
	<i>They fixed on the longsword trembling on high.</i>	9	<i>Upíraly se na ostří meče zvednutého do výše</i>	18	<i>Utkvěly na zdviženém, třesoucím se meči</i>	16
	<i>watched moonlight running cold along the metal</i>	9	<i>pozorovaly chladné měsíční světlo sbíhající po délce čepel</i>	18	<i>zadívaly se na měsíční svit chladně pableskující na kovovém břitu</i>	16
	<i>The pale sword came shivering through the air.</i>	9	<i>Světélkující bledý meč zasvištěl vzduchem</i>	18	<i>Bledý meč chvějivě prořízl vzduch</i>	16
	<i>the shards scattering like a rain of needles</i>	10	<i>střepiny snášejí se k zemi jako déšť ostrých jehliček</i>	19	<i>ostrých střepů, které se snesly k zemi jako déšť jehel</i>	17
	<i>humus lay thick upon the godswood floor, swallowing the sound of her feet</i>	20	<i>ležely nahuštěny tisícileté vrstvy humusu, pohlcující zvuk jejích kroků</i>	30	<i>ležela tisíciletá vrstva zetlelého listí, která tlumila její kročeje</i>	28
	<i>the pale bark and red eyes, watching, listening, thinking</i>	22	<i>k jeho bledé kůře a červeným očím, naslouchajícím,</i>	32	<i>na strom srdce, na tu bledou kůru a červené oči. Díval</i>	29

			pozorujícím, přemýšlejícím		<i>se, naslouchal,</i> <i>dlouze a zvolna</i> <i>přemýšlel</i>	
	<i>the pale bark and</i> <i>red eyes, watching,</i> listening, thinking	22	<i>k jeho bledé kůře</i> <i>a červeným očím,</i> naslouchajícím, <i>pozorujícím,</i> <i>přemýšlejícím</i>	32	<i>na strom srdce, na</i> <i>tu bledou kůru a</i> <i>červené oči. Díval</i> <i>se, naslouchal,</i> <i>dlouze a zvolna</i> <i>přemýšlel</i>	29
	<i>the pale bark and</i> <i>red eyes, watching,</i> <i>listening, thinking</i>	22	<i>k jeho bledé kůře</i> <i>a červeným očím,</i> <i>naslouchajícím,</i> <i>pozorujícím,</i> přemýšlejícím	32	<i>na strom srdce, na</i> <i>tu bledou kůru a</i> <i>červené oči. Díval</i> <i>se, naslouchal,</i> <i>dlouze a zvolna</i> přemýšlel	29

Překlad participia přítomného větou vedlejší

	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>and he was not</i> <i>accustomed to</i> being made light of	2	<i>a nebyl zvyklý na</i> <i>to, aby jeho slova</i> <i>někdo znevažoval</i>	10	<i>a nebyl zvyklý, aby</i> <i>si z něj někdo</i> utahoval	10
	<i>[...] caught him</i> <i>red-handed in the</i> <i>Mallisters' own</i> <i>woods, skinning</i> <i>one of the</i> <i>Mallisters' own</i> <i>bucks</i>	3	<i>[...] ho chytily při</i> <i>činu v lesích lorda</i> <i>Malistera, právě</i> když stahoval <i>z kůže jednoho</i> <i>z pánových jelenů</i>	11	<i>[...] ho nachytali</i> <i>přímo</i> <i>v Mallisterově lese,</i> kde stahoval <i>jednoho</i> <i>z Mallisterových</i> <i>jelenů.</i>	11
	<i>Gared pulled back</i> <i>his hood, giving</i> <i>Ser Waymar a good</i> long look at the <i>stumps</i>	4	<i>Gared si</i> <i>poodhrnul kápi</i> <i>z hlavy, aby ser</i> <i>Waymar viděl</i> <i>pahýly</i>	12	<i>Gared si stáhl kápi</i> a dopřál <i>seru</i> <i>Waymarovi</i> <i>důkladný pohled na</i> <i>pahýly</i>	12

<i>I won't have you hiding under a bush</i>	7	<i>Nevzal jsem tě s sebou proto, aby ses tu schovával pod stromem</i>	16	<i>Neschovávej se v křoví.</i>	15
<i>like an animal screaming in pain.</i>	9	<i>jako zvíře, co vykřiklo bolestí</i>	18	<i>jako když zvíře zavřeští bolestí</i>	17
<i>scarce daring to breathe</i>	10	<i>kde se stěží odvažoval dýchat</i>	19	<i>a skoro se neodvažoval ani dýchat</i>	17
<i>the shards scattering like a rain of needles</i>	10	<i>střepiny snášející se k zemi jako déšť ostrých jehliček</i>	19	<i>ostrých střepů, které se snesly k zemi jako déšť jehel</i>	17
<i>Lying dead like that, you saw how young he was</i>	10	<i>Když tam takto ležel mrtvý, bylo vidět, jak mladý byl</i>	19	<i>Jak tam ležel, bylo náhle zřetelně vidět, jak byl mladý</i>	18
<i>humus lay thick upon the godswood floor, swallowing the sound of her feet</i>	20	<i>ležely nahuštěny tisícileté vrstvy humusu, pohlcující zvuk jejích kroků</i>	30	<i>ležela tisíciletá vrstva zetlelého listí, která tlumila její kročeje</i>	28
<i>She could feel the eyes watching her</i>	20	<i>Cítila, jak ji jeho oči pozorují</i>	30	<i>Cítila, jak ji ty rudé oči pozorují</i>	28

Syntéza při překladu participia přítomného

	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>how the ice wind comes howling</i>	4	<i>ze severu vyjí ledové vichry</i>	12	<i>a o vyjícím vichru</i>	12
	<i>he came up snarling</i>	10	<i>a vyřtil se kupředu</i>	18	<i>zuřivě vyrazil kupředu</i>	17

Překlad participia přítomného metodou deverbalizace

	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
--	----	------	-----	------	-----	------

	<i>Will said, frowning.</i>	5	<i>odpověděl Will zamračeně</i>	13	<i>zamračil se Will</i>	12
	<i>The pale sword came shivering through the air.</i>	9	<i>Světélkující bledý meč zasvištěl vzduchem.</i>	18	<i>Bledý meč chvějivě prořízl vzduch</i>	16
	<i>Royce went to his knees, shrieking,</i>	10	<i>Royce s nářkem klesl na kolena</i>	19	<i>Royce si klekl, zaječel,</i>	17
	<i>Catelyn replied, watching the sword</i>	21	<i>odpověděla Catelyn s očima upřenýma na meč</i>	31	<i>odpověděla Catelyn a sledovala, jak se její muž dotýká meče</i>	29

Příloha 3: Tabulka Polovětné vazby s participiem minulým

Překlad participia minulého větou hlavní						
	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>caught him red- handed</i>	3	<i>chytili při činu</i>	11	<i>nachytali</i>	11
	<i>Fallen, like</i>	3	<i>Jako by tam padli</i>	12	<i>Jako by upadli</i>	11
	<i>He stood [...], outlined nobly against the stars</i>	7	<i>Stál tam [...], vznešeně</i>	15	<i>Zastavil se [...] a mladý lord se vznešeně rýsoval</i>	15

			<i>vykreslený na pozadí hvězd</i>		<i>proti hvězdnému nebi</i>	
	<i>where he had seen it last, untouched</i>	7	<i>kde ji viděl posledně, nedotčené</i>	16	<i>kde ji viděl naposledy. Nikdo s ní ani nehnul.</i>	15
	<i>He turned his head, glimpsed a white shadow in the darkness</i>	8	<i>Když otočil hlavu, spatřil bílou mátohu ve tmě</i>	16	<i>Otočil se a ve tmě zahlédl bílý stín, který vzápětí zmizel.</i>	15
	<i>His face pressed hard against the trunk</i>	8	<i>Pevně přitiskl obličej ke kmeni</i>	17	<i>a obličej přitiskl ke kmeni</i>	16
	<i>His moleskin glove came away soaked with red</i>	9	<i>Když oddálil rukavici z krtčí kůže, byla rudě nasáklá.</i>	18	<i>Krtčí rukavice nasákla červení.</i>	17
	<i>Catelyn found her husband beneath the weirwood, seated on</i>	20	<i>Catelyn našla svého manžela pod čarostromem, kde seděl na</i>	30	<i>Catelyn našla svého muže pod čarostromem. Seděl tu na</i>	28
	<i>and her pride is said to grow</i>	24	<i>a říká se, že její pýcha rok od roku narůstá</i>	34	<i>prý je rok od roku pyšnější.</i>	31
<i>Překlad participia minulého adjektivem</i>						
	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>Mounted on his huge black destrier</i>	2	<i>Jedoucí na obrovitém válečném oři</i>	10	<i>Na černém válečném oři</i>	10
	<i>He stood [...], outlined nobly</i>	7	<i>Stál tam [...], vznešeně vykreslený na</i>	15	<i>Zastavil se [...] a mladý lord se vznešeně rýsoval</i>	15

	<i>against the stars for all to see.</i>		<i>pozadí hvězd, aby jej všichni viděli.</i>		<i>proti hvězdnému nebi všem na očích</i>	
	<i>where he had seen it last, untouched</i>	7	<i>kde ji viděl posledně, nedotčené</i>	16	<i>kde ji viděl naposledy. Nikdo s ní ani nehnul.</i>	15
	<i>His moleskin glove came away soaked with red</i>	9	<i>Když oddálil rukavici z krtčí kůže, byla rudě nasáklá.</i>	18	<i>Krtčí rukavice nasákla červení.</i>	17
<i>Překlad participia minulého větou vedlejší</i>						
	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>Catelyn found her husband beneath the weirwood, seated on</i>	20	<i>Catelyn našla svého manžela pod čarostromem, kde seděl na</i>	30	<i>Catelyn našla svého muže pod čarostromem. Seděl tu na</i>	28
<i>Překlad participia minulého metodou deverbalizace</i>						
	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>Mounted on his huge black destrier</i>	2	<i>Jedoucí na obrovitém válečném oři</i>	10	<i>Na černém válečném oři</i>	10
	<i>caught him red- handed</i>	3	<i>chytili při činu</i>	11	<i>nachytali</i>	11
	<i>and her pride is said to grow</i>	24	<i>a říká se, že její pýcha rok od roku narůstá</i>	34	<i>prý je rok od roku pyšnější</i>	31

Příloha 4: Tabulka Překlad polovětných vazeb s infinitivem slovesem určitým v hl. větě

	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>Will wanted nothing so much as to ride hellbent for the safety of the Wall</i>	2	<i>netoužil po ničem jiném, než aby se rozjeli úprkem zpátky do bezpečí Zdi</i>	10	<i>Will by ze všeho nejradši vzal nohy na ramena a vyrazil do bezpečí Zdi</i>	10
	<i>that was not a feeling to share with your commander.</i>	2	<i>o tento pocit se se svým velitelem dělit nemohl</i>	10	<i>s takovými myšlenkami se člověk svému veliteli nesvěruje</i>	10
	<i>The lordling seemed not to hear him</i>	3	<i>Zdálo se, že mladý lord ho neslyšel</i>	11	<i>Lordí mládě ho zřejmě neposlouchalo</i>	11

<i>There are things to be learned</i>	1	<i>Jsou věci, kterým se můžeme naučit</i>	9	<i>Od mrtvých se toho můžeme hodně naučit</i>	9
<i>Will had ridden with the knight long enough to understand</i>	3	<i>Will jezdíval s rytířem dost dlouho, aby pochopil</i>	11	<i>Will už s ním strávil dost času a věděl,</i>	11
<i>it had not taken the black brothers long to discover his talent.</i>	3	<i>netrvalo dlouho, než tento jeho skrytý talent objevili</i>	11	<i>a černí bratři tohle jeho nadání objevili velmi záhy</i>	11
<i>and the words seemed to freeze in his throat</i>	8	<i>ale slova jako by mu zamrzla v hrdle</i>	16	<i>ale slova jako by mu zamrzla v hrdle</i>	15
<i>There was nothing to see.</i>	8	<i>Žádný z nich ale nic neviděl</i>	17	<i>Vidět nic nebylo</i>	16
<i>Its armor seemed to change color</i>	8	<i>zdálo se, že jeho brnění mění barvu</i>	17	<i>Jeho zbroj jako by s každým pohybem měnila barvu</i>	16
<i>For a heartbeat he dared to hope</i>	9	<i>Na okamžik úderu srdce se Will odvážil doufat</i>	18	<i>Na zlomek okamžiku Will zadoufal.</i>	16
<i>the red eyes of the weirwood seemed to follow her</i>	20	<i>rudé oči čarostromu jako by ji sledovaly</i>	30	<i>rudé oči čarostromu jako by ji sledovaly.</i>	28
<i>He lifted his head to look at her</i>	20	<i>Zvedl hlavu a podíval se na ni</i>	30	<i>Zvedl hlavu a podíval se na ni</i>	28
<i>but she forced herself to smile at this man</i>	23	<i>ale přinutila se usmát se na muže</i>	33	<i>ale nakonec se vzchopila a usmála se na muže</i>	31
<i>how are we going to feed them all</i>	24	<i>jak je všechny nakrmíme</i>	34	<i>jak to všechno nakrmíme</i>	31

Překlad polovětných vazeb s infinitivem slovesem určitým ve větě vedlejší

	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	<i>Will wanted nothing so much as to ride hellbent for the safety of the Wall</i>	2	<i>netoužil po ničem jiném, než aby se rozjeli úprkem zpátky do bezpečí Zdi</i>	10	<i>Will by ze všeho nejradši vzal nohy na ramena a vyrazil do bezpečí Zdi</i>	10
	<i>The lordling seemed not to hear him</i>	3	<i>Zdálo se, že mladý lord ho neslyšel</i>	11	<i>Lordí mládě ho zřejmě neposlouchalo</i>	11
	<i>There are things to be learned</i>	1	<i>Jsou věci, kterým se můžeme naučit</i>	9	<i>Od mrtvých se toho můžeme hodně naučit</i>	9

<i>Will had ridden with the knight long enough to understand</i>	3	<i>Will jezdíval s rytířem dost dlouho, aby pochopil</i>	11	<i>Will už s ním strávil dost času a věděl,</i>	11
<i>it had not taken the black brothers long to discover his talent.</i>	3	<i>netrvalo dlouho, než tento jeho skrytý talent objevili</i>	11	<i>a černí bratři tohle jeho nadání objevili velmi záhy</i>	11
<i>no cold fierce enough to kill eight grown men</i>	5	<i>rozhodně nebyl mráz tak krutý, aby zabil osm dospělých lidí</i>	11	<i>takový mráz, aby zabil osm dospělých lidí</i>	12
<i>outlined nobly against the stars for all to see.</i>	7	<i>vznešeně vykreslený na pozadí hvězd, aby jej všichni viděli</i>	15	<i>lord se vznešeně rýsoval proti hvězdnému nebi všem na očích</i>	15
<i>Your dead men seem to have moved camp,</i>	7	<i>Zdá se, že se tvoje mrtvolky odstěhovaly do jiného tábora</i>	16	<i>Ti tví mrtví se asi šli utábořit jinam</i>	15
<i>He put it between his teeth to keep both hands free for climbing</i>	7	<i>Vložil si ji mezi zuby, aby měl obě ruce volné k šplhání</i>	16	<i>Skouzl ji mezi zuby, aby měl na cestu vzhůru obě ruce volné</i>	15
<i>Will opened his mouth to call down a warning,</i>	8	<i>Will otevřel ústa, aby mladíka dole varoval</i>	16	<i>Will otevřel ústa, aby mladého lorda varoval</i>	15
<i>Its armor seemed to change color</i>	8	<i>zdálo se, že jeho brnění mění barvu</i>	17	<i>Jeho zbroj jako by s každým pohybem měnila barvu</i>	16
<i>Will heard the breath go out of Ser Waymar Royce in a long hiss</i>	8	<i>Will slyšel, jak ser Waymar dole pod ním vydal dlouhý syčivý výdech.</i>	17	<i>Will zaslechl, jak seru Waymaru Royceovi z hrdla dlouze uniká syčivý dech.</i>	16
<i>He threw the long sable cloak back over his shoulders, to free his arms for battle</i>	8	<i>Přehodil si svůj dlouhý sobolí plášť dozadu přes ramena, aby měl ruce volné k boji</i>	17	<i>Přehodil si dlouhý sobolí plášť přes ramena, aby si uvolnil paže k boji</i>	16
<i>Yet they made no move to interfere.</i>	9	<i>Žádný z nich se nepohnul, aby do souboje jakkoli zasáhl.</i>	18	<i>Nikterak se nesnažili zasáhnout.</i>	17
<i>it was only a place to walk or read</i>	20	<i>ale ten byl jen místem k procházkám</i>	30	<i>bylo to jen místo, kam se chodilo na procházku</i>	28

<i>Mance Rayder is nothing for us to fear</i>	22	<i>Mance Nájezdník pro nás neznamená nic, čeho bychom se museli obávat</i>	32	<i>Mance Nájezdník není nikdo, koho bychom se měli bát.</i>	29
<i>You did not come here to tell me crib tales</i>	22	<i>Nepřišla jsi za mnou, abys mi povídala pohádky pro děti</i>	32	<i>Ale tys sem nepřišla, abys mi vykládala pohádky</i>	30
<i>There was no way to soften the blow</i>	22	<i>Neexistoval způsob, jak tu bolest zmírnit</i>	32	<i>Nebylo cesty, jak ten náraz utlumit</i>	30
<i>Ned stood together in the sept at Riverrun to wed two sisters</i>	22	<i>když společně stanuli v septu v Řekotoči, aby pojali za manželky dvě sestry</i>	32	<i>Ned stanuli na Řekotoči vedle sebe, aby pojali za ženy dvě sestry</i>	30
<i>The king is riding to Winterfell to seek you out.</i>	23	<i>Král míří do Zimohradu, aby se s tebou setkal.</i>	33	<i>Král míří na Zimohrad. Za tebou.</i>	31
<i>it took Ned a moment to comprehend her words</i>	23	<i>Nedovi chvíli trvalo, než její slova vstřebal</i>	33	<i>Nedovi chvíli trvalo, než její slova pochopil</i>	31
<i>I shall tell Maester Luwin to send his swiftest bird</i>	23	<i>Řeknu mistru Luwinovi, aby na sever poslal svého nejrychlejšího ptáka</i>	33	<i>Musím říct mistru Luwinovi, at' vyšle svého nejrychlejšího ptáka.</i>	31
<i>That will give us more time to prepare.</i>	23	<i>To nám poskytne víc času, abychom se na jejich návštěvu mohli připravit</i>	34	<i>To je dobře. Budeme mít víc času na přípravy</i>	31
<i>It will be good to see the children.</i>	24	<i>Těším se, že zas uvidím jejich děti</i>	34	<i>Těším se, až uvidím děti.</i>	31
<i>I shall send Jory south with an honor guard to meet them</i>	24	<i>Pošlu Joryho s čestnou stráží na jih, aby je na královské cestě přivítali</i>	34	<i>Měl bych jim na Královskou cestu vyslat v ústrety Joryho s čestnou gardou, aby je doprovodili až sem</i>	31

Překlad polovětných vazeb při zachování infinitivu

VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
<i>that was not a feeling to share</i>	2	<i>o tento pocit se se svým velitelem dělit nemohl</i>	10	<i>s takovými myšlenkami se</i>	10

	with your commander.				člověk svému veliteli nesvěřuje	
	Your dead men seem to have moved camp,	7	Zdá se, že se tvoje mrtvoly odstěhovaly do jiného tábora	16	Ti tví mrtví se asi šli utábořit jinam	15
	There was nothing to see.	8	Žádný z nich ale nic neviděl	17	Vidět nic nebylo	16
	For a heartbeat he dared to hope	9	Na okamžik úderu srdce se Will odvážil doufat	18	Na zlomek okamžiku Will zadoufal.	16
	Yet they made no move to interfere.	9	Žádný z nich se nepohnul, aby do souboje jakkoli zasáhl.	18	Nikterak se nesnažili zasáhnout.	17
	give up those he had pledged to protect	22	než by vydal ty, které měl podle přísahy ochraňovat	32	než by vydal ty, k jejichž ochraně se zavázal	30
	but she forced herself to smile at this man	23	ale přinutila se usmát se na muže	33	ale nakonec se vzchopila a usmála se na muže	31

Deverbalizace při překladu polovětných vazeb s infinitivem

	VT	Str.	CT1	Str.	CT2	Str.
	outlined nobly against the stars for all to see.	7	vznešeně vykreslený na pozadí hvězd, aby jej všichni viděli	15	lord se vznešeně rýsoval proti hvězdnému nebi všem na očích	15
	Will closed his eyes to pray	10	Will zavřel oči v modlitbě	19	Zavřel oči v modlitbě	18
	it was only a place to walk or read	20	ale ten byl jen místem k procházkám	30	bylo to jen místo, kam se chodilo na procházku	28
	The king is riding to Winterfell to seek you out.	23	Král míří do Zimohradu, aby se s tebou setkal.	33	Král míří na Zimohrad. Za tebou.	31
	That will give us more time to prepare.	23	To nám poskytne víc času, abychom se na jejich návštěvu mohli připravit	34	To je dobře. Budeme mít víc času na přípravu	31
	give up those he had pledged to protect	22	než by vydal ty, které měl podle přísahy ochraňovat	32	než by vydal ty, k jejichž ochraně se zavázal	30

Příloha 5: Rozhovor s Michalou Markovou

Pozn. CT1 = překlad Hany Březákové

Otázka č. 1

Kolik překladatelů se na překladu podílelo?

Od začátku nás na to bylo víc, byli jsme 3 překladatelé, redaktorka, 3-5 poradců z řad fanoušků, s kterými se scházíme virtuálně a tam se řešily strašně ty otázky už od začátku. Od počátku to byla kolektivní práce, ty úvahy o tom jak to bude vypadat a jak se to bude lišit od prvního překladu (pozn. Březáková) a já nevím jak jsou na tom ostatní kolegové, ale myslím, že dost podobně...já jsem ten první překlad

nečetla. Jen jsem se do něj párkrát ze zvědavosti podívala, ale snažila jsem se tím být pokud možno nepolíbena, protože to pak člověka strašně ovlivňuje a na nějaký terminologické sjednocování a posuzování co použít a nepoužít z CT1 jsme používali ty naše poradce, respektive jednu, potom se z toho vyloupila jedna hlavní poradkyně, která dělala odbornou redakci. Četla všechny ty knížky a nějak tak kolektivně i s ní jsme se domlouvali co použijeme, nepoužijeme a proč. Jednu věc jsem věděla hned od začátku, a to taky způsobilo největší haló, tedy že to nepůjde bez transkripce těch fiktivních jazyků. Věděla jsem že takhle bych to překládala já a nějak jsme se s kolegy dohodli, prostě jsme se na tomhle shodli. Teď jsem se dotkla jedné věci, kterou skalní fanoušci a zastánci CT1 tak často nám vytýkají, že ten starý překlad byl dobrý, mohli jsme ho použít a jen ho vylepšit. Takhle to ale vůbec nebylo. Vznikl úplně nový překlad s novým přístupem a z toho vyplynulo i řešení té otázky transkripce a přechylování, což byla druhá věc, která poměrně rozbouřila vody.

Otázka č. 2

Vy jste se tedy na začátku neměli v plánu vymezit se CT1, začali jste prostě svoji vlastní cestu....

Když jsem dostala tuhle nabídku tak jsem nejdřív řekla, že tohle dělat nechci, že jsem to nečetla a nejsem zasažená tímto fenoménem a možná by si to zasloužil někdo kdo má ty knihy rád, pak jsem se nechala přemluvit a byla jsem strašně ráda. Myslím si že to vlastně byla pro mě i velká výhoda, že jsem ty knihy neznala, mohla jsem se na to podívat úplně novými očima, byla jsem úplně nepopsaný list...kupodivu teda, to jsem nečekala.

Otázka č. 3

Říkala jste, že jste četla nějaké úryvky z CT1, co jste si o něm myslela?

Já se vůči tomu nechci nějak moc vymezovat. Jednak by to bylo strašně nekolegiální a jednak paní Březáková vlastně měla...my jsme proti ní měli hodně usnadněnou práci. Měli jsme v nakladatelství strašně dobré podmínky, tím že vznikl ten tým a měli jsme na to docela dost času. Navíc náš překlad vznikl v době, kdy byla sága ne sice uzavřená, ale už se aspoň vědělo jak se to bude vyvíjet, ten příběh byl ucelený. Ona (pozn. Březáková) to překládala postupně, což je vždycky těžké. Nasadíte nějaký rejstřík, nějaký tón a pak zjistíte, že z toho dotyčného, z původně hezké (kladné) postavy se vyvine největší parchant a zpětně už se to moc nedá upravit, první díl už nepřepíšete. Takže ona to oproti nám měla strašně těžký. Další věc je ta, že mezitím vznikl ten podpůrný internetový aparát, např je stránka A Wiki of Ice and Fire (www.awoiaf.westeros.org) a tam jsou dopodrobna popsané a vyjmenované všechny postavy a reálie, které se v sáze vyskytují, je úžasné, že tam i víte, kde se postava vyskytuje, jestli se tam opakuje často, bude tam ještě

vystupovat nebo už vystupovala. To pro nás bylo velmi užitečné i kvůli tomu, když člověk vymýšlí jména, protože je tam spousta jmen, které se mají překládat, protože je to třeba přezdívka, a když vidíte, že ten člověk se tam bude vyskytovat v dalších dílech mnohokrát, tak se nad tím pořádně zamyslíte, aby ta přezdívka seděla ve všech kontextech. Kdežto když vidíte, že ho zabijí ještě v té vaší dané kapitole a už se pak nikde nevyskytuje, tak se dá použít první verze, která vás napadne a pak to pustit z hlavy. Takže tohle nám strašně pomáhalo.

Otázka č. 4

Jak dlouhou dobu jste na ten překlad měla? Kolik vám dalo nakladatelství času?...

Myslím, že na tu hru o trůny jsem měla, od zadání textu až do chvíle, kdy ta knížka vyšla, něco přes rok, možná dokonce rok a tři měsíce, což mi stačilo. Poté už se to tempo malinko zrychlilo, na tu Hostinu pro vrány bylo toho času trochu málo. Ono taky člověk většinou nepřekládá jenom jednu věc, což je trochu problém, protože aby si překladatel vydělal na živobytí, tak toho musí překládat strašně moc najednou, nebo musí mít ještě nějaké jiné povolání, takže se mi to trochu zahustilo, ale taky jsem na to měla třeba jedenáct měsíců.

Otázka č. 5

A to vám taky vyhovovalo?

Ano, myslím si, že tam taky nebyl nějaký stres, což se docela často jindy stává, že knížky se překládají hodně ve spěchu, ale tohle nebyl ten případ.

Otázka č. 6

Co pro vás byla největší výzva na tom překladu prvního dílu? Nebo jestli vám připadalo něco těžší než jiné oblasti?

Asi nejtěžší bylo přemluvit ty fanoušky, ty naše poradce, aby zkousli naše změny. Ze začátku tam byla spousta kompromisů, kdy jsem měla pocit, že trochu měním něco za něco, jako že někde ustoupím, ale prostě třeba v té transkripci a v tom přechylování jsem ustoupit nemohla, protože jsem věděla, že takhle pracuju a že by se mi to dělalo strašně špatně, kdybych celou dobu věděla, že jsem se nechala přemluvit k něčemu, co mi není příjemné. Naštěstí kolegové, překladatelé, byli stejného názoru, takže jsme se v tom podpořili. Ale tohle pro mě bylo nejzajímavější a nejpoučnější, protože člověk když překládá, tak je zvyklý, že mu nikdo nekouká přes rameno, ale tady mi koukalo přes rameno asi osm lidí neustále a pořád prostě do něčeho ryli, jako na moji žádost, já jsem vždycky napsala jako co si myslíte o tomhle, to by se mělo asi změnit... a občas se tam rokovalo docela bouřlivě, což byl strašný nezvyk, protože jinak jsem zvyklá si tyhle věci řešit sama, potom to třeba člověk schytá od redaktora, ale neprobíhá to veřejně.

Otázka č. 7

Takže to vyjednávání s fanoušky probíhalo tak, že vy jste jim předložila nějaký návrh nebo nějaký úsek a oni se k tomu mohli vyjádřit?

Tam šlo hlavně o terminologii, o místní jména a názvy některých reálií, ale toho tam vlastně moc není. Jsou tam pojmenované hrady, pak nějaké přízviska a přezdívky. Všechno jsme museli nějak podchytit. My jsme z původního překladu hodně použili, ale postupovala jsem tak, že když jsem v textu narazila na nějaký termín, tak jsem ho hodila na to naše forum a tam se to hodnotilo. A když jsme se teda nějak dohodli, tak se to zapsalo do takové strašně monstrózní tabulky, která má teď asi 2500 pojmů, je to úplně strašlivá věc, a tam se teda snažíme zapisovat i toho úplně nejposlednějšího rytíře, protože on zmizí v prvním díle, ale může se objevit v tom šestém, jestli někdy bude, tak aby to bylo opravdu jednotné.

Otázka č. 8

To vlastní hodnocení na tom fóru fungovalo demokraticky, nebo vy jste měla největší hlas?

V některých věcech jsem prostě řekla, že to tak bude. Docela často jeden překladatel něco navrhnul, dalším dvěma se to moc nezdalo a navrhli něco jiného a třeba mnohem lepšího, tak to prostě vidíte. Moc jsme se nehádali a oni ti naši poradci, kteří byli teda úžasní, přišli na to, že nechceme tomu textu uškodit, naopak že to máme rádi, a začali se k těm největším a nejrozvratnějším změnám stavět smířlivě.

Otázka č. 9

Vy jste na tu ságu vlastně tři překladatelé. Jak tedy probíhala spolupráce?

No vlastně takhle jak jsem říkala, všechno se to odehrávalo na té internetové platformě, tedy ne že bychom se nějak scházeli a radili se. Na internetu to mělo tu výhodu, že se tam dá zpětně vyhledávat, ono během roku zjišťujeme, že člověk zapomene ,co změnil a kde nebo co navrhoval a pak se mu může říct, to jsi ale navrhoval ty, tak teď se proti tomu neohrazuj.

Otázka č. 10

Takže hlavně pokud jde o nějakou terminologii? Vy jste na začátku říkala, že pokud jde o tu celkovou strategii, tak jste v té skupince měli od začátku podobnou představu.

Pokud jde o to sjednocení, tak tam šlo tedy hlavně o tu terminologii, ale taky o nějaký celkový ráz. Já jsem si myslela, když jsem to začala číst ty knížky, tak jsem

tak byla instruovaná, že je to velmi archaické, ale zjistila jsem, že to tak není, že je to prostě pěkná, moderní, jednoduchá angličtina, která je obohacena o nějaké archaismy, které tam ten Martin umisťuje, aby to ozvláštnil a má nějaká svá úsloví, která se tváří jako stará angličtina, ale dost často není, často je to prostě jeho idiom. Takže jsem vlastně zjistila, že to bude potřeba pojmout trošku jinak, než jsem si původně myslela a v tomhle jsme se taky museli shodnout s ostatními. Museli jsme se třeba shodnout třeba v tom, které postavy budou mluvit nespisovně a které spisovně, samozřejmě jsme sjednocovali ty jednotlivé úsloví a hlášky. Sjednotit tu stylistickou rovinu u jednotlivých postav není úplně jednoduché, protože tam to třeba někdo vidí trošku jinak než druhý, trochu jsme se hádali třeba o vulgarismy, kde to někdo nasadil trošku vulgárněji, než ti ostatní, nebo to měl naopak a měl pocit, že slovo kurva tam nepatří a že by tam mělo být maximálně běhna, ale to je taková obvyklá překladatelská perlička.

Otázka č. 11

Takže když jste si myslela, že některé ty idiomy jsou archaické, ale pak jste zjistila, že to jsou určité Martinovi vlastní výtvořky, tak jste si to vyhledávala?

Ano, těžko říct, kde on k tomu přišel, ale když nějakým trošku hloubkovějším pátráním nezjistíte, že by ten idiom byl úplně obvyklý nějakou historickou dobu, tak je dost pravděpodobné, že si to vymyslel.

Otázka č. 12

Říkala jsem si, jestli existuje nějaký slovník středověkých idiomů...

Idiomů úplně ne, ale většinou se ty fráze dají nějak dohledat a když ji nějak úplně snadno nedohledáte, tak je hodně pravděpodobné, že je to jeho osobní příspěvek v angličtině.

Otázka č. 13

A jak jste k tomu potom přistupovala vy? Ty idiomy jste si přetvářela nějak kreativně, nebo jste se snažila jít doslovnější cestou?

No jak kdy, protože někdy to šlo přeložit kreativně tak, že se s tím člověk opravdu pohrával a udělal z toho idiom, ale někdy, třeba v takové té frázi „IF IT PLEASE YOU“ takové to jako „NECH SA PÁČÍ“ ,což se tam opakuje strašně často a znamená to vlastně hroznou spoustu věcí a on si tam s tím docela dost hraje, s tím TO TO PLEASE, jako že to zasazuje do takových různých ironických kontextů a to se mi teda nepodařilo přeložit jedním způsobem. Myslím, že i kolegové to tam docela rozpustili, na to jsme jeden překlad nezavedli, protože tam se to tak strašně měnilo podle kontextů, že se nám to prostě nepovedlo. Jindy to šlo

zase úplně jednoduše, teď mě napadá jen „A TURN OF THE MOON“, což jsme překládali jako obrat měsíce, ale to nevím, jestli už není text z Ohně a krve. My jsme teď vlastně skoro v tom samém týmu dopřeložili Martinovu knížku o historii rodu Targaryenů, na kterou nikdo nečekal, na rozdíl od toho šestého dílu, a tam se tahle fráze objevuje strašně často a to jsme prostě přeložili jako obrat měsíce, což zní pěkně a sedí to tam všude.

Otázka č. 14

Jak se vlastně v tom týmu rozdělilo, kdo bude překládat který díl?

To bylo vlastně zadáno předem z Arga, protože tam byly nějaké časové dispozice jednotlivých překladatelů a já jsem mohla asi nejdřív, tak proto jsem vyfasovala ten první.

Otázka č. 15

Jak často jste komunikovali v tom týmu?

Byla doba, kdy to bylo denně a trávili jsme těma diskuzema poměrně hodně času, což bylo při tom samotném překladu a potom když se zanášely redakční poznámky. Postup je takový, že překladatel přeloží knížku, odevzdá ji redaktorovi, který ji přečte a napíše tam, co by k tomu řekl. Redaktorky, které byly postupně dvě, tam našly vždy strašnou spoustu nesrovnalostí, takže jsme to museli sjednocovat. Postupně ta spolupráce utichala, protože nám byla strašně nápomocna ta tabulka, kde jsme ze začátku vlastně pořád jenom doplňovali termíny. Když jsem pracovala na tom čtvrtém díle, na té Hostině pro vrány, tak už jsme tak intenzivně spolupracovat nemuseli, protože už se u spousty věcí stačilo podívat do tabulky a už to tam bylo.

Otázka č. 16

Diskutovali jste každý ten termín v té tabulce?

Snažili jsme se, protože ono to občas dělalo neplechu. Když někdo přeložil něco nějak, a pak se ukázalo, že to bylo v jiném díle použito v jiném kontextu a najednou to třeba vyznívá ne tak posměšně, nebo že tam má být ještě nějaký rys navíc, který nebyl v tom prvním výskytu znát. Samozřejmě to nešlo vždycky, protože těch termínů tam je strašně moc, ale opravdu jsme se snažili o tom diskutovat, protože tam na člověka vždycky může vybafnout nějaká zrada i po hrozně dlouhé době.

Otázka č. 17

Vy jste říkala, že jste měla na začátku nejvíce času, proto jste dostala první díl, ale takhle to zní, jako byste překládali všichni najednou.

Ono se to nějak poskládalo, proto taky na to jsou tři překladatelé, aby se to přeložilo v co nejkratším čase. Postupně by to mohl překládat jeden člověk, akorát by to překládal asi pět let, což v Argu nechtěli. Já jsem začala, chvíli jsem se hádala s poradcema sama a asi za měsíc do toho nastoupili další kolegové a už jsme na to byli tři.

Otázka č. 18

Byly nějaké potíže v té komunikaci mezi vámi překladateli?

Já myslím, že jo, tak samozřejmě se občas stane, že člověk někdy má pocit, že to jeho řešení je lepší, ale ostatní ho nechtějí přijmout. To si potom doma člověk chvíli něco myslí a pak ustoupí nebo neustoupí, ale myslím si, že jsme si docela vyhověli.

Otázka č. 19

Když se bavíme o té konzistentnosti, tak vy jste říkala, že redaktorky tam našly hodně nesrovnalostí, ale hlídal to ještě někdo další? Vy jste myslím ještě říkala, že fanoušci?

Máme úplně výbornou poradkyni Gábinu Blahovou, která spravuje největší fanouškovské fórum (ICE a FIRE?), takže ona je asi jedna úplně z největších kapacit na tenhle svět u nás a je strašně důkladná, takže ona opravdu byla schopna odhalit, že někdo ve třetí kapitole použil nějaké jméno trošičku jinak než ve dvacátémáté, což je úplně neuvěřitelné a strašně nám pomohla. Ona to četla a dělala totéž co redaktorky, ale po odborné stránce. Redaktorky se staraly, aby to sedělo jazykově a ona se starala, aby to sedělo terminologicky. Bez ní bychom byli úplně ztraceni, protože ona ty knížky a všechno okolo zná úplně dokonale.

Otázka č. 20

Vyhovovala vám práce v tom týmu? Nebo pracujete raději sama?

Mně to docela vyhovovalo a bylo to osvěžující, ale asi bych to nechtěla dělat takhle pořád. Já jsem na to teda byla trošku zvyklá, protože překládám knížky Dana Browna, kde na tom pracujeme dva a taky to jde hrozně dobře. Ale asi bych to jako standardní způsob práce nezaváděla. Na druhou stranu je docela příjemné, že víte, že máte někde na drátě podobně naladěné lidi, kterým jde o tu stejnou věc a pak se to teda docela hodilo, když mi přišly ty reakce. Tam je dobré, když má člověk nějakou podpůrnou skupinu.

Otázka č. 21

Byla v tom vašem týmu nějaká vůdčí osobnost nebo tam prostě jel každý za sebe?

To bych neřekla, já si myslím, že jsme se opravdu dohadovali úplně stejnou měrou a nikdo se nedral úplně dopředu. Možná každý tam měl možná trošku nějakou svoji věc, o kterou mu šlo, ale jako že by někdo se ujal vedení a říkal ostatním, co mají dělat, to rozhodně ne. Opravdu to bylo týmové.

Otázka č. 22

Když jsme se bavili o těch fanoušcích, kdo vlastně přišel s tou myšlenkou zapojit do toho fanoušky? Jak to vzniklo?

Já myslím, že s tím přišli z Arga, že Richard Uličník, který dělal supervizi a vlastně celý ten projekt měl koordinačně na starosti, se docela angažuje ve sci-fi-stické obci, takže měl kontakty na ty fanoušky. Myslím, že to byla věc nakladatelství, že se to propojilo a pak se to upevnilo, když se vlastně Gabriela nabídla, že by to celé přečetla a to se pak ukázalo jako vynikající nápad.

Otázka č. 23

Takže v tom případě, když to řešilo hlavně nakladatelství, tak vy asi nevíte, podle čeho se vybírali ti fanoušci?

Tak tohle nevím, ale myslím si, že bylo zřejmě jasné, že ten ICE a FIRE, nechci se nikoho dotknout, protože se v tom nevyznám, byla taková hodně kompetentní platforma, že zřejmě oslovili lidi odtamtud, protože bylo vidět, že ti lidé se vyznají, jsou věcní a bude to fungovat.

Otázka č. 24

Kolik těch fanoušků teda bylo?

Ze začátku zhruba pět a pak hlavní poradkyní byla ta Gábina. Víím, že si tam pak někdo z fanoušků bral na starosti mapy vždycky, když bylo potřeba tam nasázet ty změněné názvy.

Otázka č. 25

A s nimi jste komunikovali taky přes internet? Jakou jste používali platformu?

Ano, máme takové sociální médium pro starší na mixu, kde jsme si udělali takový klub, kde jsme měli přístup jen my.

Otázka č. 26

Takže ta Gábina dělala v podstatě redaktorku a ti ostatní se vyjadřovali hlavně k terminologii nebo i k něčemu jinému?

Hlavně k té terminologii, většinou to bylo tak, že když jsme tam hodili nějaký termín tak se prostě někdo ozval, nebo taky občas neozval, ale hlavně šlo o tu terminologii, protože to byl takový největší kámen úrazu. Nějaká stylistika, to lidi netrkne na první pohled, kdežto změny názvů nebo změny v psaní jmen, to je hrozně očividné. I Když mi právě pořád připadá takové legrační, že jsme tam změnili, a na tom jsme se teda shodli strašně rychle, ty ptáky co tam nosí zprávy. V tom prvním překladu to byli havrani a a my jsme to změnili na krkavce, protože to jsou krkavci prostě v té angličtině. Ti krkavci jsou taky takový lepší, jsou fakt sympatičtější, větší a chytřejší a nějak jsou prostě vhodnější pro ten úkol. Toho si vůbec nikdo nevšiml, nezaznamenala jsem ani jeden ohlas na tuhle změnu a přitom jsem si říkala, že to bude něco. Krkavec není úplně vhodné slovo, proti havranovi, který má zvuk a nějak to prošlo úplně hladce.

Otázka č. 27

A co třeba byl největší problém? Co u fanoušků neprošlo vůbec hladce? Kolem čeho bylo nejvíce řečí a reakcí fanoušků?

Tak to byla ta transkripce a přechylování, to jede pořád vlastně. Je strašně moc reakcí ve stylu: Otevřel jsem to v knihkupectví, zase jsem to zaklapnul a jdu shánět starý překlad. Spousta lidí neví, že ta transkripce se používá, není to náš výmysl a je to normální literární postup. Často jsem se setkávala s názorem, že jsme to chtěli ozvláštnit, aby se to odlišilo od toho starého překladu. Tak to nebylo a kdybychom překládali s čistým stolem, tak to přeložíme takhle.

Otázka č. 28

Bylo tam něco, co jste si na začátku řekla, že chcete ten text víc přiblížit českému čtenáři?

Řekla jsem si to co, co si říkám vždycky, že bych chtěla, aby to působilo pokud možno tak, jak to působí v té angličtině. Zaujal mě hned ze začátku, že ono je to hrozně vtipný, on je strašně ironický, má takovou jemnou, příjemnou ironii a to jsem se teda tak nějak snažila uchovat já, aby to vyniklo. Ten jeho jazyk má strašnou jiskru. Ono s tím přibližováním čtenáři je to těžké, ta knížka by vždycky měla,

pokud možno, vždy působit tak na čtenáře tak, jak působí v tom původním jazyce. Nic víc a nic míň.

Otázka č. 29

Byla ta spolupráce s fanoušky podle vás přínosná?

No bez ní by to vůbec nešlo. Postupně se ukazovalo, že to byl strašně dobrý nápad a taková základní podmínka, protože my jsme, ani Dominika Křesťanová ani Petr Kotrle, to jsou ti další dva překladatelé, o tom světě moc nevěděli. Opravdu nám to pomohlo strašně moc, protože my jsme vlastně ze začátku nevěděli, kam se to bude ubírat. Ti naši poradci nám vysvětlovali, že nemůžu přeložit tohle takhle, protože se mi něco jeví jako náhodně použitá nadávka, ale on je to termín, což se ukáže až v dalším díle a mělo by to mít nějaký zvuk, nemůže to být sprosté ani legrační a takhle nás vlastně usměrňovali pořád.

Otázka č. 30

Takže to stálo i za ty průtahy...

To rozhodně, bez toho by to nešlo a já si myslím, že i kdybychom byli fandové na začátku a znali ty knížky, tak je tam těch detailů tolik, že je tam potřeba mít někoho, kdo se soustředí jenom na ty detaily, neřeší nějaké jazykové věci, ale kdo řeší tu terminologii a nějaké vazby mezi postavami a kdo upozorňuje: tady ses spletla, protože to nebyla teta tady toho člověka, ale dcera úplně jiného člověka, a tak.

Otázka č. 31

Byli za to ti poradci normálně finančně ohodnoceni?

To je taková ošemetná otázka, já v to pevně doufám. Výslovně jsem nakladatelství říkala, že je to potřeba, ale dál už jsem se o to nestarala, ale doufám, že dostali, co si zaslouží, protože bez nich by to opravdu nešlo. Ale ano, myslím, že minimálně ta Gábina, že to byla normálně honorovaná funkce.

Otázka č. 32

Dostala jste na začátku od nakladatelství zadání nebo požadavky na ten překlad, jak by si jej představovali?

To ne, ale to se nedělá nikdy. Myslím, že ze začátku tam byl strach, abychom nenaštvali tu stávající fanouškovskou obec, ale to fakt bylo ještě předtím, než jsme

se do toho překladu pustili. V tomhle máme úplně volnou ruku a nějaké nesrovnalosti se řeší až při redakci, ale jinak jsme svobodní.